

Tisdagen den 15 februari

Kl. 13.00–15.50
18.00–22.50

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 18–21 och 25 januari justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Carl-Oskar Bohlin* (M) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 14 februari, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Ulrik Bergman* (M).

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets partigrupp anmält *Ulla Andersson* som suppleant i finansutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet
Ulla Andersson (V)

§ 4 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 17 februari kl. 14.00*.

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2021/22:20 för torsdagen den 3 februari från utrikesutskottet och
prot. 2021/22:30 för torsdagen den 27 januari från finansutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:307

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:307 Vägen som brottsplats
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 februari 2022

Finansdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2021/22:311

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:311 En särskild lönesatsning för poliser
av Katja Nyberg (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 25 februari 2022.

Stockholm den 3 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:312

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:312 Betald polisutbildning
av Katja Nyberg (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 25 februari 2022.

Stockholm den 3 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:313 Utökad preskriptionstid för arbetsmiljöbrott

av Magnus Persson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 mars 2022.

Stockholm den 3 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:315

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:315 Dödsskjutningarna i januari

av Pontus Andersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 mars 2022.

Stockholm den 10 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:322

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:322 Otillåten påverkan mot poliser

av Katja Nyberg (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 18 mars 2022.

Stockholm den 4 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:323 Den hårt drabbade gränshandeln av Alexander Christiansson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 februari 2022

Näringsdepartementet

Karl-Petter Thorwaldsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:325

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:325 Besöksnäringens kris av Ann-Britt Åsebol (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 februari 2022

Näringsdepartementet

Karl-Petter Thorwaldsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM51 Förordning om bemötande av situationer av instrumentalisering på migrations- och asylområdet *COM(2021) 890* till socialförsäkringsutskottet

2021/22:FPM52 Partiell suspendering av EU:s viseringsfrihetsavtal med Vanuatu *COM(2022) 6* till socialförsäkringsutskottet

2021/22:FPM53 Ramverket för genomförande av intelligenta transport-system på väg och gentemot andra trafikslag *COM(2021) 813* till trafikutskottet

2021/22:FPM54 Handlingsplan för att främja långväga och internationell persontrafik på järnväg *COM(2021) 810* till trafikutskottet

2021/22:FPM55 Förordning om utvecklingen av ett transeuropeiskt transportnätverk (TEN-T) *COM(2021) 812* till trafikutskottet

2021/22:FPM56 Meddelande om hållbara kolcykler *COM(2021) 800* till miljö- och jordbruksutskottet

2021/22:FPM57 Meddelande om en strategi för tillsynsdata som avser EU:s finansiella tjänstesektor *COM(2021) 798* till finansutskottet

2021/22:FPM58 Revidering av EU:s miljöbrottsdirektiv *COM(2021) 851* till justitieutskottet

2021/22:FPM59 Direktivet om byggnaders energiprestanda *COM(2021) 802* till civilutskottet

2021/22:FPM60 Direktiv om gemensamma regler för förnybar gas, naturgas, och vätgas och förordning om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas, och vätgas *COM(2021) 804*, *COM(2021) 803* till näringsutskottet

2021/22:FPM61 Förordning om minskade metanutsläpp i energisektorn *COM(2021) 805* till näringsutskottet

2021/22:FPM62 Nytt mandat för Europeiska unionens narkotikabyrå *COM(2022) 18* till socialutskottet

Prot. 2021/22:66
15 februari

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2021/22:4353, 4355, 4358, 4361–4363 och 4367 till socialutskottet

2021/22:4371, 4375, 4380 och 4382 till trafikutskottet

EU-dokument

COM(2021) 724 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 april*.

COM(2021) 802 till civilutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 1 april*.

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Justitieutskottets betänkande och utlåtande

2021/22:JuU11 Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare

2021/22:JuU50 Subsidiaritetsprövning av förslag till förordning om åtgärder mot transportföretag som underlättar eller ägnar sig åt människohandel eller smuggling av migranter i samband med olaglig inresa till EU

Socialutskottets betänkande

2021/22:SoU10 Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelfrågor

Trafikutskottets betänkanden

2021/22:TU3 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en gemensam digital ingång

2021/22:TU6 Digitaliserings- och postfrågor

2021/22:TU7 Väg- och fordonsfrågor

§ 10 Försvarspolitik

Försvarsutskottets betänkande 2021/22:F6U6
Försvarspolitik
föredrogs.

Anf. 1 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag motionsbetänkandet *Försvarspolitik* som spänner över områden som internationellt försvarssamarbete, strategisk materielförsörjning, hybridhot och försvarsekonomi. Det gjorde vi även förra året, fru talman, förrförra året och året innan dess. Det visar ju på en kontinuitet och en normalitet i försvarspolitiken, och det är gott så.

Men när det kommer till det aktuella säkerhetsläget finns det varken någon kontinuitet eller normalitet att luta sig emot. Tvärtom: Europa befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget på många årtionden. Det går inte att separera dagens försvarspolitiska debatt från det aktuella säkerhetspolitiska läget som har genomgripande konsekvenser för Europa och Sveriges säkerhet.

Fru talman! Aldrig tidigare har vi sett Ryska federationen göra en så stor mobilisering av de väpnade styrkorna som den som sker just nu. Över 130 000 ryska soldater befinner sig i Ukrainas omedelbara närhet. De ryska örlogsfartygen hotar att skära av handelsvägarna i Svarta havet och även utsätta Ukraina för en militär kniptång.

Ryssland utmanar genom sitt agerande själva grunderna i den europeiska säkerhetsordningen och försöker ta Ukrainas säkerhet som gisslan genom ett brutalt maktspel. I grunden handlar detta om att Kreml vill se ett annat Europa. Det är ett Europa styrt av buffertzoner och den starkes rätt och där angränsade länder ska förpassas till vasaller i en rysk bakgård och där Ryssland ska utöva dominans i det omedelbara närområdet.

Men, fru talman, detta är också en kris som påverkar Sverige mer än många andra länder i Europa. Den 17 december lade Ryssland fram helt oacceptabla krav på legalt bindande avtal som både skulle omöjliggöra ett svenskt Natomedlemskap och kraftigt beskära våra möjligheter till internationellt försvarssamarbete.

De ryska kraven slår rakt mot hjärtat för vår försvarsdoktrin. Vårt motdrag, när Ryssland nu försöker stänga dörren till ett svenskt Natomedlemskap, måste naturligtvis vara att se till att den dörren står på vid gavel. Frågan om en svensk Nato-option men också frågan om ett svenskt Natomedlemskap har aldrig varit mer aktuella än i dag. Det gäller inte minst i ljuset av det mycket aggressiva ryska beteende som vi kan konstatera.

Fru talman! Vi befinner oss alltså i ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Det kräver en ny säkerhetspolitisk omvärldsanalys men också nya beslut och nya ekonomiska medel. Allt detta är i akt och mening att förstärka och skynda på det försvarsbeslut som kammaren fattade den 15 december 2020.

Vi kan inte räkna med att vi har tio år på oss att bygga upp ett starkare försvar och en krigsavhållande förmåga, utan vi måste öka tempot här och nu. Det är därför bra att regeringen nu har aktiverat Försvarsberedningen. Men jag känner en oro över det besked vi fick från regeringen om att man ska omplanera ekonomiska anslag avsatta för 2023–2025 och tidigare lägga de satsningarna.

Vår uppfattning är att nya åtgärder kommer att kräva nya ekonomiska medel. Vi kan inte sätta de långsiktiga behoven som Försvarsmakten har i kontrast mot de kortsiktiga behoven. Därför måste man vara öppen för att tillföra mer ekonomiska medel. Moderaterna presenterade i förra veckan i samband med vårändringsbudgeten att vi kommer att behöva åtminstone 3 miljarder för att förstärka försvaret här och nu inför den 15 mars när vårändringsbudgeten ska vara klar.

Fru talman! Som också framgår av dagens betänkande är det inte bara de militära hoten vi har att hantera i ett mer osäkert Europa. Vi ser också att främmande makt försöker att påverka oss med ekonomiska och politiska medel. Ofta handlar det om Kina och Ryssland som agerar i en gråzon mellan den totala freden och det totala kriget med dolda och förnekbara metoder, så kallade hybridmetoder.

Det kan handla om desinformation, propaganda och utländska direktinvesteringar i kritisk infrastruktur. Det kan handla om cyberspionage eller cyberattacker. Men vi har också sett fall där man till och med försöker begå transnationella mord. Vi såg ett fall i Gävle för ett tag sedan där det finns kopplingar till Ryska federationen. Det är naturligtvis oerhört allvarligt och totalt oacceptabelt.

Man brukar säga att hybridhoten är lika gamla som den trojanska hästen. Men det är helt uppenbart att de har ökat i styrka och omfattning under de senaste åren. Moderaterna har därför presenterat ett 24-punktsprogram som ska försöka att skapa en sammanhållen politik i Sverige för att vi ska öka vår motståndskraft mot hybridhoten.

Fru talman! All erfarenhet pekar på att om man ska vara duktig med att hantera hybridhoten måste det vara en ansträngning av hela samhället. Det är det som på engelska kallas whole-of-government eller whole-of-society approach. Man måste jobba över ett brett spektrum för att bemöta hybridhoten.

Men det krävs också att det är någon som leder arbetet och någon som fördelar och prioriterar. Det krävs att man har ett centralt nervsystem. I den politiska miljön utgör Regeringskansliet det centrala nervsystemet för att styra våra myndigheter.

Regeringskansliet så som det är organiserat i dag har tydliga brister när det kommer till dess förmåga att hantera hybridhot. Därför har vi från Moderaternas sida föreslagit att man ska inrätta ett nationellt säkerhetsråd direkt under statsministern. Det är inte minst för att bättre binda ihop intern och extern säkerhet. Det kommer att behövas nu när vi får en tydligare exponering för hybridhoten.

Det handlar också om att vi behöver se över lagstiftning. Här kan det till exempel handla om att både polisen och Säkerhetspolisen har ansökt om att de ska kunna få bättre stöd av Försvarsmakten vid exceptionella händelser eller gråzonssituationer. Det öppnar vi också för. Men inte minst måste polisens egen organisation förstärkas. Därför föreslår vi i motionsbetänkandet att man återinför det som heter särskilda beredskapspolisen. Det är ett effektivt verktyg som är utformat just för att hantera olika typer av gråzonssituationer.

Fru talman! Det finns också allvarliga brister i Sveriges cybersäkerhet. Även här handlar en hel del om styrning, ledning och ytterst ett starkare politiskt ledarskap. Moderaterna vill därför ge Försvarets radioanstalt huvudansvaret för det nya cybersäkerhetscentret. I dag är det sju myndigheter

som måste förhandla sig fram till minsta gemensamma nämnare när man ska fatta beslut. Det är långsamt, och det går trögt.

Det är fyra år sedan man presenterade förslaget att cybersäkerhetscentret ska upprättas. Men vi har fortfarande inga identifierade lokaler för centrumbildningen, och man har inte ens kommit ur startblocken när det kommer till en effektiv samverkan med näringslivet. Det är helt avgörande för att vi ska få en starkare cybersäkerhet. Jag kan bara beklaga att det har gått långsamt.

Fru talman! Avslutningsvis ska jag säga några ord om den långsiktiga försvarsekonomi. Det är också en del av betänkandet. Moderaterna och Kristdemokraterna har föreslagit att vi under nästa försvarsbeslutsperiod 2026–2030 tillför ytterligare 45 miljarder för att ge Försvarsmakten långsiktiga ekonomiska planeringsförutsättningar.

I grunden handlar detta om att Sverige är det land i norra Europa som lägger minst andel av sin ekonomi på försvaret samtidigt som vi har Europas tredje största land att försvara och inte är återförsäkrade i en försvarsallians. Sverige kommer att behöva investera mycket pengar under lång tid framöver för att stärka vår försvarsförmåga och säkra att vi kan fortsätta att leva i fred.

Med detta, fru talman, vill jag avslutningsvis säga att jag givetvis står bakom alla moderata reservationer. Men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation 4 från Moderaterna om att stärka motståndskraften mot hybridhot.

Anf. 2 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Jag instämmer i en hel del av det den före talaren, Pål Jonson, sa här om det spända säkerhetspolitiska läget. Detta har diskuterats, och jag har ingen annan uppfattning än att det är ett mycket allvarligt läge.

Med det sagt tänker jag inte dröja kvar så mycket vid de bitarna. Det finns också påverkan och svårigheter i det här landet. Ibland, fru talman, upplever man det som att det största hotet mot vårt sätt att leva och mot vår frihet finns innanför landets gränser. Jag återkommer till vilket ansvar jag tycker att regeringen bär i detta stycke.

Jag har fått en del frågor angående Nato och Nato-optionen; senast i dag har jag fått frågor via e-post. Jag tänkte ägna lite tid åt detta. Tydligheten är klar: ett nej till Nato. När vi läser tidningar, fru talman, kan vi se att det står i vissa rubriker att Sverigedemokraterna vill ha en folkomröstning – punkt. Men man måste nog tänka sig att beskriva hela situationen.

Följande gäller: Om den här kammaren och riksdagen, fru talman, fattar beslut om att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato anser Sverigedemokraterna inte att det räcker. Då måste vi gå ut och fråga svenska folket, och det får föregås av många debatter och så vidare. Så är det alltså. Först då vill vi ha en folkomröstning. Men då ska det vara en majoritet i kammaren. Vi anser inte att en rösts övervikt, till exempel, i kammaren ska kunna vrida om hela det säkerhetspolitiska systemet. Så var det klart.

Nato-optionen har ingenting med en ansökan till Nato att göra. Det är bara en markering, precis som den Finland har gjort. Vi i Sverigedemokraterna har inga problem med att uttala en sådan. Därför gör vi detta. Det är som sagt en liten markering av att vi i Sverige själva bestämmer om vi vill

gå med i Nato eller inte. Det bestämmer vi här. Det är vad som gäller för en folkomröstning.

Sedan har vi ytterligare saker som kommer in i Försvarsberedningen, som ska kallas in. Jag kan konstatera, fru talman, att den budget som Sverigedemokraterna lade fram före jul och som gäller för bland annat 2022 innehöll drygt 2,9 miljarder mer än vad vi sedan gick med på i överenskommelsen med Kristdemokraterna och Moderaterna. Men vi ansåg då, och vi anser nu, att det var bättre att göra denna markering tillsammans än att gå på regeringens budgetförslag. Vi räknade inte med att vi hade fått igenom vår egen budget om vi hade stått ensamma.

Nu kan jag konstatera att Moderaterna vill skjuta till 3 miljarder. Men vi säger: Till vadå? När Försvarsberedningen nu kallas in är det viktigaste att ta med även MSB och FOI på mötena. Det är ganska enkelt att ställa frågan till Försvarsmakten: Vad kan ni åstadkomma på kort sikt för att höja er förmåga med tanke på lägets utveckling? Kom tillbaka om 14 dagar och tala om det, och säg vad prislappen är!

När det gäller MSB ska man börja med att ge dem order att inta en samordningsroll. MSB ska samordna verksamheten. Och ställ samma frågor till dem: Vad kan ni göra på mycket kort sikt? Och vad är då kort sikt? Vad kan ni göra för att höja förmågan och motståndskraften i det civila samhället? Kom tillbaka och svara på frågorna! Samma sak gäller FOI och andra. Svårare än så är det inte.

Man ska alltså inte skjuta till en massa pengar först och sedan komma tillbaka och säga att man behöver 3 miljarder eller 3 ½ miljard. Det får man ta ställning till då. I det snabba perspektivet kanske det räcker med 1 ½ miljard. Så tycker jag, fru talman, att man ska arbeta i det här stycket.

Jag tycker att man borde prioritera det civila samhället. Militären och de pengar som vi lade före jul bygger på *Värnkraft*, det dokument som styr mot 2030. Dessa pengar fick man inte, och alltså sköt man vissa saker på framtiden. Är det någonting av detta man kan lägga tillbaka som skulle ordna det här? Jag vet inte. Men Försvarsmakten vet och kan svara på det här.

Det civila borde också kunna svara. Hur länge, fru talman, ska det ligga patienter i korridorerna på lasaretten – i fredstid? Vi hade ett stort behov av både läkartjänster och sjukvårdsplatser långt före den så kallade pandemin. Det var kaos inom sjukvården. Folk dog i operationsköerna. Vi klarar inte av att hantera detta ens i fredstid. Det är regeringen som är fullständigt oduglig när det gäller att hantera de svåra samhällsproblemen. Det här borde man syssla mycket med, och här borde man ta krafttag.

Vad händer egentligen? Varför inför man inte en civilplikt? Jag vet att det är en del med viktiga tjänster som krigsplaceras. Men varför gör man inte det? Det är fullständigt obegripligt. Regeringen saknar totalt analysförmåga. Man försvarar och omöjliggör en rejäl uppbyggnad av motståndskraften i det civila samhället.

Drivmedelspriserna skenar. Företagen får lägga ned sin verksamhet. Jag har en lantbrukare i min nära vänkrets. Han säger: Hur ska vi göra det här? Han har maskiner för flera miljontals kronor som ska betalas av med 20 000–30 000 kronor i månaden. Jag har inte en peng över, säger han. Jag har inte en krona över.

Över 5,6 miljarder i prisökningar har drabbat lantbrukarna i det här landet, enligt LRF. Det tar tid innan de kan få ut tillräckligt för detta genom

prishöjningar. Livsmedelspriserna kommer att gå upp med 20–30 procent. Det här är frågor som man i stort sett bortser från i det här landet. Det handlar om entreprenörer som inte får sin verksamhet att gå runt.

Man kan titta på elförsörjning och drivmedel. Jag har pratat med åkeriföretagarna. En av dem sa: Ja, vi blandar in det här. Det är dyrare. Jag tror att Sverige har bland de högsta drivmedelspriserna i världen. Och plötsligt drar åkeriets lastbil mycket mer bränsle. Vad är då miljönyttan? Det blir mycket dyrare och mycket sämre.

Och hur, fru talman, ska man lagra detta? Man kan inte lagra tillsatserna, för hållbarhetstiden är kort. Ska man fylla bergrummen med det här och byta var tredje månad? Detta är frågor som måste hanteras i det kaos som Sverige enligt min uppfattning befinner sig i. Det handlar bland annat om drivmedelspriser.

Nu ska man bygga vindsnurror till havs. Jaha, vem ska göra det då? Det är utländska bolag. Jaha, och vilket ansvar har då de för kraftledning? Inget alls. Det betalar väl vi. Vad händer sedan när man gör underbolag till vindkraftverken? Jo, de går i konkurs, och notan kommer till svenska skattebetalare.

Har det här någonting med försvar att göra? Ja, det är klart att det har. Elförsörjningen är grundläggande för samhället, bland annat. Det är en välfärdsfråga om någonting. Detta är frågor som man borde ta upp, diskutera och satsa rejält på – tänka om och göra rätt så att vi får ett robust samhällssystem igen att bygga vidare på.

Bygg nya kärnkraftverk och återstarta de gamla – två konkreta åtgärder – nu! Sänk drivmedelspriset – det är min privata uppfattning – en tia, fru talman, direkt!

Räddningsskolor – om man nu inför civilplikt – har vi tre stycken. Två är väl mer eller mindre kopplade till MSB: Revinge och Rosersberg. De sysslar med samhällsskydd och beredskap. Rekrytera! Utbilda! Sätt fart!

Försvarsplikten gäller ju i Sverige, för svenska medborgare – eller för dem som bor i Sverige. Jaha. De här 80 000 som går runt någonstans och ska utvisas, har de försvarsplikt? Det vet man inte. Var är de? Det vet man inte. Men höns kan man räkna.

Allt detta tycker jag överskuggar väldigt mycket av den försvarspolitik som vi talar om. Försvarsmakten har sitt. De har en långsiktighet. Vi har dessutom som enda parti tidigare velat ha beredskapspolis, både 2013 och 2014 – det kan ni gå tillbaka och kolla. Vi stöder naturligtvis alla förslag där man kommer tillbaka till våra i det här stycket. Det är alldeles utmärkt.

Det finns mycket att säga om detta i det allvarliga säkerhetsläge vi befinner oss i. Men glöm inte bort att utan ett starkt civilt försvar kommer ingenting annat att fungera heller.

Jag yrkar bifall till reservation 12.

Anf. 3 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Vi i Centerpartiet har varit med och tagit ansvar för förstärkningar till det svenska totalförsvaret såväl i försvarsbeslutet 2015 som nu senast 2020. Däremellan har vi också varit med och kompletterat avslutet med ytterligare förstärkningar.

När vi har suttit i förhandlingar och överläggningar om ekonomi till såväl det civila som det militära försvaret går det förstås att i efterhand fundera över vilka perspektiv svensk politik har på försvarspolitik. När

Försvarsberedningen summerar läget med att konstatera att ett väpnat angrepp inte kan uteslutas, vad har det för djupaste betydelse för våra prioriteringar?

Vi följer sedan vad som händer på hemmaplan. Vi kan se sambanden inte minst mellan energiprisutvecklingen och beroendet av importvaror, viktiga insatsvaror såväl för jordbruk som för näringsliv i övrigt och också för livet runt om i landet.

En koppling man behöver göra och se är hur ryssarna under det senaste året har satt tryck på det europeiska samarbetet, hur leveransen av rysk gas och också prissättningen av gasen har fått följd effekter inom olika områden. Vi har kunnat se det på elpriserna i söder och på kontinenten, men vi har också sett det på en viktig importvara för svenskt jordbruk: Gödningsmedel har blivit oerhört mycket dyrare. Här finns en stark koppling till försörjningstrygghet, till importberoende och till energiberoende av Ryssland.

Att i den här debatten vara så tydlig med att inte kunna se det sambandet, som Sverigedemokraternas företrädare precis var, är alarmerande i det oerhört allvarliga säkerhetsläge vi befinner oss i.

För Centerpartiet är det självklart att vi behöver ha en helhetsbild över hur vi kan stärka vår inhemska produktion av förnybara bränslen och vår ekonomi men också vår uthållighet och robusthet och minska beroendet av varor från länder som just nu agerar hotfullt i vårt närområde. Här finns en oerhört viktig säkerhetspolitisk koppling.

Detta är också en del i att bygga ett starkare totalförsvaret. Det är klart att man kan hålla på och importera varor för att bedriva kärnkraftsverksamhet och annat, men vilka lojaliteter bygger man på sikt?

Fru talman! I dagens betänkande har Centerpartiet bland annat fokuserat på den fortsatta krigsorganisationsutvecklingen. Vi behöver fortsätta i den riktning som Försvarsberedningen i rapporten *Värnkraft* pekade ut. Det återstår många olika delar som behöver genomföras för att krigsorganisationen successivt ska kunna stärkas i hela landet. Det handlar om divisionsledningsförmåga, ingenjörsbataljon, underhållsverksamhet, förbindelsekompanier och sambands- och telekrigsförband – många delar som fram till 2030 behöver komma på plats. Det kommer att kräva mer ekonomi. Jag är alldeles övertygad om att vi behöver revidera, analysera och komplettera det försvarsbeslut som nu gäller.

Vi behöver ett uthållighetstänk utifrån att vi ska kunna möta ett väpnat angrepp. Insikten om det som Försvarsberedningen summerade behöver få genomslag i hela samhället så att det blir en stark koppling till försvarsförmåga, försvarsvilja och folkförankring. Därför lyfter vi också frivilligorganisationernas betydelse för ett starkare totalförsvaret och betydelsen av att väcka engagemang och intresse för de här frågorna, men också att utbilda alla generationer – för alla kan vara med och bidra.

Vi ser nu i Ukraina hur frivilliga aktivt går in med en vilja att försvara sitt land. Vi vet inte hur Ukraina vaknar upp i morgon. De rapporter som har kommit de senaste dagarna visar att det finns underrättelser som pekar mot att Ryssland skulle kunna agera i morgon. Samtidigt står vi här och har försvarspolitik debatt och kan ställa oss frågan själva: Hur skulle vi se på den här frågan om vi skulle vara i samma situation? Vad kan hända i morgon?

Det är snart åtta år sedan annekteringen av Krim ägde rum. Många blev vid den tidpunkten tagna på sängen. Åtta år framåt har vi nästa försvarsinriktningsperiods slutår. Det är samma tidsintervall – åtta år bakåt, åtta år framåt. Med lärdom av vad vi som nation då inte kunde förutse bör vi ställa oss frågan i försvarspolitiska termer: Vad är det vi behöver ta höjd för som vi inte kan förutse i närtid, på medellång sikt och på längre sikt?

Det är allvar nu. Vi behöver tillsammans hitta vägar för hur vårt land ska hålla ihop, hur vårt land ska ta prioriteringarna i närtid men också på sikt.

Fru talman! Många gånger har jag uttryckt önskemålet att fler partier skulle peka ut målsättningar och uttala vilka ekonomiska ambitioner de har inför nästa försvarsbeslut, för åren fram till 2030 men också åren dessförinnan. Jag riktar nu en vädjan till Socialdemokraterna och regeringen att tydliggöra vad som krävs till 2030.

De här samtalen som också börjar i morgon är oerhört viktiga när det gäller hur vi ska analysera vad som ytterligare behöver göras. Där bär regeringen ett stort ansvar att få till dialog och hålla en ödmjukhet i förhållande till hur vi konstruktivt ska kunna landa en bild som har brett stöd i den här riksdagen.

Vi har också med oss lärdomar från tidigare processer. Det är oerhört angeläget att vara så tydlig som möjligt nu när det handlar om försvarsekonomi.

Fru talman! Vi har hört, och jag instämmer i det, att vi befinner oss i det allvarligaste säkerhetsläget på flera decennier. I Ukraina och utanför Ukraina märks detta tydligast. Folk flyr landet. Ryska förband närmar sig gränsen. Artilleri intar positioner som vittnar om krigsförberedelser i skarpt läge. Underrättelser och rapporter är åtskilliga, och de vittnar om att vi verkligen behöver ta detta på största allvar.

Centerpartiet har också i en motion uttryckt värdet av att den nationella säkerhetsstrategin, som nu håller på att tas fram, får en förankring både i riksdagens partier och i riksdagsbehandlingen framöver. Därför vill jag för Centerpartiets räkning yrka bifall till reservation 7 i dagens betänkande.

Fru talman! Att stärka totalförsvaret och göra det på ett sätt så att vi har beredskap och förmåga att agera när vi behöver göra det kommer att kräva full prioritering i alla politiska sammanhang i vårt samhälle. Vi har ett gemensamt ansvar att också ta ledarskapet i de här frågorna så att ett totalförsvarsperspektiv och betydelsen av ett moderniserat och starkt totalförsvaret får genomsyra alla samhällets verksamheter. Det är tid att se till helheten och förstå sambanden när världsbilden blir mörkare.

(Applåder)

Anf. 4 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande nummer 6 om försvarspolitik.

Jag tänker att man inte kan tala om det här utan att först se på omvärlden och på var vi befinner oss. Vi är i ett mycket allvarligt läge. Det är ett skärpt säkerhetspolitiskt läge som inte började i går. Det började egentligen med kriget i Georgien, och sedan hade vi situationen i Ukraina där man från rysk sida tog Krim 2014. Sedan dess har det pågått ett krig där, visserligen i många år lågintensivt, hela tiden. 14 000 människor har satt livet till.

Vi besökte Ukraina med Försvarsberedningen för tre år sedan, och jag har sagt det förr här i talarstolen att det satte väldigt djupa spår i mig när vi besökte ett militärsjukhus och träffade soldater som till exempel fått ett ben bortskjutet eller fått stora skador när de trampat på minor.

Nu ser vi att vi i värsta fall står precis vid randen till en invasion. Vi hoppas på det bästa, att det inte ska bli så, men det kan mycket väl vara så att vi inom en snar framtid har ett krig i Europa.

Vi vet också nu att Ukraina är omringat av åtminstone 130 000 ryska soldater, och man har handlingsfrihet och möjlighet att kunna göra stora operationer.

För svenskt vidkommande är det viktigt att vi tittar på det här. Vi ska nu i närtid ha diskussioner med försvarsministern i Försvarsberedningen. Det jag och Kristdemokraterna ser framför oss är att vi från Sveriges sida behöver agera på flera olika sätt samtidigt. Vi behöver se över vad det är som vi kan göra i närtid för att stärka vår uthållighet. Bland annat har överbefälhavaren sagt i en intervju att det finns brister i uthålligheten.

Här skulle vi kunna hjälpas åt och lägga till pengar så att vi kan skaffa mängdammuniton, se över reservdelar och kanske se till att det blir mer övningar. Att öva kostar pengar, men det är också avskräckande. Vi måste också, tycker jag, se till att de pengar som den ökade beredskapen redan har kostat kommer tillbaka till Försvarsmakten.

Vi vet ju att de beslut som vi har tagit är väldigt knappa ekonomiskt. Det finns inga marginaler. Det är därför som det också är viktigt att det blir nya pengar. Det här är ingenting som vi kan låna av framtiden, utan det behövs nya pengar för att det här ska bli trovärdigt. Det går inte att trollo med knäna, och det gör det allra minst när det gäller att bygga upp en försvarsförmåga. Därför är det så viktigt nu, anser vi, att pengar läggs till redan nu under vårterminen så att man i närtid kan rätta till bristerna som finns.

Vi bör också göra en säkerhetspolitisk analys. Det här var en försämring som Försvarsberedningen inte förutsåg. Därför borde det göras en uppdatering där vi ser på vad det här får för konsekvenser för Sverige. Vi behöver också se på det här på lite längre sikt. Vi vet att det går väldigt snabbt att riva ned någonting – så är det med allt i livet – men att det tar tid att bygga upp någonting. Vi måste våga ta besluten lång tid i förväg. Därför är det viktigt, tycker vi, att jobba i Försvarsberedningen för att se vad det är som vi behöver justera på medellång och lång sikt.

Det är ingen hemlighet att Kristdemokraterna exempelvis hade betydligt högre ambitioner i Försvarsberedningen och också inför försvarsbeslutet än vad som sedan blev resultatet. Vi behöver se på vad det är som nu behöver skruvas upp och våga göra det och våga lägga till.

Därför yrkar vi bifall till punkt 15 under reservation 23 som handlar om långsiktiga ekonomiska planeringsramar. Vi vill ta fler steg, och det var därför som vi från Kristdemokraterna och Moderaterna reserverade oss rörande den delen i försvarsbeslutet som gäller efter 2025. Ska Försvarsmakten kunna planera måste man vara trygg i att pengarna finns där.

Vi var överens om åtminstone 17 åtgärder som inte fick plats. Det är viktigt dels att titta på de åtgärderna, dels att pengarna läggs till så att vi kan genomföra det som vi ser måste genomföras. Det är därför det är så viktigt att vi har den här långsiktiga inriktningen och lägger till trappan

med 5 miljarder för att öka också efter 2025 och att vi också kommer upp till 2 procent av bnp.

Vi är det land, och det har sagts här i talarstolen förut i dag också, i vårt närområde som satsar minst på försvaret i förhållande till bnp. Så kan vi inte ha det. Det kommer inte att funka vare sig med det vi har tagit beslut om eller med det som vi från Kristdemokraternas sida skulle vilja lägga till. Vi kommer inte att kunna betala räkningarna om vi inte, likt omvärlden, går upp till 2 procent av bnp. Friheten är värd att vi gör den avsättningen, anser vi.

Därför tycker vi att det är en angelägen sak att påpeka i den här försvarsdebatten, liksom att påpeka att man också behöver titta på det civila försvaret. Där finns det stora brister. Det är två sidor av samma mynt. Det är viktigt att stärka den militära delen, men vi måste också titta på den civila delen med livsmedelsförsörjning, läkemedelsförsörjning och drivmedelsförsörjning. Vi måste även titta på risken att vi, precis som Ukraina flera gånger, kan drabbas av cyberattacker. Det har gjort att man exempelvis har blivit utan ström under kalla decembernätter. Det kan också Sverige drabbas av. Det är exempel på att vi skulle behöva öka tempot.

När det gäller cyberförsvaret skulle vi vilja ta steget att skapa en cybersäkerhetsmyndighet som skulle ha ett övergripande ansvar. Cybersäkerhetscentret har inte alls kommit igång på det sätt som vi hade hoppats. Det är också flera olika som ska dela på ansvaret genom något slags konsensuskultur. Det gör att man inte har den styrfart som krävs och inte kan göra jobbet så snabbt som krävs. Det här är en åtgärd som skulle kunna vidtas för att stärka också det civila försvaret.

Till sist är det värt att påminna om att vi behöver stärka vårt försvar, men vi skulle också behöva uppgradera vårt Natomedlemskap. Samarbetet vi har med Finland och de samarbeten vi har med olika länder är jättebra. Men av omvärlden ses vi som en del av Nato, men vi har ju inte skyddet. Därför borde vi som land ta det steget för att kunna ha en gemensam försvarsplanering. Det skulle öka tryggheten för Sverige men också för omvärlden.

Anf. 5 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till ledamoten.

Vi har som enda parti föreslagit att det ska läggas treårsbudgetar som ett led i arbetet mot en längre planeringsram för Försvarsmakten och det civila. Hur ser ledamoten på en sådan lösning? Den är RUT:ad och godkänd. Om man ska fortsätta driva det får man också se över det finanspolitiska ramverket eftersom man på sikt skulle bryta mot en praxis, som det heter. Men det är helt okej att göra det här. Försvarsmakten anser att det skulle vara utmärkt att ha en treårsbudget inom vilken man också kan flytta medel, förstås med noggrann redovisning.

Jag vill fråga om en annan sak också. Att Centern har abdikerat från landsbygden vet vi sedan länge. Man förstår inte helheten och sambanden. Men jag hör sällan ledamoten och Kristdemokraterna ta upp de här frågorna. Hur ser ni på att lantbrukare lägger ned sina verksamheter och på att livsmedelsförsörjningen minskar och inte ökar? Hur ser ni på det civila samhället i den försvarsberedning som ni kommer att vara med i?

Anf. 6 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! För Kristdemokraterna är det en självklarhet att tala oss varma för civilsamhället och betydelsen av civilsamhällets organisationer för försvaret. I mitt anförande var jag också inne på att vi måste se över det civila försvaret. Vi har till exempel alldeles för dålig självförsörjningsgrad. Till exempel Finland ligger på 80 procent, och vi har gått under 50 procent. Det är allvarligt. Jag tror att det är morötter och några livsmedel till som vi är självförsörjande på. Men det är alldeles för dåligt. Här behövs åtgärder.

Kristdemokraterna har i miljö- och jordbruksutskottet lagt fram till exempel förslaget om att för lantbrukare och alla svenskar sänka drivmedelspriserna när det gäller diesel med 3 kronor. Det är alldeles uppåt väggarna för hög inblandning, vilket gör dieselpriserna i Sverige till världens högsta. Det är helt orimligt. Vi ligger 3, 4, 5, 6 eller 7 kronor högre än övriga EU-länder. Så kan vi inte ha det.

Det är jätteviktigt med ett starkt militärt försvar, men vi måste naturligtvis också ha mat. Finland är ett föredöme också när det gäller att kunna försörja sina medborgare. Man klarar att försörja sig i ett halvår. Vi klarar oss i kanske tio dagar. Vi måste ha målsättningar och driva på för åtgärder för att få bättre livsmedelsförsörjning.

Det är sannerligen hjärtefrågor för Kristdemokraterna.

Anf. 7 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten hann inte svara på frågan om treårsbudgeten. Jag skulle gärna vilja att ledamoten kommenterar det.

Den andra frågan gällde hur man ser på införandet av civilplikten. Kan jag få svar på frågorna om civilplikt och treårsbudgetar?

Anf. 8 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Roger Richthoff!

Det viktiga, som vi ser det, är att klarlägga att vi gör anslagsökningar, att vi gör utfästelser på både kort och lång sikt och att vi måste upp till 2 procent av bnp. I den reservation vi har tillsammans med Moderaterna gör vi det tydligt att ökningen av anslagen till 2025 inte får stanna av. Det kommer inte att fungera. För att vara trovärdiga mot både oss själva och omvärlden måste vi se till att inte lämna några springnotor.

Jag har ingen färdig åsikt om att göra någon förändring på det sätt som Roger Richthoff är inne på. Men jag tror att det som Försvarsmakten allra mest efterfrågar är långsiktighet. Vi skulle till exempel nu kunna göra klart att vi ska ha trappan upp till 2 procent av bnp, precis som omvärlden har. Vi mäter ju ut oss. Vi är det land som inte svarar upp på det sätt som andra länder gör. De baltiska länderna ligger på 2 procent eller mer. Polen ligger på samma. Finland ligger betydligt högre än vi, och Norge likaså. Det är alltså väldigt viktigt för att vi ska vara trovärdiga.

Nu har ledamoten inte möjlighet att svara, men jag hade velat fråga om det här med Nato-alternativet. Visst kan vi räkna med SD:s stöd framgent?

Anf. 9 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Jag har en vän hemma i Malmö som brukar säga att hans minne är gott men väldigt kort. I dag gäller det också ledamoten Widman som kommer något andfädd till den här debatten.

Låt mig inleda med att säga att de rapporter som har kommit de senaste timmarna om en eventuell rysk deeskalering i Ukraina egentligen inte innebär någonting nytt. De ryska kraven, som framfördes strax före jul, kommer att finnas kvar. Det kommer också den otroligt militärt starka ryska staten att göra. Det gäller nu för alla länder i Europa, inklusive Sverige, att analysera detta och dra rätt slutsatser för framtiden.

En av motionerna i det betänkande som vi debatterar i dag handlar om Försvarets materielverk. Det är en verksamhet som jag har haft förmånen att följa under många år, fru talman. Jag kan konstatera att effektiviteten, det vill säga levererat materiel i förhållande till administrativa kostnader, har sjunkit successivt. Det är på tiden att vi tar ett rejält omtag när det gäller den myndigheten, inte minst i ljuset av det säkerhetspolitiska läget.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 16.

Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Kammaren diskuterar försvarspolitik i dag. Jag tror att jag är inne på mitt åttonde år i riksdagen. På något sätt har denna debatt inletts på samma sätt under dessa år: Det säkerhetspolitiska läget i norra Europa har försämrats.

Jag kommer att börja i den änden i dag också, för tyvärr är det så utvecklingen ser ut. Det går åt fel håll. Det är kanske inget roligt att säga till våra ungdomar, men det ser mörkare och mörkare ut. Detta har legat högt på agendan. Jag träffar skolungdomar. Jag träffar sådana som jobbar i frivilliga försvarsorganisationer som är oroliga och som funderar på vad man ska göra.

Det är klart att det som nu sker runt Ukraina är bekymmersamt. Det är naturligtvis Ryssland som är skyldiga till detta. Det är enbart de som är skyldiga. Det är deras trupper som finns. Men det är en utveckling som vi har sett sedan rätt många år.

Flera av de tidigare talarna har pratat om Georgien och annekteringen av Krim, men det som kanske har blivit ännu allvarligare är de ryska kraven på hur andra länder i Europa ska agera. Det är väldigt viktigt att vi är tydliga med att vi i Sverige agerar efter eget huvud. Vi bestämmer själva vem vi samarbetar med, hur samarbetena ska se ut och hur vi försvarar våra demokratiska fri- och rättigheter. Det är viktigt.

Man kan titta tillbaka i historien. Det har hänt förut att den stora granen i öster har lagt sig i hur andra länder agerar. I historieboken läste man om Ungern 1956 och Tjeckoslovakien 1968. Jag minns själv Polen 1981. Detta har alltså skett tidigare. Risker är att vi kan lägga Ukraina till den listan.

Men vi har haft en försvarsberedning som har arbetat under en längre tid med att ta fram ett underlag till det försvarsbeslut som vi nu är i början av. Den pekade på att denna utveckling skulle kunna komma och att vi måste ta höjd för det. Jag tycker att de som satt i den försvarsberedningen och som funderade på hur man skulle hantera detta ska ha en eloge. Detta har också påverkat det försvarsbeslut som en stor majoritet i denna kammarare står bakom.

Vi har sett en rätt kraftig ökning av det nationella försvaret i Sverige. Mellan 2014 och 2025 är det en 80-procentig ökning. Det är den största ökningen sedan 1950-talet, när kalla kriget var som värst.

Det som är viktigt att säga är väl att det är den nationella förmågan som vi nu bygger upp, förmågan att försvara Sverige. En viktig del i detta är att värnplikten är tillbaka, att svenska unga kvinnor och män deltar i det svenska försvaret.

Det är möjligt att detta behöver öka. Jag tror att den största utmaning som vi har framför oss handlar om att lösa personalproblemen i det nationella försvaret. Det handlar om personalutmaningarna. Jag tror inte att vi kommer att kunna ha hur många officerare och anställda som helst. Vi behöver ha värnpliktiga som hjälper till. Jag tror att det är viktigt för försvarsviljan och förståelsen när det gäller varför vi ska försvara Sverige och svenska demokratiska fri- och rättigheter.

Jag kan fortsätta att räkna upp saker. Vi startar fem nya regementen. Vi startar en flygflottilj. Men jag tror att det viktiga är att säga att vi bygger nationell förmåga för att kunna försvara landet. Tyvärr måste vi göra det, men det är det som är det viktiga.

Flera har varit inne på detta. Jag ska inte prata så mycket om Nato, men jag ska prata om att vi har andra samarbeten. Stabilitet, trygghet och fred bygger vi nämligen med andra länder. Finland är den viktigaste samarbetspartner som vi har, som finns på andra sidan Östersjön. Det är viktigt att vi har samarbete med våra nordiska grannländer och med våra baltiska kamrater på andra sidan Östersjön. Det är ju i närområdet runt Östersjön som detta är viktigt för oss – att vi skapar säkerhet och stabilitet i norra Europa. Sedan tycker jag att man ska lägga till Storbritannien och Nederländerna men också, naturligtvis, den transatlantiska länken. Amerikas förenta stater har ju den största militära förmågan. Det är viktigt att vi har ett samarbete där.

Flertalet av dessa länder är Natoländer. Det betyder att vi har ett samarbete också med Nato, men vi har själva valt att stå utanför. Vi väljer själva våra samarbeten. Det är precis den signal som går till Ryssland: Vi väljer själva våra samarbeten.

Jag sa att den stora utmaning som vi har framför oss kanske är personalfrågan. Det handlar om att ha människor som är beredda att jobba här. Det är klart att det också innefattar det civila försvaret. Men detta betyder också att vi behöver ha materiel i Försvarsmakten som är modernt. Jag tror inte att de framtida konflikterna kommer att se ut riktigt som de gjorde förr. Jag tror att vi måste begrava första världskriget. Så kommer inte konflikterna att se ut. Därför behöver vi ha en utveckling på tekniksidan. Vi måste se över Försvarsmaktens materiella behov.

Jag delar flera ledamöters syn – att det måste bli bättre när det gäller leveranssäkerhet, kostnadskontroll och sådana saker. Men jag tror inte att vi ska säga att vi inte ska utveckla produkter i Sverige. Vi är duktiga på det. Jag tror också att det är viktigt i ett läge med en ökad konfliktnivå att vi till viss del har denna kompetens inom landet. Det betyder att vi behöver satsa mer på forskning och utveckling och att vi även behöver göra det i tider av fred, så att säga, när vi inte har ett stort konflikthot omkring oss.

Regeringen har nu tagit fram en strategi för en långsiktig materielförsörjning. Jag hoppas att man tittar på detta. Det handlar om att lösa exportfrågor och om exportstöd och sådana saker. Jag tror också att det är viktigt för att den svenska militära förmågan ska öka.

Avslutningsvis, fru talman, skulle jag vilja säga att jag tror att en nationell säkerhetsstrategi är viktig. Nu har jag pratat om de militära hoten

och de militära utmaningarna. Det var statsminister Löfvens första regering som presenterade den nationella säkerhetsstrategin – var det 2014 eller 2015? Där pratade man om fler saker än de militära hoten. Det var cybersäkerhet. Man pratade om terrorism. Vi minns alla hur det var med Islamiska staten och den typen av blandning mellan stat och terrororganisation, som vi drabbades av. Man lyfte upp den organiserade brottsligheten, som är en blandning av buspojkar och något som är organiserat på en högre nivå. Det är en utmaning för oss.

Energiförsörjningen belyser man också i den nationella säkerhetsstrategin. Hur ska vi klara av den? Det är nu rätt uppenbart vad konflikten mellan Ukraina och Ryssland och när det gäller gasöverföring till Europa har inneburit för oss. Det handlar om transporter, infrastruktur och hälsohotet. Pandemin har vi alla gått igenom. Det var kanske ingen som hade förstått vilka konsekvenser den skulle få. Det handlar om klimatförändringar. De folkomflyttningar vi kommer att få i världen kommer naturligtvis att påverka konfliktgraden och risken för konflikter.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att regeringen jobbar vidare med att ta fram en ny nationell säkerhetsstrategi eller utvecklar denna. Jag tycker att vi har en väldigt bra grund att stå på.

Fru talman! Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 11 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag hoppas att ledamoten lade märke till applåderna.

Jag har en fråga. Förra försvarsberedningen konstaterade och skrev att regeringen bör ge Försvarsmakten och MSB i uppdrag att gemensamt göra en översyn av hur de frivilliga försvarsorganisationerna kan bidra till totalförsvaret för att utveckla frivilligverksamheten bland annat. Det handlar om nya behov, rekryteringar, utbildningar och så vidare, till exempel på de räddningsskolor som jag nämnde i mitt anförande. Vad har hänt? Hur går arbetet?

Enligt mina kontakter – detta behöver inte vara korrekt – händer i stort sett ingenting. Man diskuterar lite grann, men man har svårt med målsättningarna i detta stycke. Jag önskar en kommentar till det.

Sedan undrar jag: Hur ser ledamoten på civilplikt? Jag vet att det är en del som krigsplaceras. Men jag undrar över en civilplikt överlag. Det är den andra delen.

Alla vet att Sverigedemokraterna har kämpat för tvåprocentmålet till 2030. Det kan man läsa även 2014, om man tycker att det är spännande. Nu är flera partier med på detta. Hur ser Socialdemokraterna och ledamoten på att man tydligt lägger fast ett sådant mål?

Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! De rör egentligen den civila biten som är minst lika viktig om inte ännu viktigare.

Det är klart att det av flera skäl är viktigt att ha en civil förmåga och ett starkt civilförsvaret. Det är viktigt, eftersom det minsta man kan begära av ett samhälle är att vi kan ta ansvar för våra medborgare vid en konflikt eller annan kris som uppstår. För att vi ska ha en förmåga att försvara oss själva i situationer av konflikt är det viktigt att det finns en förståelse och

att man känner att det fungerar, annars kommer man nog inte att delta i det över huvud taget.

Där tror jag att de frivilliga organisationerna och försvarsorganisationerna är oerhört viktiga. Där skapas en miljö för att kunna göra insatser. Dessa finns runt om i vårt land, och med tanke på omvärldssituationen ser vi nu hur man träffas och planerar. Jag pratade om hemvärnet, vilket kanske inte är frivilligt på det sättet, och hur man möter de här olika sakerna och vad man kan göra.

Jag är en vän av värnplikten. När det gäller civilplikten har vi sagt att vi inte riktigt är framme än. Men det är klart att det säkert kan komma en möjlighet när vi måste utnyttja även detta. Det finns ju utredningar som rullar kring den civila biten och hur det ska se ut. Dem får man titta på.

För att säga något lite kort om ekonomin är jag ingen vän av att vi ska säga 2 procent av bnp på det sättet, utan det viktiga är att vi funderar på vad vi behöver för att kunna försvara våra gränser och upprätthålla det här samhället. Då får det kosta vad det kostar. Där någonstans måste vi sätta det.

Anf. 13 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Tack – så länge! De här 2 procenten är liksom ett mål att förhålla sig till, och vi knyter det till *Värnkraft*, som vi skrev under. När vi räknar på den och de delar som ska införas, där Försvarsmakten var med, blir det ganska bra med 2 procent, och vi har också sagt att vi kan gå över detta efter 2030. Men utifrån *Värnkraft* landar vi på de här beloppen, så det är inte bara taget ur luften.

Det är bra att ha ett mål att förhålla sig till. Det målet kan ändras efter hand och bli 2 ½ procent. Det vet vi inte. Men *Värnkraft* kräver de här pengarna.

Om civilplikten fick jag svar.

Fru talman! Delar ledamoten synen att Sverige har satt sig självt i och befinner sig i ett mycket, mycket allvarligt läge? Vi har en livsmedelsförsörjning som går ned i stället för upp. Vi har lantbrukare som lägger ned sin verksamhet. Enligt LRF har det blivit över 5 miljarder dyrare att vara lantbrukare, sett över landet.

Det här är jätteallvarliga problem. Jag tycker att de flesta koncentrerar sig på försvaret. Försvaret har pengar. De bygger sitt, och vi vill gärna tillföra mer pengar där. Men de har ordning och reda på det här, och sedan får Försvarsberedningen konstatera vilka pengar de behöver för att verkställa omedelbara åtgärder.

Detta är jag alltså inte särskilt orolig för i förhållande till att folk dör i sjukvårdsköer, inte får plats och får ligga på golvet på sjukhusen, att drivmedelspriserna rusar och företag lägger ned. Det oroar mig betydligt mer just nu.

Anf. 14 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Om jag återgår till 2-procentsmålet tror jag att man hela tiden måste fundera på vad det är vi vill göra och vad det kommer att kosta. Jag tror inte att man ska sätta upp ett mål på det sättet. Om jag inte minns min historiebok fel låg vi under det kalla krigets dagar på 4, 5 eller 6 procent. Det kanske är där vi ska ligga, vad vet jag?

Jag tror att det är viktigt att titta på vilka behov vi har och hur ekonomin ser ut, och sedan behöver vi lägga de resurserna. Kan vi få så mycket samsyn som möjligt i det här är det bra. Det kan också vara så att ekonomin kraschar, och hux flux blir det som i de sydeuropeiska länderna att vi lägger 30 procent på Försvarsmakten. Det där greppet funkar alltså inte riktigt, utan jag tror att det är viktigt att vi funderar på vilken förmåga vi behöver och hur vi kan finansiera den på ett klokt och långsiktigt sätt.

Försörjningstryggheten är en del av det civila försvaret. Ja – det är katastrof. Det är ännu sämre på den sidan än vad det är på den militära. Nu har vi ju från regeringens sida under åtta års tid försökt att bygga upp detta igen. Mitt parti och de flesta partier är skyldiga till den nedrustning som gjordes. Det ska jag inte försöka gömma undan, utan det var en felaktighet. Nu försöker vi att bygga upp det.

Jag tror att man måste fundera lite på hur man ska göra det. Det kanske är så att staten ska ha en relation till Sveriges bönder och att vi så att säga lagrar spannmål och har extra kossor och på det sättet kan försörja oss. Det kanske inte är de stora lagren som vi ska bygga upp.

Det gäller också mediciner. Sedan Apoteket avskaffades har vi inget medicinlager över huvud taget. Och det är ju så: Marknaden löser inte allting, och inom försvaret och det civila försvaret kanske det inte heller är marknaden som ska lösa allting. Vad vet jag.

Anf. 15 PÅL JONSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Mattias Ottosson resonerar klokt och ödmjukt på flera punkter i sitt anförande. Det hedrar honom verkligen. Det gäller den försämrade omvärldsmiljön, och det gäller även det fundamentala att det är vi själva som avgör våra säkerhetspolitiska vägval. Där är vi eniga.

Frågan är dock hur man hanterar den säkerhetspolitiska linjen, och här har jag skarp kritik mot den nuvarande regeringen. När regeringen tillträdde den 3 oktober 2014 formulerade den en helt egen säkerhetspolitisk linje, där man presenterade att den militära alliansfriheten tjänar oss väl, och så lade man till att det bidrar till stabilitet och säkerhet i närområdet.

Det var ett praxisbrott mot tidigare 30–40 år. Under alliansåren hade vi en gemensamt framförhandlad säkerhetspolitisk linje mellan oppositionen och regeringen i Försvarsberedningen. Regeringen Persson hade en gemensamt framförhandlad säkerhetspolitisk linje. Men den här regeringen valde att inte gå på den samförståndslinjen.

Nu går vi in i en säkerhetspolitisk kris där vi inte har samsyn kring den svenska säkerhetspolitiska linjen. Det är olyckligt. Ottosson vet att riksdagen har tillkännagett att vi anser att Sverige bör införa en Nato-option. Jag tycker att det är klokt att vi med den signalerar en öppenhet inför ett framtida svenskt Natomedlemskap och, precis som Finland, inte stänger dörren som regeringen gör.

Jag har en fråga till Ottosson. Vi har under ett års tid vädjat till regeringen och sagt att det inte är bra att vi i Sverige inte har en samsyn kring den säkerhetspolitiska linjen. Under ett års tid har vi vädjat: Bjud in oss till säkerhetspolitiska förhandlingar! Låt oss sätta oss ned och diskutera om vi kan hitta en samsyn om vägen framåt!

Under ett års tid har vi fått kalla handen av regeringen. Varför har Socialdemokraterna och regeringen inte öppnat för förhandlingar och diskussioner kring detta så att vi kunde slippa att gå in i den här säkerhetspolitiska krisen utan en gemensam säkerhetspolitisk linje här i kammaren?

Anf. 16 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar ledamoten Pål Jonsons syn på svensk säkerhetspolitik, alltså att vi skulle behöva så stor samsyn som möjligt kring det. Jag tror att det är viktigt för ett litet land att ha en stor samsyn kring säkerhetspolitiken. Där är vi helt överens. Vi två representerar också två partier som historiskt sett har kunnat lösa de här frågorna och hitta framkomliga vägar.

Jag tror att det är en linje som vi ska fortsätta på. Det kommer framöver att vara diskussioner och samtal; jag vet att Försvarsberedningen ska träffas under morgondagen, och jag tror också att man kan fundera kring den säkerhetspolitiska agendan.

Sedan har vi såklart frågan om Nato och om Nato-option, som det sägs. Jag är inte så mycket för det där med option, men jag tycker att man ska fundera på om vi ska vara medlemmar i Nato. Vi har lite olika syn på det. Från socialdemokratiskt håll är vi ganska tydliga med, och har ingen intern debatt om det över huvud taget, att vi anser att vi inte ska vara med i Nato. Däremot vet vi vad Nato är: Nato är inte mer än sina medlemmar, och en stor del av medlemmarna är nära bundsförvanter till oss och finns i vårt närområde. Dem tycker jag att vi ska samarbeta med.

Jag tror att våra båda partier behöver ta ett större ansvar och se hur vi kan mötas och lösa det här. Det tror jag är viktigt för ett litet land i norra Europa.

Anf. 17 PÅL JONSON (M) replik:

Fru talman! För att vi ska få till samsynen krävs också att vi för säkerhetspolitiska samtal över vattnet. Det vore bra om vi kunde få till detta.

Låt mig få utmana Mattias Ottosson på en annan punkt. Han säger att Försvarsberedningen hade rätt i många antaganden om den säkerhetspolitiska omvärldsmiljön. I flera stycken har Mattias Ottosson helt rätt. Ni skrev utförligt framför allt i rapporten *Värnkraft* och i delrapporten *Motståndskraft* om hur Ryssland utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Det har vi nu sett med all önskvärd tydlighet; och det håller och drar rätt.

Samtidigt ser vi i det förändrade klimatet kvalitativt nya faktorer som gör att vi också inom ramen för Försvarsberedningen borde tillsätta en utredning som ska göra en ny säkerhetspolitisk omvärldsanalys. Där har vi vädjat till regeringen att ge beredningen ett mandat att göra detta, men vi har hittills inte fått några svar från regeringen.

Det jag tänker på är till exempel det faktum att vi ser en närmare koordinering mellan Ryssland och Kina. Ryssland lämnar hela sin östra flank i det närmaste värnlös. Kina ställer krav på att Nato inte ska utvidgas österut. En sådan koordinering har vi inte sett förut.

Det andra som är helt uppenbart är det som Mattias Ottosson anförde själv, nämligen att vi inte har sett att Ryssland har presenterat legalt bindande avtal som både ska slå undan benen för vårt internationella försvarssamarbete och även ska begränsa vår säkerhetspolitiska handlingsfrihet att bli medlem av Nato.

Den tredje punkten är att det nu är i det närmaste sömlöst mellan Belarus och Ryssland, på ett sätt som det inte var 2019 när åtminstone rapporten *Värnkraft* fanns kvar. Det är geopolitiska realiteter.

Är Socialdemokraterna villiga att öppna för att Försvarsberedningen ska ges i uppgift att lägga fram en uppdaterad säkerhetspolitisk omvärldsanalys i ljuset av de geopolitiska förändringar som vi nu kan skönja?

Anf. 18 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag delar Pål Jonsons oro för det nära samarbete som sker just nu mellan Ryssland och Kina. Vi ser att de på något sätt har funnit varandra, och det finns en risk att det kan förändra världsordningen rejält. Där bör man fundera både en, två och tre gånger över hur man ska hantera detta.

Jag kanske upprepar mig lite, men jag håller fortfarande med om att det är viktigt att samtala. Jag vet att det har varit diskussioner om Försvarsberedningen. Jag kommer själv inte att vara med där, och det har kommit signaler från båda håll. Regeringen har sagt att man är beredd att träffas. Både statsministern och försvarsministern tycker att det är en bra idé.

Man vill gärna titta på vilka typer av förändringar man kan göra i innevarande försvarsbeslut, om det finns något akut som kan flyttas fram. Man vill också ha en dialog med Försvarsmakten.

Det är bra, och jag tycker att det ska göras. Omvärlden förändras fort.

Jag vill inte föregripa diskussionen, men i grund och botten tycker jag att det är klokt att diskutera med varandra och försöka hitta lösningar. Det handlar inte bara om att prata om kortsiktiga beslut. Om försvarspolitik ska diskuteras måste också säkerhetspolitiken diskuteras. Det är inte så konstigt. Men jag vill inte föregripa den diskussionen. Jag tror att regeringen och Moderaterna säkert kan mötas i frågan och prata ihop sig om hur en bred säkerhetspolitik för Sverige ska se ut.

Anf. 19 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Mattias Ottosson för dessa ord i detta viktiga ärende.

I och med att jag tidigare höll ett anförande som den sverigedemokratiska ledamoten Richthoff valde att inte begära replik på men i stället återkom i ett annat replikskifte och kommenterade Centerpartiets landsbygds politik tänkte jag göra en koppling till det försvarsbeslut som nu gäller. Vi var starkt bidragande till att få fram en halv miljard till livsmedelsförsörjning och vattenförsörjning tillsammans med övriga partier i uppgörelsen. Det är 500 miljoner som ligger i plan 2025 – innevarande period.

Som en parentes kan jag säga att Sverigedemokraterna i sitt samarbete för landsbygdsprogrammets förutsättningar för 2022 inte har tillfört en enda krona. Det är viktigt att koppla ihop jordbrukets betydelse för vår säkerhet. Svensk jordbrukspolitik är också totalförsvarspolitik.

Jag har följande frågor till Mattias Ottosson i det här sammanhanget. Utifrån att totalförsvarsbeslutet behöver kompletteras och analysera den civila delen, inom vilka områden är Socialdemokraterna beredda att komplettera de uppdrag som nu ligger fram till 2025? Är ni beredda att ge uppdrag som tydliggör primärproduktionens förutsättningar och betydelse för starkare totalförsvar i närtid?

Anf. 20 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Ledamoten berör det viktigaste, nämligen hur vår livsmedelsförsörjning ska fungera under konflikter eller gråzonsperioder. Det är viktigt, och jag har funderat mycket på detta.

Jag är själv östgöte och kommer från ett jordbrukslän, och jag har träffat många jordbrukare och deras organisationer. Man måste fundera över hur man kan dra nytta av varandra.

Låt mig först svara på Daniel Bäckströms fråga. Ja, man behöver se över de civila möjligheterna, och det pågår ett antal utredningar. Vi har tidigare tittat på hur staten och näringslivet kan samverka. Och där har vi inte fått riktigt de svar vi ville ha, och vi tittar på hur utvecklingen ska gå till.

Man ska dra nytta av den kapacitet som finns inom svenskt jordbruk. Jag tror att jag vid något tidigare replikskifte har talat om att vi inte bara ska bygga upp den typ av stora lager som fanns tidigare, utan man ska också dra nytta av den kapacitet som finns i jordbruken. Spannmål kan lagras på gården, och då sprider vi spannmålen ut över landet på ett klokt sätt. Sedan är det köttproduktionen. Det går att spara kött levande – om jag uttrycker mig så. Likaså kan potatisen förvaras på gårdarna. På så sätt kan vi få kött, potatis och bröd på bordet när det värsta inträffar. Man ska alltså dra nytta av den kompetensen.

Mycket av livsmedelsproduktionen sker också i jordbrukskooperationens olika företag. Det är klart att det går att dra nytta av Kooperationen i fråga om att bygga upp beredskapen i mejeri- och slakteriverksamheten. Och det är klart att det måste göras tillsammans mellan stat och näringsliv. Det är den vägen vi behöver gå. Vi är inte riktigt där, men vi måste dit.

Anf. 21 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Det är positivt att regeringen som ett första steg i det här läget har gått till mötes på krismiljarden – stödmiljarden – till svenskt jordbruk. Det här har starka kopplingar till försvarspolitiken, och det är också något som Centerpartiet har tagit initiativ till i utskottsarbetet i riksdagen.

Utöver herr Ottossons medverkan i debatten hade jag gärna sett att försvarsministern i det här säkerhetspolitiskt försämrade läget hade haft möjlighet att närvara när vi debatterar försvarsfrågorna.

Min nästa fråga gäller Socialdemokraternas ambitioner när det handlar om den militära delen inför Försvarsberedningens stundande arbete. Att enbart omprioritera inom den ekonomiska ram som är beslutad av riksdagen blir otillräckligt. Vad är det som gör att Socialdemokraterna har begränsat sig till den metodiken, det vill säga att det är inom ram, tidigare-läggningar, som försvarsministern har uttalat ska gälla?

En av nycklarna till att få till en bred förankring av de åtgärder som behöver vidtas i närtid är att få till en gemensam samsyn. Om Socialdemokraterna kommer att lägga upp ett arbete de närmaste veckorna, är målet att få till en bred samsyn, eller råder begränsningen att det ska handla om befintlig ram och i övrigt ingenting i fråga om Försvarsberedningens arbete? Hur ser Mattias Ottosson och Socialdemokraterna på detta i praktiken?

Anf. 22 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Som regeringsparti har man ju när den här typen av förhandlingar eller diskussioner ska inledas ett stort ansvar för att komma

framåt. Det är såklart ett ansvar som vi socialdemokrater måste axla för att hitta så många gemensamma lösningar som möjligt.

Sedan tycker jag inte att försvarsministern har fel. Jag tycker att man ska titta på det försvarsbeslut som finns och vilka justeringar man kan göra i närtid, och det tror jag att alla håller med mig om. Går det att göra saker? Jag tror också att man ska ha en nära dialog med Försvarsmakten.

Jag ser naturligtvis också problemen med att den insatsvara som kanske är den tuffaste utmaningen är människor. Det tar tid att utbilda människor. Soldater utbildas på ett år, och officerare som kan utbilda soldater tar några år till. Sedan ska också produkter och materiel fram, men det kanske går lite lättare. Jag tror att det är personalbiten som är den stora utmaningen.

I den här grupperingen tror jag att det kommer att diskuteras om nya ekonomiska resurser kommer att föras till. Jag är övertygad om att ledamoten Bäckström med flera ledamöter kommer att ta upp det. Det jag tror är viktigt då är att vi har ett samtal kring det. Jag skulle också vara tacksam om man kunde hitta någon gemensam syn på det. Jag tror att det är en stark signal utåt att så här skulle vi kunna jobba.

Det kommer naturligtvis att vara en förhandlingsbit som ska skötas. Men både Daniel Bäckström och jag har lång erfarenhet inom politiken, och vi vet att om man förhandlar brukar man också kunna komma fram till en klok lösning som för landet framåt.

Anf. 23 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Även jag höll med i långa stycken av Mattias Ottossons anförande när det gällde synen på allvaret i det som sker i omvärlden och det som står på spel – den europeiska säkerhetsordningen, att fria europeiska länder ska kunna fatta sina egna säkerhetspolitiska beslut – och att kraven som president Putin och Ryssland framför, och som får konsekvenser också för vårt land, är helt orimliga.

Men jag tänkte följa upp det som Daniel Bäckström var inne på alldeles nyss. Vi ska ju gå in i förhandlingar i närtid. När jag läste anvisningarna som vi har fått fick jag först intrycket att det var inom ramen och inom det befintliga. Jag såg framför mig att man har tänkt sig att man ska låna pengar från år -24 och år -25.

Jag tror att vi som sitter i kammaren nu alla är införstådda med att det är en väldigt tajt ekonomisk ram vi har för kommande år för att göra en nödvändig återuppbyggnad av svensk försvarsförmåga. Därför undrar jag om Mattias Ottosson skulle kunna svara på om det från Socialdemokraternas sida finns en öppning för att det faktiskt måste vara fråga om nya pengar om vi ska kunna rätta till de brister som vi kan rätta till i absolut närtid.

Anf. 24 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Det gläder mig att ledamoten Oscarsson har lite av sin östgötska dialekt kvar. Det gör mig glad när vi står här i kammaren.

Jag delar inte riktigt ledamotens uppfattning att det är en försiktig utveckling som vi har just nu. Det är en rätt kraftig satsning som regeringen och riksdagen har fattat beslut om att göra på det svenska försvaret. Det är en kraftig ökning. Det är inte många politikområden i Sveriges riksdag i dag som har fått den typen av ökning, och det bygger på de gemensamma

resonemang och tankar som vi haft om att vi behöver bygga upp den nationella förmågan.

Men nu vet vi att det ser mörkt ut. Vi vet vad som sker på andra sidan Östersjön. Vi är inne i ett tufft läge. Då har vi sagt att nu måste vi göra någonting, och regeringen med statsministern i spetsen har sagt: Okej, vi sammankallar Försvarsberedningen igen. Det är ju en historisk församling som har arbetat mer med de långsiktiga besluten. Men nu, för att få en bred uppgörelse där alla riksdagens partier kan vara med, väljer man att kalla in Försvarsberedningen.

Jag upprepar att jag inte tycker att det är fel, försvarsministerns resonemang om att vi ska se över vad vi kan tidigarelägga inom försvarsbeslutet. Jag tror att det är viktigt. Det är rätt ände att börja i. Men jag tror också att det kommer att bli diskussioner i Försvarsberedningen om nya resurser bör tillföras, vad det kan ge för effekt och var det kan ge bäst effekt. Det resonemanget kommer att föras. Ledamoten Oscarsson och hans partikamrater har varit väldigt tydliga med att de ska driva den frågan, och jag är helt övertygad om att ni kommer att förhandla och diskutera det.

Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag hoppades att ledamoten skulle säga att han hoppas att vi lyckas också.

Det hoppas vi, för vi ser ju att vi behöver öka uthålligheten genom att köpa ammunition och reservdelar. Det skulle behövas en omfattande övningsverksamhet och repetitionsövningar.

Den ökning av verksamheten som Försvarsmakten gjort har också kostat en god slant. Det är sant att Försvarsmakten utökas och att det är substantiellt jämfört med de nivåer vi haft. Det behövs. Men jag ser inte möjligheten att ta från den planering och de anslag vi gjort för kommande år. Det kommer att bli väldigt tajt ändå. Jag tror, fru talman, att vi i stället behöver lägga till pengar. Det är också det vi ser nu i de här förhandlingarna. Det kommer att krävas nya, fräscha pengar.

Så har vi också gjort historiskt sett. Försvarsbeslutet 1936 var en rejäl ökning, men man fick göra rejäla ökningarna också 1938. Då gick man direkt upp från 1 ½ procent till 2 procent av bnp.

Jag tror att det är viktigt att se att vi inte har all tid i världen. Vi har ett ansvar att nu snabba på det vi kan snabba på. Det tar lång tid att bygga försvarsförmåga, absolut, men det finns åtgärder vi kan vidta för att snabba på. När vi nu ser ett försämrat omvärldsläge som också påverkar vårt närområde måste vi ta alla de steg som krävs.

Anf. 26 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Försvarsbeslutet 2015 var ju en kraftig ökning av försvaret. Det var det första vi fattade efter den strategiska timeouten eller vad man nu kallar det – efter den eviga freden, som vi trodde.

Min minnesbild – ledamoten får rätta mig om jag har fel; nej, det kan han inte göra nu, förlåt – är att vi efter det försvarsbeslutet och det vi fattade 2020 har tillfört extra resurser till försvaret. I nästan varje budgetdiskussion har frågan varit uppe, så jag vet inte om regeringen varit njugg i den frågan. Vi har ju sett hur utvecklingen sett ut i Europa och att vi behöver bygga det nationella försvaret. Det är den här regeringen som tagit tag i det och börjat bygga det nationella försvaret igen.

Jag tror också att det kommer att tillföras extra resurser i framtiden till det svenska försvaret, och jag tror att det är helt riktigt. Men jag tror att vi måste sansa oss lite. Om vi ska bygga det svenska försvaret behöver vi ha materiel. Det måste också produceras och levereras. Och det är inte bara det svenska försvaret som byggs upp nu, utan försvaret i hela Västeuropa byggs upp kraftigt. Det är fler som konkurrerar om den materiel vi behöver ha.

Men den absolut största utmaningen är personal. Det tar ett år att utbilda en värnpliktig. Vi kan ösa in 6, 7, 8, 10 miljarder, men det kommer att ta de här 12 månaderna att utbilda en svensk soldat. Det går inte att ändra på, så någon måtta och sans måste vi ha i diskussionen. Sedan ska resurser tillföras och det nationella försvaret i Sverige byggs upp, och jag vill ha så bred samsyn om det som möjligt.

Anf. 27 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! Som sagts många gånger tidigare från denna talarstol, både genom åren och i dag, är det säkerhetspolitiska läget mycket oroande i dag. Det som händer runt Ukraina är mycket oroande för oss alla.

Ryssland har kraftigt förstärkt sin militära kapacitet sedan millennieskiftet. Landet ockuperar fortsatt den illegalt annekterade Krimhalvön och är mycket aktivt vad gäller cyberattacker och desinformation gentemot Sverige.

Den ryska politiska ledningens hotfulla retorik och ageranden kombinerat med landets geografiska närhet till Sverige är oroande. För oss i Miljöpartiet betyder detta att vi snarast möjligt behöver bryta vårt och även EU:s beroende av ryska energiresurser som olja, gas och inte minst uran.

Sverige är just nu mitt uppe i att bygga militär förmåga, och för varje dag som går blir vårt militära försvar starkare. Huvudfokus har återigen blivit att försvara Sverige, snarare än att bygga ett insatsförsvar med kapacitet att verka utomlands. Och i totalförsvarsbeslutet 2021–2025 görs historiskt stora satsningar för att bygga upp det militära försvaret igen.

Samtidigt måste Sverige kunna möta ett säkerhetspolitiskt läge där gränsen mellan krig och fred inte är lika tydlig som tidigare. Det kräver ett väl fungerande totalförsvar där det civila och militära försvaret arbetar gemensamt i händelse av höjd beredskap och kris. Ett starkt totalförsvar är, tror vi, förebyggande och fredsbevarande. Det civila och militära försvaret är ömsesidigt förstärkande, och båda behövs för att hålla Sverige säkert.

Totalförsvaret ska byggas så att det avhåller andra länder från försök att kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium, skada det svenska samhället eller utöva hot och utpressning mot Sverige.

Försvarsmakten bygger på, som sagt, med det historiskt stora tillskott de fått, och jag är övertygad om att de arbetar frenetiskt utifrån det uppdrag de fått och den omvärldssituation som finns. Jag har stort förtroende för att de gör det som bör göras utifrån den nu rådande situationen men också utifrån det uppdrag de har fått. Men det civila försvaret har inte fått samma förutsättningar att bygga sig starkare som det militära försvaret har fått, vilket jag oroar mig för.

Fru talman! Det behövs en ökad förmåga och planering för att möta den breddade hotbild som är aktuell i alla konfliktivåer. Miljöpartiet anser att totalförsvaret behöver stärkas men vill alltså se en mycket bättre balans mellan det militära och det civila försvaret.

Det är många oerhört viktiga verksamheter i samhället som behöver fungera i händelse av kris eller i värsta fall krig. Förmågan att identifiera och hantera hybridhot måste förbättras inom myndigheter, och förebyggande åtgärder behöver vidtas för att minska sårbarheter och skydda verksamheter.

Angrepp på demokratin och yttrandefriheten, cyberattacker, brist på vatten och energi, stora störningar i transportsystemen, pandemier och inte minst klimatförändringarnas effekter är hot som vi behöver skydda oss mot och som vi anser är lika allvarliga som traditionella hot såsom militära angrepp.

Det behövs helt enkelt en förmågeutveckling för att kunna hantera den bredare hotbilden och de hybrida hoten i fredstid, och myndigheterna behöver i ökad utsträckning inkludera perspektivet om hybridhot i sin planering – allt från att hindra strategiska uppköp som kan utgöra hot till spridning av desinformation eller rena sabotage mot elektronik eller annat. Här är internationella samarbeten med andra demokratiska länder mycket viktiga.

Fru talman! En översyn av personalförsörjningen inom det civila försvaret, vilket inkluderar det eventuella behovet av förstärkningsresurser, är på g framöver. MSB ska i april i år redovisa det uppdrag som myndigheten har getts om personalförstärkningar vid höjd beredskap och krig. Därefter har vi grundkunskap om vilka åtgärder som är bäst lämpade för att trygga personalförsörjningen även inom det civila försvaret och kan snabbt gå vidare med det arbetet.

För att stärka det psykologiska försvaret inrättades en ny myndighet för psykologiskt försvar den 1 januari. Det är mycket välkommet.

Utredningsbetänkandet *Struktur för ökad motståndskraft* bereds nu inom Regeringskansliet, och enligt Justitiedepartementet planeras för att de delar som inte kräver lagändring ska beslutas före sommaren. Det är också mycket välkommet.

Hösten förra året beslutade regeringen om direktiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté som bland annat ska se över om grundlagen bör ändras för att möjliggöra ett ökat utrymme för en regering att agera om det uppkommer ett allvarligt läge i fredstid som kräver detta.

Statsministern meddelade mycket välkommet i regeringsförklaringen att kansliet för krishantering, som sedan 2014 har sorterat under Justitiedepartementet, kommer att flyttas till Statsrådsberedningen.

Den kontrollstation som lades in i Totalförsvarsbeslutet 2023 ska utvärdera om förstärkningen och kostnadsutvecklingen är i fas med riksdagens beslut om inriktning och ekonomisk ram för totalförsvaret. Denna kontrollstation ser vi fram emot, och efter det vet vi mer om vad vi behöver göra.

Anf. 28 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Nu är Miljöpartiet inte längre en del av regeringen, men man är inte utan ansvar för mycket av det kaos som finns inom många områden i Sverige, till exempel sjukvården, läkemedelslager och försörjning av dessa samt elförsörjningen, som är kritisk i många situationer. Detta är saker och ting som ni i Miljöpartiet är ansvariga för.

Försvarsberedningen tog fram *Motståndskraft*. År 2017, när vi stod här i kammaren, var vi det enda parti som satsade 4 miljarder på det civila försvaret. Sedan kom Försvarsberedningen, som landade på 4,2 miljarder, vilket vi stödde. Dessa medel upparbetas.

Jag skulle vilja fråga Miljöpartiet: Vad gjorde ni under åren för att säkerställa billig och säker el till Sverige? Vad gjorde ni för att stärka livsmedelsförsörjningen och öka den egna produktionen i Sverige? Vad gjorde ni när det gäller ansvaret för att läkemedelslager tillhandahålls? År 2017 stod jag här i kammaren och sa att vi faktiskt kan drabbas av en pandemi. Det var 2017-01-18, men det kom ingen reaktion. Nu påstår man att vi har det. Vad gjorde ni i Miljöpartiet under alla de år ni satt i regeringen?

Sedan kan ni, om det finns tid, också förklara de 140 000 liter tjockolja som varje timme importeras i stora mängder från Ryssland. Det är en konsekvens av den politik som ni har fört tillsammans med Socialdemokraterna. På vilket sätt gynnar det miljön? Det är dessa frågor som jag och många andra ställer sig. Förklara gärna detta!

Anf. 29 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik:

Fru talman! Tack för påhoppet, herr ledamot!

Vi är inte utan ansvar för något, men vi står inte ensamma med detta ansvar.

När det gäller kaos i Sverige håller jag inte med. Visst har vi problem på vissa platser. När det gäller livsmedelsförsörjningen har vi jobbat aktivt för att ge lantbrukarna en möjlighet att ställa om från fossila bränslen och så vidare.

Strukturrationaliseringen, alltså att mindre gårdar lägger ned, gör att det blir problematiskt i hela landet. När det gäller att vi inte har tillräckligt hög självförsörjningsgrad är det något som vi har jobbat med konstant sedan vi blev till.

När det gäller apoteken finns en fri marknad. Det gäller både apotek och energi. Så länge vi har denna fria marknad blir det fluktuationer. När det gäller energipriserna har vi inte haft det värst under den problematiska period som många har haft, utan kärnkraftsländer som Frankrike har haft mycket högre elpriser än vi.

Vi är absolut inte utan ansvar, men allt är inte vårt fel.

Anf. 30 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Nu kan ju lantbrukarna inte köra på biodiesel, utan de behöver gammal, hederlig diesel, om jag får uttrycka mig på det viset.

Jag skulle vilja ha svar på hur man ser på det kommunala vetot mot fågelsaxar, höll jag på att säga, alltså vindsnurror? Försvarsmakten har ju gått in och sagt nej till viss havsbaserad vindkraft. Vindsnurrorna hamnar förmodligen långt ut i den ekonomiska zonen. Kanske upplåter vi dem till utländska bolag – varför inte Kina igen, som ju bygger så febrilt?

Då kan jag läsa att man ifrågasätter Försvarsmakten – det handlar inte specifikt om Miljöpartiet – när man talar om att flyga i området. Men det stora problemet finns ju under vattnet. Möjligheterna för en främmande makt som vill att ta sig fram under vattnet ökar enormt eftersom detta inte går att avlyssna. Vindsnurrorna bullrar ju väldigt mycket under vattnet.

Dessa säkerhetsaspekter måste man väga in när man ensidigt säger att Försvarsmakten inte kan bestämma detta. Jag skulle gärna vilja att ni har med er detta i tankarna även om ni inte kan svara på just detta med vindkraften till havs.

Sedan är väl ni i Miljöpartiet glada över att man får rysk olja till Karlshamn. Vi var väldigt nära kritiska situationer. Många gånger var det kritiskt nära att man fick släcka ned delar av Sverige. Om man inte tycker att det är kaos inom områdena när folk ligger i korridorerna på våra sjukhus och när iva-platserna har minskat och försvunnit undrar jag var gränsen går någonstans.

Anf. 31 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik:

Fru talman! Tack, herr ledamot, för frågorna! Nu är det ju inte Miljöpartiet som importerar olja till Karlshamn. Anledningen till att man importerar är helt enkelt att energipriserna är så mycket högre på andra platser i världen, och man vill exportera. Det är EU som kräver detta.

Jag känner många lantbrukare. Det är många ekologiska lantbrukare som faktiskt kör på biodiesel. De har inga problem med det alls. Det fungerar säkert det också.

Havsvindkraften kan säkert vara ett problem på vissa ställen. Där har jag stort förtroende för att Försvarsmakten säger ifrån, för det brukar Försvarsmakten göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

§ 11 Cybersäkerhetsfrågor

Cybersäkerhetsfrågor

Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU10
Cybersäkerhetsfrågor
föredrogs.

Anf. 32 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Precis som vi skyddar våra hem genom att låsa dörren bör vi anamma förfaringssättet att skydda it-infrastruktur med adekvat cybersäkerhet. Attacken mot Kalix kommuns it-system i december sätter fingret på en allvarlig utmaning, likaså när Coops betalningssystem gick ned efter att det hade blivit utsatt för en så kallad ransomwareattack. Digitaliseringen vilar på att dessa it-system är säkra, så att verksamheter kan fungera utan avbrott.

När kommuner, regioner, stat och näringsliv slås ut står de flesta handfallna. Ekonomi, omsorgssystem, familjesituationer, personliga uppgifter och missbruksdata är de mest känsliga uppgifterna och därmed också de som löper störst risk för att attackeras och läcka ut. Sjukvården är ett särskilt attraktivt mål, givet de enorma mängder patientdata som samlas där. Antalet attacker ökar exponentiellt utifrån att de är relativt enkla att genomföra och ger angriparen möjlighet att pressa måltavlan för angreppet på stora summor.

Sverige är i dag ett av världens mest digitaliserade länder, men vi ligger betydligt sämre till vad gäller cybersäkerheten. Vi behöver ta krafttag för att komma till rätta med dessa utmaningar och kunna identifiera, analysera och bekämpa angrepp mot samhällsviktig verksamhet. Utredningen *Sveriges säkerhet – behov av starkare skydd för nätverks- och informationssystem* konstaterar att det finns allvarliga brister när det gäller såväl statliga myndigheter som regioner och kommuner men också organisationer och näringsliv. Bristerna gäller både det systematiska informationssäkerhetsarbetet och säkerheten i olika nätverks- och informationssystem.

Fru talman! Det behöver upprättas en haverikommission när större cyberangrepp drabbar samhällsviktig verksamhet, som det som skedde i Kalix kommun. På så sätt kan man identifiera och analysera sårbarheter och dra lärdomar för framtiden. Därför yrkar jag bifall till reservation 4 under punkt 2. I övrigt stöder vi såklart alla Moderaternas motioner, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till denna. Den handlar om att inrätta en haverikommission för att vi ska kunna bli bättre på detta. Det är något som alla partier borde stödja.

Det finns ett antal områden som behöver stärkas i Sverige när det kommer till cybersäkerhet. Vi moderater lägger i vår motion fram ett antal förslag som syftar till att stärka såväl den svenska cyber- och informationssäkerheten som det svenska cyberförsvaret. Det handlar bland annat om kompetensförsörjning, större och effektivare satsningar på forskning inom akademien och bättre samarbetsstrukturer med näringslivet samt ett bättre och mer sammanhållet författningsstöd. Samarbete med näringslivet tror vi är avgörande för att vi ska komma framåt ordentligt i de här frågorna.

Det finns också ett stort behov av att investera i kommunikationer med ett högre säkerhetsskydd, då återuppbyggnaden av det civila försvaret kräver bättre ledning och samverkan. En viktig del är också att kompetensen när det gäller cybersäkerhetsfrågor på Regeringskansliet behöver stärkas högst avsevärt.

En bra samverkan mellan stat och näringsliv är central om samhällets samlade resurser ska kunna användas effektivt för att stärka såväl krisberedskapen som totalförsvaret. Stora delar av de samhällsviktiga resurserna och tillhörande kompetens ligger i dag hos det privata näringslivet. Detta gäller inte minst på cybersäkerhetsområdet. Moderaterna ser det därför som centralt att länken mellan offentligt och privat fördjupas på cyberområdet för att brett stärka svensk säkerhet. Därför anser vi att en förbättrad samverkan med näringslivet bör vara en viktig punkt i den utredning om cybersäkerhet som vi moderater föreslår i vår motion.

Fru talman! Etablerandet av det nya cybersäkerhetscentret är en viktig byggsten i hela detta arbete. Men det behöver skyndsamt bli operativt och utveckla ett nära samarbete med näringslivet. Centret behöver även ha en nära samverkan med den nya myndigheten för psykologiskt försvar, bland annat eftersom båda aktörerna ska arbeta med att identifiera, hantera och bemöta angrepp och påverkansoperationer i digitala miljöer.

Vi moderater har även pekat på vikten av att centret får ett tydligt huvudmannaskap, med en kvalificerad aktör som har ledningen. Vi föreslår att FRA, Försvarets radioanstalt, ska få det uppdraget. FRA har en omfattande kompetens när det gäller just cybersäkerhet.

Övergripande behövs även ett samlat grepp kring hur Sverige kan stärka och kontinuerligt arbeta med cybersäkerhet. Därför menar vi moderater att det behövs en större utredning som ska stödja och utveckla en ny svensk cybersäkerhetsstrategi. Det behövs ett mer samlat grepp för att identifiera risker och möjligheter när det gäller svensk cybersäkerhet.

Aven lagstiftningsmässigt finns det en hel del att se över när det gäller hur vi tillämpar nya teknologier och förmågor som cyber, AI och autonoma system. Vi behöver få till stånd en doktrin som ger vägledning för tillämpningen av defensiva och offensiva cyberoperationer.

Sedan föreslår vi att det ska införas en cybersäkerhetskoordinator hos säkerhetsrådet, som ska ha huvudansvar för att utveckla strategin framgent. Cybersäkerhetskoordinators ska även få en central roll när det gäller att hålla ihop hela cybersäkerhetsarbetet på Regeringskansliet.

Genom ökad kompetens, bättre ledarskap, samarbete med näringsliv, att arbetet hålls ihop och att vi blir bättre på att följa upp insatser och resultat kan vi få bättre och starkare cybersäkerhet i Sverige. Men då krävs en moderatledd regering.

Anf. 33 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Informationsteknologi har varit en mycket viktig del av globaliseringen. Den har knutit samman alla länder på ett sätt som gör att man i dag har omedelbar tillgång till hela världen. Ny teknik har varit vital för ökad omvärldskunskap och i spridandet av nya idéer.

Informationsteknologi används tyvärr för både positiva och negativa ändamål. Spioneri och regelrätta cyberattacker över nätet är i dag vardag, och cirka 100 000 angrepp riktade mot Sverige sker varje år.

Stormakterna, med Ryssland, USA och Kina i spetsen, satsar stort på att bygga upp sina resurser för cyberkrigföring, spionage och övervakning. Militär underrättelsetjänst, terrorister och organiserad brottslighet kommer att använda sig av informationsteknologi i allt högre utsträckning, inte minst för att det är billigt, svårt att spåra och globalt.

Vi ser även oroat på strategiska investeringar från aktörer samt på möjligheten för icke-demokratiska, totalitära regimer att förvärva företag och andra samhällskritiska funktioner som är viktiga för nationen.

Investeringar inom infrastruktur i allt från it och telekom till fysisk infrastruktur behöver begränsas. Vi anser att det är viktigt att företag ska kunna konkurrera på lika villkor och ges samma möjligheter att investera i exempelvis it-infrastruktur. Dock behöver möjligheten till fri konkurrens kunna begränsas när det kommer till nationella säkerhetsintressen.

Därför anser vi att aktörer med kopplingar till icke-demokratiska regimer och deras underrättelsetjänster ska utestängas från den svenska offentliga marknaden. Vi anser även att infrastruktur av nationellt säkerhetsintresse inte bör kunna säljas ut. Vid en avyttring av statliga bolag som inrekar infrastruktur av nationellt intresse ska dessa delar av bolaget behållas i statlig kontroll.

Fru talman! Cybersäkerhetsfrågor är omfattande och oerhört viktiga, men jag kommer i dag att välja att belysa en del lite extra, och det är den bit som rör samhällsviktig verksamhet kopplad till totalförsvaret.

Det som avses med samhällsviktig verksamhet är tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Dessa verksamheter bedrivs av ett stort antal privata och offentliga aktörer.

Det är kommuner, regioner, länsstyrelser och bevakningsansvariga myndigheter på nationell nivå som identifierar vad som är en samhällsviktig verksamhet. Men i dag är ingen utpekad myndighet ansvarig för att sammanställa all samhällsviktig verksamhet i Sverige eller kontrollera att all sådan verksamhet har identifierats.

En stor del av den samhällsviktiga verksamheten vilar på digitalisering, och den trenden ser inte ut att brytas. Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen går mycket snabbt. I dag är många it-system inte längre enbart ett stöd för verksamheten utan en förutsättning för att verksamheten ska fungera.

Det finns hot mot dessa verksamheter i form av mänskliga antagonistiska eller icke-antagonistiska hot, tekniska systemfel eller väderfenomen som kan störa ut systemen, och konsekvenserna kan bli långtgående och mycket kostsamma.

Säkerheten har inte följt med i samma tempo som utvecklingen. Det innebär att både enskilda organisationer och hela samhället blir sårbart för olika cyberhot. Enligt Försvarmakten är cyberattacker lika skadliga som ett väpnat angrepp.

När bärande samhällsfunktioner hackas kan en hel nation lamsläs. Det är därför dags att ta ett helhetsgrepp om säkerheten i den samhällsviktiga verksamheten.

Det finns i dag satsningar på cybersäkerhet i form av bland annat tidigare nämnda cybersäkerhetscenter, som är en samverkan av ett flertal myndigheter med ett uppdrag att samverka med både privata och offentliga aktörer. Men exakt vilka målgrupper eller områden som kommer att omfattas och prioriteras i centrets arbete är fortfarande inte fastslaget. Vi ser dock positivt på en förstärkt samverkan mellan myndigheterna.

Som tidigare nämnts är ansvaret för cybersäkerhetsfrågorna i den samhällsviktiga verksamheten uppdelat på ett flertal myndigheter. Vi anser att *en* myndighet bör få det samordnade uppdraget att skydda den offentliga sektorn mot cyberangrepp.

Sverigedemokraterna har ett flertal reservationer, man jag väljer att yrka bifall endast till reservation nummer 2.

Anf. 34 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Vi har gott om exempel på cyberhot. Det handlar om ransomware i Kalix och cyberhot i Västra Götalandsregionen och i Region Skåne, där jag kommer från, och Region Gotland har varit attackerat i flera veckor. Vi har sett i stort sett alla svenska medier bli nedsläckta och våra betalningslösningar och identifieringstjänster bli nedstängda.

Men detta är inte bara en svensk fråga. Sjukhus i Tyskland har blivit lamslägna, med dödsfall som konsekvens. Vi har sett hela energisystem stängas ned i andra länder. Och kopplat till krisen i Ukraina har vi sett hur Notpetya, som var tänkt som en attack mot Ukraina, slog ut 20 procent av världens totala frakt.

Det är alltså ett extremt närvarande och aktuellt hot som påverkar oss vare sig vi vill eller inte. Därför måste Sverige stärka sin politik på detta område, och jag är glad att Centerpartiet har presenterat den mest genomgripande politiken.

Centerpartiet tycker att Sverige måste bli bättre på att kartlägga sina sårbarheter. Utländsk makt bedriver redan kartlägningsverksamhet mot Sverige, och de testar på olika sätt våra system, inte minst sårbarheterna i vår infrastruktur.

Enligt flera experter inom it-säkerhet bör vi utgå från att utländsk makt kan sitta på en samlad information om sårbarheter och svagheter i vår digitala infrastruktur – en information vi själva inte har. Det är en stor försvars- och säkerhetspolitisk utmaning för oss.

Eftersom främmande makt löpande letar efter våra sårbarheter för att kunna utnyttja dem vill Centerpartiet att Sverige också letar efter sina sårbarheter för att kunna åtgärda dem.

Vi bygger Sverige säkert genom att känna till våra svaga punkter, analysera våra svaga punkter och agera på våra svaga punkter – inte genom att låtsas som om de inte finns. Det är därför dags att Sverige systematiskt och konsekvent kartlägger sina sårbarheter och svagheter i sin samhällskritiska infrastruktur.

Varför behövs detta? Låt mig ge ett exempel hemifrån. Malmö stad har just genomfört en kartläggning av sårbarheterna i sina system, och 65 kritiska sårbarheter hittades. Konklusionen är att det bara är en tidsfråga innan Malmö stad tas som gisslan av cyberkriminella. Det är i sig ingen överraskande konklusion, för cyberhotet är rejält, uppenbart och aktuellt.

Det överraskande här är att kommunen Malmö genomför en kartläggning av sina sårbarheter samtidigt som regeringen anser det onödigt att göra detsamma för alla statliga myndigheter och organisationer. Om en enskild kommun av Malmös storlek har 65 kritiska sårbarheter att hantera, hur många ska vi då gissa att staten har i sina system? Tusentals? Det är ju system som täcker allt från infrastruktur och energi till skatt och identiteter.

Fru talman! Det är helt enkelt dags att kartlägga våra svagheter, precis som våra motståndare gör det. Därför yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation, nummer 7.

Fru talman! Som det står i betänkandet kan vikten av att utreda och dra lärdom av större it-relaterade incidenter inte överskattas. Det är helt korrekt, och mycket är på gång när det gäller att ta in information om vad som händer vid angrepp och andra it-incidenter.

Men lärdomarna måste också spridas. Det räcker inte att cybersäkerhetscentret får in information och lär sig. Alla berörda myndigheter och företag måste också lära sig för att kunna sprida informationen vidare. Då krävs ett systematiskt sätt att sprida lärdomar och rekommendationer. Det sker inte i dag.

Som exempel kan nämnas Kalix, Gotland och Västra Götaland. Hur gjorde man med de lärdomar som kom därifrån? Spreds de till andra offentliga organisationer med samma system? Säkrades det på ett systematiskt sätt att resten av offentlig sektor och andra kritiska system fick stärkta kunskaper och kunde öppna till eventuella luckor? Nej. I stället ser vi att statliga myndigheters rapportering av it-incidenter till MSB har minskat, i en situation där fler och fler incidenter sannolikt sker.

När MSB får en rapport från en myndighet får denna myndighet en återkoppling efter att MSB har analyserat incidenten. Men alla andra myndigheter får inte veta vad MSB har kommit fram till, trots att myndigheter ofta använder samma it-system. Gång på gång kastar vi alltså bort en bra möjlighet att stärka hela Sveriges kritiska system när en liten del av det havererar.

Det är därför vi behöver en it-haverikommission. Sveriges kanske främsta it-säkerhetsexpert, Anne-Marie Eklund Löwinder, som är en av personerna med nycklarna till internet och den första svensk att bli invald i Internet Hall of Fame, efterfrågar en it-haverikommission. Patrik Fältström, en annan av Sveriges främsta experter inom it-säkerhet med löpande expertuppdrag för regeringen och för myndigheter och en plats i vad som väl bäst kan beskrivas som, typ, en säkerhetskommitté för internet, ICANN SACC, efterfrågar en it-haverikommission. Men regeringen säger gång på gång nej till Centerpartiets förslag om att införa en it-haverikommission.

Nu börjar andra partier, som Moderaterna, också att se behovet, och det är jag väldigt glad för. Men riktigt glad blir jag inte förrän vi får ett större politiskt stöd så att det blir en faktisk verksamhet, där kunskap om aktuella sårbarheter och sätt att hantera dem sprids till all kritisk verksamhet i Sverige.

Fru talman! Det är en sak att hantera haverier, intrång och attacker när de har skett och en annan sak att undvika att de sker över huvud taget. En stor del av utmaningen när det gäller att stärka säkerheten i det digitala ligger i att upphandla rätt från början. Om inte säkerhetsperspektivet är ordentligt från början blir det lätt till en sämre efterkonstruktion.

Därför vill vi från Centerpartiets sida se att det etableras tydliga minimistandarder för it-säkerhet vid offentlig upphandling. Vi har också föreslagit oberoende granskning av säkerhetskraven vid större och kritiska upphandlingar på det digitala området. Ofta är det nämligen samma aktör som ska bygga våra system som också utvärderar om de är säkra. Man kan inte alltid tänka att detta är den bästa hanteringen av en sådan fråga.

Om vi får oberoende granskningar kan vi också se till att säkerheten får högre prioritet från början och över tid, i hela samhället. Detta kan vara relevant med tanke på både Transportstyrelsen och dagens nyhet om Arlanda, till exempel.

En annan del som vi gärna vill lyfta från Centerpartiets sida, om det finns tid för det, är kompetensdelen. Vi har föreslagit att vi ska införa ett kompetenscenter för it-säkerhet tillsammans med högskolan, där vi får med både näringsliv och myndigheter – ett cybercampus, rent av.

Vi kan se att man från regeringens sida har satsat 5 miljoner på cyber- och informationssäkerhet genom Vetenskapsrådet, men också att man anser att det inte för tillfället finns något behov av att vidta ytterligare åtgärder när det gäller försörjning av cyberkompetens. Samtidigt satsar Frankrike 1 miljard på ett cybercampus och Norge, tror jag, omkring 100 miljoner. Även Österrike är igång. Vi ser att Sverige också behöver förstärka.

Vi lever i en ny verklighet. De kriminella har hittat en ny, lukrativ arena. Kinesiska staten infiltrerar Sverige på olika fronter, till exempel. Vi har rent av sett ryska apologeter i riksdagen. Detta är den säkerhetsverklighet vi i dag lever i. Det är dags att ta hotet på allvar och få in Sverige i

Anf. 35 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Vi debatterar cybersäkerhetsfrågor här i eftermiddag. Jag står naturligtvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 18.

Cybersäkerhetsfrågor är, skulle jag säga, viktigare än någonsin. Historiskt har vi sett olika typer av cyberattacker drabba Sverige, och vi vet att det varje år görs ungefär 100 000 statsfinansierade cyberattacker mot Sverige av utländsk makt. Vi har sett attacker mot sjukhus och banker och mot betalningsförmågor. Och det värsta av allt är att detta sannolikt bara är början.

Vi har sett ransomware- eller utpressningsattacker och överbelastningsattacker i kombination med utpressning, vilket är väldigt farligt och skadligt. Vi såg i somras hur Coopbutiker drabbades.

Vi ser också att detta kostar väldigt mycket pengar. Det finns beräkningar från Amerika som visar att de olika utpressningsattacker totalt kan ha kostat det amerikanska samhället uppemot 70 miljarder förra året och kanske kommer att kosta långt över 100 miljarder i år.

Detta gör, som jag ser det, att vi måste titta på hur det fungerar i dag. Vi har i dag i Sverige en situation där sju myndigheter delar på ansvaret. Där skiljer vi oss från andra länder. Detta ramlar mellan stolarna, och det blir inte bra.

Det har tillskapats ett cybersäkerhetscenter med goda intentioner, men som vi ser det är det alltför stuprörsorienterat och för smalt. Mandatet är otydligt och fragmenterat. Ingen myndighet har fått lead, huvudansvar, utan man ska samverka – det blir något slags konsensuskultur, har vi förstått det som. Det är inte klart med lokaler, och det blir inte så kraftfullt som det borde vara.

Från Kristdemokraternas sida tycker vi därför att det borde inrättas en cybersäkerhetsmyndighet, som skulle få uppgiften att koordinera cyberförsvaret mellan myndigheter och försvara kritisk nationell infrastruktur och samhällskritiska nationella intressen – en myndighet med brett fokus, som omfattar cyberskyddet av myndigheter men även teleoperatörer, elproducenter, distributörer och andra känsliga sektorer och samhällskritiska delar av näringslivet.

Vi har, fru talman, i närtid sett hur exempelvis Ukraina har drabbats av attacker. Kalla vinternätter i december har uppemot en kvarts miljon människor blivit utan ström. Detta är något som också kan drabba Sverige. Man har testat materiel som gör att man kan störa ut internet över stora områden och göra så att ingen kan kommunicera.

Detta är hot som också kan drabba Sverige, fru talman, och därför ser vi det som viktigt att vi kommer vidare. Detta är något som flera andra länder har gjort och som skulle göra att mer resurser skulle kunna gå till att skydda oss mot cyberattacker.

Vi kan konstatera att detta är något som tyvärr bara har börjat. Enligt de rapporter vi fått blir det allvarligare, och det är lätt för utländsk makt eftersom det är svårt att upptäcka. De kan vara i ett land och använda ett företag som gör det; det är väldigt svårt att upptäcka.

Detta kan drabba vårt land och viktiga institutioner, och här behöver vi kort sagt förstärka. Därför är det vår uppfattning att vi behöver gå vidare. Cybersäkerhetscentret har bra intentioner, men vi behöver gå vidare och inrätta en cybersäkerhetsmyndighet.

Anf. 36 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Längre var cyberhotet något som man varnade för och något som skulle hända i framtiden. Det gjorde att det helt enkelt var enkelt att skjuta denna fråga ifrån sig. Konsekvensen blev att hotet inte togs på tillräckligt stort allvar. Man förberedde inte sig själv, sin organisation eller sin myndighet i tillräckligt stor utsträckning.

Med några års perspektiv kan vi nu se att vi har gått från en tämligen avslappnad, och på sina håll rent av naiv, hållning till cyberhotet till att i dag betrakta det med stort allvar. Bara det faktum att vi står här i dag för första gången och debatterar ett renodlat cybersäkerhetsbetänkande med motioner säger någonting om hur denna fråga har utvecklats, för verkligheten har verkligen kommit i kapp oss. Det rapporteras om nya attacker eller intrångsförsök om inte varje dag så i stort sett varje vecka. Då ska man bära med sig att det bara är en bråkdel av det som de facto sker som når offentlighetens ljus.

Försvarets radioanstalt redovisade för några år sedan att det sker runt 10 000 aktiviteter per månad mot mål i Sverige från utländska statsaktörer. Den siffran är förstås mycket högre i dag.

Det som kanske är ännu värre är att vi nu ser alltmer konkret hur cybervapnet faktiskt gör skada, hur det begränsar och stänger verksamheter och hur det för med sig stora ekonomiska kostnader och risker.

Fru talman! Cyberhotet är verkligen på riktigt, som när Volvo Cars efter ett angrepp nyligen tvingades gå ut och berätta att intrånget på deras servrar inte påverkat säkerheten i bilarna. Detsamma gäller när hemtjänsten i Kalix inte längre kom åt journaler och medicinlistor efter att kommunen drabbats av ett omfattande it-angrepp, eller när närmare 800 av Coops butiker tvingades hålla stängt efter ett stort intrång. Detta är bara ett axplock av aktuella exempel. Samtliga är dessutom exempel från en fredstida verklighet.

Inte sällan grundar sig dessa angrepp på samma logik som alltid har varit drivande i den kriminella världen, nämligen att tillskansa sig pengar och andra värden. Det kan vara till exempel innovationer, företagshemligheter eller nydanande forskningsresultat. Och det är alltid på någon annans bekostnad.

Cybervapnet är också en del i staters militära verktygslåda och har som sådant potential att leda till omfattande skador på samhällsviktig verksamhet och i värsta fall faktiskt dödsfall.

Detta är, återigen, inte något avlägset framtidsscenario. Det räcker att se hur Ryssland under flera års tid har agerat för att destabilisera Ukraina med bland annat cyberaktiviteter.

I Sverige bedrivs nu ett brett arbete för att stärka förmågan att förebygga, upptäcka och hantera cyberhot, bland annat genom att Försvarmakten har skaffat sig förmåga att verka aktivt och bedriva aktiva cyberoperationer. Man har också etablerat ytterligare ett it-försvarsförband med inrättandet av Försvarmaktens centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet vid KTH. Därmed stärks Försvarmaktens möjlighet att få

tillgång till utbildningar i forskningens framkant, något som också bedöms bidra positivt till myndighetens kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Spetsutbildningen för cybersoldater är nu inne på den andra utbildningsomgången.

På den civila sidan kommer, som flera har varit inne på, det nyinrättade nationella cybersäkerhetscentrumet att bli en mycket viktig aktör för att stärka samordningen internt i staten, där själva samlokaliseringen av de ingående myndigheterna kommer att stimulera ett tätare samarbete och ge bättre möjligheter att ta fram lägesbilder och att verka gemensamt i den operativa miljön. Cybersäkerhetscentrumet kommer också att bli en väldigt viktig länk mellan stat och näringsliv och kommer att ha en uppgift att förmedla råd och stöd i fråga om hot, sårbarhet och risker.

Men vi kan förstås inte slå oss till ro med detta. Mer behövs, och kanske framför allt att fler behöver göra mer. Ett av de viktigaste konstateranden som görs i detta betänkande är att det systematiska arbetet med informations- och cybersäkerhet behöver stärkas hos samtliga aktörer i vårt samhälle.

Ett område bland flera där det behövs ytterligare fokus, och som också omnämns i detta betänkande, gäller behovet av att höja kunskapsnivån kring cyberhotet och vad vi kan göra för att skydda oss. Kunskap är i den meningens vår första och viktigaste försvarslinje. Och här behövs både spets och bredd. När det gäller spets handlar det bland annat om forskning. Talar man med de främsta forskarna på cybersäkerhetsområdet är de tydliga med att vi ännu inte har konstruerat tillräckligt säkra system som går att använda i stor skala. Det krävs mer forskning och mer utveckling. När det gäller bredd handlar det om att vi behöver höja medvetandenivån generellt i samhället. Det talas ibland om cyberhygien, alltså att ha säkra lösenord, att inte öppna bilagor från okända avsändare och att uppdatera gamla system.

MSB visade nyligen i en färsk rapport att många av de misstag som sker är mänskliga och relativt enkla misstag som potentiellt kan leda till större problem. Det är också det som man ser bland de it-incidenter som rapporteras in till MSB.

Fru talman! Avslutningsvis: Tiden när cybersäkerhetsfrågorna kunde viftas undan och ses som en onödig kostnadspost och delegeras undan till någon marginaliserad it-avdelning är förbi. Frågan är inte längre vad det kostar att rusta sig för att möta cyberhotet. Frågan är snarare vad det kostar att inte göra det.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 37 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för ett bra anförande från ledamoten. Men jag skulle vilja följa upp en liten sak. Jag tror att vi är överens om att mycket bra har hänt de senaste åren efter några år, som ledamoten korrekt säger, då man inte har varit så vaken på detta område.

Men i stället för att fokusera på det som jag tycker är bra vill jag fokusera lite grann på det som jag kanske inte är helt nöjd med, för att vara ärlig.

Jag är glad över att ledamoten påpekar att vi i dag inte har skapat tillräckligt säkra system som behövs och att det behövs mer forskning och

utveckling. Då undrar jag varför regeringen inte anser att det är lämpligt att satsa på ett cybercampus som Centerpartiet och KTH har föreslagit borde etableras.

En annan sak där jag är lite nyfiken på hur regeringen och Socialdemokraterna, som numera är samma sak, tänker är varför de anser att man inte bör kartlägga de svagheter som finns i många av våra system. Våra ledande experter säger att det är ganska sannolikt att vi får utgå från att länder som Ryssland, kanske Kina etcetera också har en väldigt bra kartläggning av våra svagheter eftersom de testar dem löpande. Samtidigt gör inte vi det själva på ett systematiskt sätt. Jag undrar hur det kommer sig att regeringen inte anser att det är lämpligt.

Detsamma gäller kopplat till den haverikommission som Centerpartiet under fem sex år har föreslagit borde etableras där vi har de ledande säkerhetsexperterna för att när det är intrång etcetera säkra kunskap för alla andra myndigheter än den som har drabbats, så att de faktiskt får tillgång till information om hur man förbättrar situationen, hur man kan rädda sig ur det och vad man kan göra för att undvika samma problem en gång till.

Jag vill därför gärna höra lite grann om hur det kommer sig att man säger nej till dessa saker.

Anf. 38 KALLE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande inrättandet av Försvarsmaktens centrum för cybersäkerhet och informationssäkerhet, CDIS vid KTH. Det kan man se som ett exempel där staten nu ökar sitt insteg och bygger tätare relationer till akademien. Jag tror att det är helt nödvändigt att vi fortsätter i denna riktning. Här finns också kopplingen till utbildningen av cybersoldater som nu har kommit igång på ett väldigt bra sätt och som ser ut att ge väldigt goda resultat.

Jag ser framför mig att vi behöver stärka denna del. Staten behöver ta ett ännu tydligare grepp när det gäller forskning och utbildning eftersom detta är ett område där det behöver göras mer.

När det sedan gäller det här med att kartlägga sårbarheter och brister får man väl ändå säga att vi gör det i dag, på flera olika sätt. Ett exempel är att FRA bedriver en väldigt aktiv verksamhet där de besöker framför allt myndigheter och gör så kallade penetrationstester. Det finns en hög efterfrågan i statsförvaltningen på den typen av tjänster.

Vi har även systemet med it-incidentrapportering, där jag delar Niels Paarup-Petersens oro kring att rapporteringen inte har nått den nivå vi skulle ha önskat oss. Det finns dock en tydlig instruktion om att så ska ske. Där finns också en potential att utifrån de rapporteringar som kommer in faktiskt dra slutsatser; jag refererade delvis till dem i mitt eget anförande. MSB sammanställer de incidenter som rapporteras in till myndigheten och delger dem sedan offentligt, och där ser man att mänskliga misstag – som jag nämnde – är en av de stora förklaringarna till många av de incidenter som sker.

Anf. 39 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag är glad att vi är överens om behovet av att fokusera vidare på att utveckla forskningsområdet och den samverkan som är en väsentlig del av detta.

Forskning är nämligen *en* del, och den är jätteviktig – men det är just samarbetet med näringslivet som gör att det leder till utveckling etcetera. Det gäller självklart också utifrån ett näringslivspolitiskt perspektiv, att Sverige förhoppningsvis får ett positivt bnp-bidrag, men det handlar inte minst om att säkra att kunskapen blir bättre och att det faktiskt kommer ut produkter på marknaden som kan hjälpa oss här i Sverige.

Vi är som sagt helt överens om att mycket bra har hänt. Ni får gärna kopiera vårt cybercampusförslag, Kalle Olsson; det är helt okej. Det samma gäller när det kommer till att säkra att efterrapporteringen och analysen av incidentrapporteringen i större omfattning leder till bättre spridning av kunskapen. Det är där vi ser svagheter i dagsläget – vi och många experter med oss.

En annan fråga jag gärna skulle vilja ha svar på handlar om att vi från Centerpartiets sida har föreslagit att oberoende säkerhetsgranskningar kan vara relevant i samband med upphandling av större infrastruktur som är säkerhetskritisk. Bland annat har en sådan nyhet om Arlanda varit uppe i pressen i dag, men vi har mycket samhällskritisk infrastruktur som handlas upp. Det har också varit några incidenter, som har påverkat socialdemokratiska regeringar, där upphandling inte har skett på ett helt korrekt sätt.

Att säkra de oberoende säkerhetsgranskningarna i dessa samhällskritiska upphandlingar skulle göra att vi höjer säkerhetsnivån från början, så att det inte är de som bygger systemen som också avgör om de är säkra nog. Det skulle vara intressant att höra ledamotens och Socialdemokraternas syn på detta.

Anf. 40 KALLE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara nämna att regeringen nyligen gav Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att jobba med att ta fram stöd när det gäller upphandlingar av samhällskritisk verksamhet – bara som ett exempel.

I det här sammanhanget ska jag också nämna den nya, uppdaterade säkerhetsskyddslagen som ju delvis är en effekt av det ledamoten nämner, nämligen de problem vi har sett vid tidigare upphandlingar och vad de kan leda till. Här finns det numera rätt stränga krav i lagstiftningen. Ytterst kan en tillsynsmyndighet faktiskt gå in och avbryta upphandlingar om man bedömer att de inte är tillräckligt säkra och att dessa perspektiv inte har omhändertagits.

Vi känner ju alla till att mycket samhällsviktig och samhällskritisk verksamhet i dag ligger på privata aktörer som verkar på uppdrag av det offentliga, så vi behöver ha ögonen på den här frågan. Det är det den nya och uppdaterade säkerhetsskyddslagen försöker adressera. Det här ska inte kunna falla mellan stolarna, utan här ska vi ha ett tydligt kontrollsystem så att vi tidigt kan upptäcka brister och åtgärda dem.

Anf. 41 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! Det har sagts så mycket klokt här att jag ett tag funderade över om jag skulle stryka mitt anförande, för väldigt mycket kommer att bli upprepningar. Men jag tänkte ändå att jag går upp i talarstolen och pratar en stund.

Jag vill börja med att säga att det förebyggande arbetet är helt avgörande för ett väl fungerande totalförsvaret, liksom för ett väl fungerande samhälle. Svagheter i Sveriges grundläggande infrastruktur, såväl den tydligt

fysiska infrastrukturen och den digitala infrastrukturen som försörjning och andra viktiga samhällsfunktioner, innebär en sårbarhet både för angrepp och andra störningar. Robustheten i alla våra samhällsfunktioner måste öka.

Mer behöver göras för att förebygga kriser, och det civila försvaret behöver stärkas. Vi vet att även händelser i andra länder indirekt kan drabba Sverige på olika sätt då ekonomi och andra system hänger samman. Det har vi ju nyligen upplevt i samband med pandemin, om inte annat.

Cyberangrepp pågår, dagligen, från flera olika aktörer. Kina är bara ett exempel på en stormakt som bedriver avancerat cyberspionage för att främja sin egen ekonomiska utveckling och utveckla sin egen militära förmåga. Det sker genom omfattande underrättelseinhämtning och stöld av teknologi, forskning och utveckling. Påverkanskampanjer och desinformation når oss på flera olika sätt samtidigt som spioneri och massövervakning via internet aktualiserar många frågor om cybersäkerhet.

De flesta angrepp mot digitala system sker av ekonomiska skäl, och de är ofta kopplade till internationella ligor. En mindre del av angreppen sker av militära eller politiska skäl. Men även om syftet med de flesta angrepp är brottslighet i ekonomiskt syfte kan resultatet ändå bli allvarliga störningar av stora och viktiga verksamheter i samhället, och svagheter kan utnyttjas för angrepp på stat.

Fru talman! Att den digitala infrastrukturen är global och tillgänglig är avgörande för att företag och organisationer ska kunna bedriva sin verksamhet och dela kunskap mellan människor i olika länder. En öppen värld gynnar Sverige på många sätt och är en förutsättning för att miljöhot och säkerhetsshot ska kunna hanteras.

Den snabba digitaliseringen gör dock frågor om sårbarhet i våra samhällssystem högaktuella. Många viktiga samhällsfunktioner är beroende av de digitala systemen, vilket gör dem känsliga både för dataintrång och för andra störningar. Energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, vattenrenning och vattenförsörjning, sjukvård och många andra delar av det moderna samhället är alltså sårbara då det mesta i dag är digitaliserat. Det är sårbarheter som vi behöver kunna hantera och förebygga.

Därför behöver cybersäkerheten höjas i alla verksamheter i samhället, både i offentlig sektor och i privat sektor, och Sverige behöver stärka sin förmåga att förebygga och bemöta attacker. Inrättandet av det nya nationella cybersäkerhetscentret är en viktig del i att formera ett säkrare försvar mot cyberattacker och i arbetet med att skydda samhällsviktig infrastruktur.

Försvarsmakten, MSB och Säkerhetspolisen har nu i uppdrag att fördjupa samverkan inom området, och myndigheterna ska ha en nära samverkan med FMV, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen, som också ska ges möjlighet att medverka i centrets verksamhet.

Sverige behöver en samlad förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska hot. Tanken är att cybersäkerhetscentrets verksamhet ska komma till bred nationell nytta inom såväl offentlig som privat verksamhet och göra Sverige säkrare genom att höja den samlade förmågan att möta cyberhoten och öka förmågan att effektivt stödja offentliga och privata aktörer.

Verksamheten i centret ska utvecklas stegvis mellan 2021 och 2023, och 2023 ska regeringen ta ställning till hur cybersäkerhetscentrets verksamhet fortsatt bör inriktas och bedrivas. Det ingår i det nya nationella centrets uppgifter att förmedla råd och stöd i fråga om hot, sårbarheter och risker. Man ska också samordna stödet till förebyggande skyddsåtgärder, exempelvis tekniska säkerhetsanalyser, och kartlägga verksamhetens beredskap vid it-incidenter.

Även internationell samverkan är av stor vikt för att kunna upprätthålla den öppna värld vi ser som viktig. Vi ska komma ihåg, vilket har sagts tidigare här, att teknikutvecklingen på området går snabbt. Kontinuerlig forskning krävs för att bidra till att vidmakthålla och utveckla cyberförsvarsförmågan, och till det behövs kvalificerad personal för att långsiktigt kompetensförsörja och stärka förmågan.

Försvarsmakten, med stöd av FRA, har etablerat en cyberförsvarsförmåga. Försvarsmakten har bland annat etablerat en militär virtuell träningsanläggning samt påbörjat grundutbildningen av cybersoldater. Ett trettiotal värnpliktiga har inlett befattningsutbildningen. Målsättningen är att utbilda 60 värnpliktiga per år.

Under 2020 inrättade Försvarsmakten Centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet vid KTH. CDIS, som det förkortas, bidrar till Försvarsmaktens möjlighet att få tillgång till utbildningar i forskningens framkant som stöd för Försvarsmaktens kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Ambitionen är att utveckla kunskap och skapa nya metoder, verktyg, koncept och tillämpningar inom området cyberförsvar och informationssäkerhet.

Fru talman! Samverkan mellan staten och näringslivet inom cybersäkerhetsområdet är av stor vikt, som vi har varit inne på tidigare. Mycket av den samhällsviktiga verksamheten ägs och drivs i dag av näringslivet, och det pågår samverkansprogram för att arbeta med samverkan mellan staten och näringslivet.

Det tvärssektoriella näringslivsrådet, som snart ska vara verklighet, är mycket viktigt vad gäller cybersäkerhet men också generellt för ett starkare civilt försvar. En långsiktig samverkan mellan privata och offentliga aktörer är en central del för att klara av det civila försvaret och krisberedskapen i dag. Näringslivet behöver i ökad utsträckning vara involverat – och känna sig involverat – i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.

Hur detta ska bli verklighet behöver arbetas fram i nära dialog mellan privata och offentliga aktörer. Här behöver behovet av förberedelser och omfattningen av verksamheten kartläggas och sedan åtgärdas för att säkerställa en rimlig beredskap. Det tvärssektoriella näringslivsrådet är planerat att tillsättas före sommaren i år, uppger Justitiedepartementet.

Miljöpartiet vill alltså utveckla och säkerställa resurser både till det nationella cybersäkerhetscentret och till internationella cybersäkerhetssamarbeten. Precis detta har jag hört här i dag att övriga partier vill göra, så låt oss då göra det!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

Svar på
interpellationer

Anf. 42 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Emma Hult har frågat mig om jag kommer att stå fast vid det som den tidigare socialdemokratiske statsministern Stefan Löfven lovade. Vidare undrar frågeställaren när lagstiftningsförslagen kommer samt vilket svar jag vill ge till de transpersoner som far illa av den nuvarande lagstiftningen.

Sverige ska vara ett land i framkant när det gäller transpersoners rättigheter. År 1972 införde Sverige en av världens första lagar gällande transpersoners situation. Inom Regeringskansliet har det tagits fram en promemoria i form av ett utkast till lagrådsremiss om nya lagar som avser att ersätta den gällande könstillhörighetslagen. Detta är en omfattande produkt, och remissvaren behöver nog analyseras. Den remitterade promemorian bygger på tidigare lagförslag. Efter kritik från bland annat Lagrådet har lagförslagen omarbetats. Förslagen remitterades nu fram till den 8 februari.

Ett skäl till att regeringen ännu inte har kunnat besluta om förslag till nya könstillhörighetslagar är den nämnda kritiken från Lagrådet gällande den tidigare lagrådsremiss som beslutades 2018. Jag är angelägen om att nya lagförslag ska vara utan anmärkning när regeringen går fram med dem. Därtill har vi en pågående pandemi som inneburit, och innebär, en hög arbetsbelastning på Socialdepartementet. Som jag redogjort för i mitt svar på den skriftliga fråga som Emma Hult hänvisar till fortgår dock arbetet med full kraft, och ambitionen är fortsatt att ta fram förslag till ny lagstiftning under mandatperioden.

I promemorian föreslås att två nya lagar – lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen – ska ersätta lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall. Även följdändringar i andra lagar föreslås. Förslagen innebär att processen för ändring av det kön som framgår av folkbokföringen särskiljs från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen. Ett övergripande mål är att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen som huvudregel ska bygga på självbestämmande.

Ansökan för ett barn görs av barnets vårdnadshavare men med barnets skriftliga samtycke. Den som har fyllt 12 år ska efter ansökan få ändra det kön som framgår av folkbokföringen. Vid en första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska det inte ställas något krav på prövning av sökandens könsidentitet. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Den föreslagna moderniseringen av bestämmelser gällande könstillhörighet är ett viktigt steg i rätt riktning för att ge transpersoner mer makt över sina liv och kroppar samt för att de ska få sin könsidentitet rättsligt erkänd med respekt för rätten till självbestämmande.

Anf. 43 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Vart tog den nya könstillhörighetslagen vägen? Så sent som i regeringsförklaringen den 14 september förra året lovade den dåvarande socialdemokratiske statsministern Stefan Löfven att en ny könstillhörighetslag skulle komma på plats före nästa val. I år är det valår. Detta löfte blev en stor lättnad för många transpersoner och en stor glädje för

mig som allierad. Men när regeringen nu presenterade sin propositionslista fanns inte den nya könstillhörighetslagen med.

Vad har då hänt sedan september förra året? Mitt parti, Miljöpartiet, har lämnat regeringssamarbetet med Socialdemokraterna. Uppenbarligen försvann då också viljan att göra livet bättre för transpersoner – i alla fall skyndsamt. Detta är personer som redan i dag lider av oerhört långa processer för att få vara den som hen är och leva det liv som hen vill.

År 2014 tillsattes en utredning för att se över åldersgränsen i lagstiftningen om könstillhörighet. Utredningen presenterades och gick mycket längre än vad uppdraget krävde. Utredningen fick också skarp kritik i vissa delar, och fram till ungefär 2017 begravdes frågan. Då meddelade regeringen äntligen att man ville förändra den könstillhörighetslag som vi har i dag genom att, precis som statsrådet har redogjort för, ersätta den med två olika lagar – en som reglerar ändringen av juridiskt kön och en som reglerar ingrepp i könsorganen. Två ytterligare utredningar tillsattes.

Jag kan också notera att det är lite anmärkningsvärt att Norge redan 2014, när vår utredning presenterades, tyckte att utredningen var tillräckligt bra för att ligga till grund för den nya könstillhörighetslag som de lade fram redan 2015.

En modern könstillhörighetslag har livsavgörande betydelse för de personer som berörs och för deras familjer. Den skulle komma på plats under den här mandatperioden, men nu är jag faktiskt riktigt orolig för att Socialdemokraterna bryter detta löfte. Det är mycket allvarligt och kan få livsfarliga konsekvenser.

En studie som gjorts av Folkhälsomyndigheten visar på att över hälften av dem som tillfrågats i sin vardag har nedsatt funktion på grund av antingen fysisk eller psykisk sjukdom. Detta gäller framför allt yngre transpersoner. En modern könstillhörighetslag är ett viktigt steg för att stärka transpersoners rättigheter och något som Miljöpartiet länge har drivit på för. Den måste komma på plats så snart som möjligt.

Lagförslagen har nyligen varit ute på remiss, och vi har nu sett remissutfallet. Vi kan konstatera att mer än hälften är positiva eller inte har något att invända mot förslagen.

För Miljöpartiet har det varit viktigt länge, men det här måste komma på plats före mandatperiodens slut. Varför? Jo, om lagen nu blir försenad kommer det att leda till oerhört mycket lidande för transpersoner i Sverige. I värsta fall får vi också ett regeringskifte i höst då högerkonservativa tar över makten över vilka lagstiftningsförslag som läggs på riksdagens bord. Då tror jag att detta lagstiftningsförslag kommer att kastas i papperskorpen.

Jag hoppas att Socialdemokraterna står fast vid sitt ord även om Miljöpartiet inte längre sitter i regeringen. Jag är djupt oroad över att det här lagstiftningsförslaget kommer att skjutas framåt och förbi det datum då riksdagen stänger för sommaren.

I grund och botten är en ny könstillhörighetslag en mycket efterlängtd frihetsreform för transpersoner. Det är dessutom något som de flesta tycker är rimligt – i en opinionsundersökning som gjordes ganska nyligen svarade 61 procent att de tycker att vuxna själva borde få bestämma över sitt juridiska kön. Det finns alltså ett starkt folkligt stöd.

Anf. 44 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill tro att Emma Hult är väl införstådd med att denna ambition har delats av socialdemokrater och miljöpartister i den tidigare regeringen. Det är klart att vi arbetar vidare.

Som jag beskrev i mitt svar kom det omfattande kritik från Lagrådet.

Jag tror inte att någon är betjänt av att vi ytterligare en gång lägger fram en produkt som Lagrådet kritiserar. Därför är vi måna om att ta hand om de remissynpunkter som har lämnats in.

Vi har sagt att ett lagförslag ska presenteras för riksdagen, men det är inte säkert att det hinner bli en proposition. Det är också därför detta inte står på propositionslistan. Det är en korrekt iakttagelse. Men det handlar inte om ovilja, utan om att vi måste kunna omhänderta de synpunkter som remissinstanserna lämnat. Det gäller inte minst Lagrådet. Det är svaret på frågan.

Däremot är jag väl medveten om hur efterlängtat en ny lagstiftning är. Tro mig – jag skulle gärna lägga fram ett sådant förslag. Det handlar inte om vilja. Men vi har haft en pandemi under två år – på tal om vart förslaget från 2018 tog vägen. År 2018 blev det kritiserat. Vi behövde omarbeta det och ta fram en del nya underlag för att komma till rätta med den kritik som Lagrådet då riktade.

Nu har vi lagt fram en ny promemoria. Remissinstanserna fick lämna synpunkter till och med den 8 februari, vilket var förra veckan. Nu tar vi om hand de synpunkterna. Pandemin nämnde jag bara kort för att säga att den gjort att man fått skjuta lite grann på många lagstiftningsprodukter. Det handlar om hur snabbt de kunnat arbetas fram och möjligen också om när de kunnat presenteras för riksdagen.

Jag vill verkligen understryka att det inte finns någon ovilja i sak. Men jag vill inte lägga fram en produkt som får omfattande kritik av Lagrådet och som inte passerar riksdagen. Jag ser inte det som verkningfullt.

Anf. 45 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Jag kan inte annat än fundera över om det bara är Lagrådets eventuella kritik som regeringen är orolig för eller om det också är de extrema lobbyorganisationernas påtryckningar. Det är valår. Jag får dagligen mejl från olika organisationer som påstår det ena efter det andra osanna och anser att denna lagstiftning inte bör införas.

Statsrådet Hallengren säger att ”Sverige ska vara ett land i framkant när det gäller transpersoners rättigheter”. Det kan jag bara hålla med om. Jag vill alltid att vi ska vara ett land i framkant. Hon hänvisar också till den lagstiftning som vi införde 1972. Sverige var då ett av världens första länder med lagar gällande transpersoners situation. Det är jag givetvis också stolt över. Men den här lagstiftningen är föråldrad. Mycket har hänt sedan 1972. Vi behöver få på plats en ny, modern och verklighetsförankrad lagstiftning, fru talman, och det nu.

Jag är fortfarande mycket oroad över de konsekvenser som kan komma om inte den här lagstiftningen läggs fram på riksdagens bord den här mandatperioden. Som jag har redogjort för tidigare finns det krafter som inte vill se det här, även i vår kammare.

Både i den allmänna debatten och i mina personliga möten får jag ofta berättat för mig hur otroligt illa transpersoner får i Sverige. Det är beklämmande att vi inte har en ny könstillhörighetslag på plats.

I utkastet till det som har gått ut föreslås att det ska träda i kraft den 1 januari 2024. Det är nästan två år bort. Ett datum som den 1 juli 2023 skulle kanske vara möjligt, men det är väldigt många personer som kommer att fara väldigt illa, även om ny lagstiftning mot förmodan skulle läggas på riksdagens bord för beslut före sommaren. Det här är beklämmande.

Som tidigare har nämnts är transpersoner en grupp som mår väldigt dåligt, faktiskt sämst i vårt samhälle. Så kan vi inte fortsätta att ha det. Situationen är särskilt svår för unga transpersoner. Enligt en studie som gjordes för ett antal år sedan hade bland dem som var yngre än 30 år 30 procent vid mer än ett tillfälle allvarligt övervägt att ta sitt liv det senaste året. Det är alarmerande siffror som vi aldrig kan acceptera.

Många uppger att just den långa väntan är en av anledningarna till att de mår så dåligt. Den långa väntan beror i mycket på att dagens lagstiftning är utformad på ett sådant sätt att man behöver ha en läkarkontakt innan man ens kan påbörja diskussionen om att förändra sitt juridiska kön, även om det bara handlar om ens självbestämmanderätt över vilket juridiskt kön man vill ha.

Jag har kollat lite på remissvaren, som kom förra veckan. Jag kan konstatera att remissinstanser som Rädda Barnen, Amnesty och Barnombudsmannen ställer sig bakom lagförslaget och menar att det leder till att rättigheterna stärks för transpersoner som är barn eller unga. Det kanske är det allra viktigaste i detta – att vi ser till att inte fler barn och unga far illa för att samhället har satt en norm och ett ramverk för hur man ska vara och hur man ska bete sig. Även Statens medicinsk-etiska råd ställer sig bakom lagförslaget, och det tycker jag är ett starkt skäl för regeringen att våga göra detsamma.

Anf. 46 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Remissvaren inkom som sagt förra veckan. Jag tänker inte plocka några remissvar, utan jag vill ha en samlad remissbedömning där vi kan väga svaren från såväl barnrättsorganisationer som myndigheter, rättsväsen och andra aktörer. Det är ett hundratrettio, tror jag, remissvar som inkommit, och dessa förtjänar alla att gås igenom och värdesättas.

Det kom omfattande kritik från Lagrådet mot det förslag som regeringen lade fram och som grundade sig på den utredning som interpellanten nämnde. Den kritik som Lagrådet hade är självklart viktig att ta på allvar. Den handlade bland annat om att riskerna för missbrukande av systemet inte var tillräckligt belysta. Det betyder inte att vi inte ska göra detta, utan att vi ska belysa riskerna och försäkra oss om att det inte nyttjas på fel sätt.

Kritiken handlade också om åldersgränsen för kirurgiska ingrepp – till exempel om huruvida det här är i enlighet med Europakonventionen och barnkonventionen. Jag säger inte att det är eller inte är det. Men vi måste kunna bemöta och svara på det. Jag tänker inte lägga fram en proposition till riksdagen som får omfattande kritik. Det här är frågor som är livsviktiga, precis som Emma Hult beskriver det. Dem ska vi ha gått igenom på ett sätt som gör att de inte blir omdiskuterade i efterhand.

Om det är möjligt kommer vi att lägga fram en lagstiftning. Vi har ingen anledning att förhålla frågan. Jag vet inte vad anledningen till det skulle vara. Detta är angeläget. Men vi ska ta hand om remissvaren på ett sätt som gör att kritiken inte ser ut som den gjorde 2018. Det tycker jag inte att någon tjänar på.

Anf. 47 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Anledningen till att man skulle vilja förhålla frågan eller möjligtvis inte ta ställning före valet är just att det är valår. Kritiken mot den här lagstiftningen och de här förändringarna ökar, så också pressen på oss politiker. Under hösten och även den senaste tiden har det både i medier och på andra sätt lyfts fram svepande farhågor om att möjligheten att ändra juridiskt kön utan prövning skulle leda till en smärre lavin av mäniskor som vill göra dessa ändringar lättvindigt och utan eftertanke.

Vi kan se på andra länder som har ändrat lagstiftningen i denna riktning, till exempel Danmark och Norge, för att ta ett par snarlika länder. Där ser vi inte den utveckling som de som är oroad påstår finns. Det har också nämnts att det finns en rädsla för att kön inte längre kommer att användas och att det skulle leda till bakslag i jämställdhetsarbetet. Vi ser inte att det skulle inträffa heller. Snarare skulle vi få en könsuppdelad statistik som på riktigt berättar hur man som man eller kvinna mår, upplever saker och har det i arbetslivet, fritidslivet och så vidare, i stället för att man kategoriseras in i ett kön som man inte tillhör.

För mig och Miljöpartiet är det självklart att alla i Sverige ska kunna ha samma frihet. Oavsett vem man är eller identifierar sig som och vilket liv man väljer att leva är det en självklarhet att man ska få möjlighet att påverka det själv, utan lagstiftningens krumbuktande och de segdragna processer där det till exempel krävs att man ska gå till läkare för att få lov att ändra sitt juridiska kön. Vi behöver en moderniserad könstillhörighetslag, och vi behöver den nu, för att fler ska kunna ha makt över sina egna liv och sina kroppar.

Jag vill tacka fru talmannen och statsrådet för debatten. Jag lär återkomma i frågan tills lagstiftningen ligger på riksdagens bord.

Anf. 48 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Emma Hult för frågan. Det är väl alldeles utmärkt, tycker jag, att frågan hålls vid liv av såväl intresseorganisationer som individer och förstås också av riksdagens partier. Jag vill återigen säga att regeringen inte har något intresse av att dra ut på frågan. Däremot vill vi lägga fram ett förslag som inte ger motsvarande lagrådskritik som 2018, för det tycker jag inte att vi har råd med.

Jag vill också säga att den oro som interpellanten gav uttryck för här inte är något som jag har gett uttryck för, utan den fångades från andra håll.

Jag upplever att detta är en fråga som engagerar. Den möter kritik från olika håll, men regeringen har ingen annan ambition än att lägga fram denna lagstiftning när vi har fått det underlag som krävs för att kunna avsluta såväl lagrådsremiss som proposition.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:308 om socialtjänstens utredningar av barn och ungdomar

*Svar på
interpellationer*

Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Martina Johansson har frågat mig om jag avser att ge våra nationella myndigheter i uppdrag att utreda vilka kompetenser som behövs för att genomföra barnsamtal på ett adekvat sätt. Martina Johansson har även frågat mig om jag avser att ge våra nationella myndigheter i uppdrag att ta fram tydligare riktlinjer för genomförandet av utredningar som bygger på evidensbaserade metoder för att skapa likvärdighet i hela landet.

Beslut i ärenden rörande barn förutsätter ett gediget underlag. Oavsett om beslutet fattas av en socialnämnd eller av en domstol bygger ofta underlaget på en utredning från socialtjänsten. Betydelsen av att sådana utredningar håller hög kvalitet kan därmed inte överskattas.

Hur socialtjänstens utredningar gällande barn ska genomföras följer av lag. När det gäller barn som kan vara i behov av skydd eller stöd har socialnämnden ett långtgående utredningsansvar. Varje barn ska ges möjlighet att vara delaktig i frågor som rör henne eller honom. Barnet har rätt till relevant information, rätt att komma till tals och rätt till inflytande utifrån sin ålder och mognad. Att socialtjänsten samtalar med barnet är nödvändigt för att säkerställa barnets möjlighet till delaktighet och för att säkra kvaliteten i bedömningar och åtgärder.

Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, och personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet. Det är även viktigt att evidensbaserade metoder används inom socialtjänsten. Ett exempel är arbetssättet Barns behov i centrum, förkortad BBIC. Det innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen med fokus på barnet och dess behov. Alla Sveriges kommuner har licens för att arbeta med BBIC.

Socialstyrelsen har i uppdrag att stödja huvudmän och yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården. Socialstyrelsen har tagit fram kunskapsstöd för yrkesverksamma inom socialtjänsten som möter och samtalar med barn. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har också tagit fram handlägningsstöd om riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Det finns således redan i dag på många områden stöd för socialtjänstens anställda i deras arbete.

Beredningen av betänkandet *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag* pågår för fullt inom Regeringskansliet. I betänkandet föreslås att nuvarande bestämmelse om barnets rätt till information kompletteras med en

bestämmelse om att informationen ska anpassas till barnets ålder, mognad och hennes eller hans individuella förutsättningar. Den som lämnar informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet förstått informationen.

I betänkandet föreslås även att det ska bli möjligt att tala med barn utan vårdnadshavarens samtycke under förhandsbedömningen. Utredningen föreslår att lämplig myndighet ska få i uppdrag att ta fram ett stöd att använda för dessa samtal.

Utredningen föreslår dessutom att det ska införas ett lagreglerat krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Anf. 50 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, Lena Hallengren, för svaret! Jag vill inledningsvis bara nämna att det just nu pågår en kampanj mot Sverige, där det påstås att myndigheter kidnappar barn. Det är någonting som jag inte står bakom, och det är inte sant att så sker i Sverige.

Jag och ministern är överens om att utredningar som gäller barn och ungdomar kräver ett gediget underlag och att man inte ska underskatta vikten av den höga kvalitet som behövs.

Mycket av det arbete som sker inom socialtjänsten är väldigt bra. Det finns väldigt många bra medarbetare som gör ett fantastiskt arbete. Men jag ser ändå ett behov av att förbättra, och då handlar det för min del om att se hur vi kan stötta genom att öka kunskapen när det gäller hur man samtalar med eller intervjuar barn. Vi har en lagstiftning som säger att vi ska göra det, men vi behöver också ge stöd i hur man genomför dessa samtal och intervjuer så att de faktiskt blir barnens berättelser. Detsamma gäller övriga delar i en utredning – de ska vara evidensbaserade så att vi vet att de görs på rätt sätt.

Det är väl här det finns en skillnad mellan mig och ministern. Jag ser ett behov av att vi nationellt och i form av en enhetlig utbildning faktiskt samlar ihop dessa saker för att se till att barn och unga kommer till tals på ett enhetligt sätt. Inom polisen finns det i dag specialutbildningar för dem som intervjuar barn som antingen är utsatta för brott eller vittnen till brott, men motsvarande typ av utbildning finns inte inom socialtjänsten.

Detta ställer jag mig frågande till, för dessa samtal är ju en väldigt viktig grund i de utredningar som görs när det gäller barn, både när det gäller vårdnad, boende och umgänge och när det handlar om att ett barn eller en ungdom ska omhändertaras eller inte.

Barns rätt att komma till tals är för mig väldigt viktig. Det finns ett exempel i Norrköpings kommun där man tillsammans med en forskare för ett antal år sedan tog fram en intervjumetodik att använda i sina barnintervjuer. Nu är jag inte kompetent nog att uttala mig om just den metoden är den bästa som finns, men den finns där, och om det finns fler sådana metoder i Sverige som används i våra kommuner ska vi lyfta upp dem och se till att alla som jobbar med detta får den kunskapen.

I dag utbildar Norrköpings kommun andra kommuner i sin egen metod. Det här tycker jag borde vara ett nationellt tag så att det blir enhetligt i hela landet.

Min fråga var om ministern avsåg att ge ett uppdrag att utreda vilka kompetenser som behövs för bland annat barnsamtal. Jag upplever inte att jag har fått svar på den frågan, och jag har även lyft ett konkret exempel på vad jag är ute efter, nämligen att få en enhetlig metod.

Anf. 51 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Martina Johansson! Jag tycker att det här är ett bra exempel på att en interpellationsdebatt inte alltid är en debatt där man har olika uppfattningar utan där man faktiskt belyser väldigt angelägna samhällsområden eller frågor. Jag ska utveckla det.

Jag vill också tacka för att interpellanten börjar med att understryka att den desinformation som nu sker i Sverige och som blir en kampanj mot dem som arbetar oförtrutet varje dag för att se till att stötta barn och deras familjer är väldigt obehaglig, och jag vill att de ska känna att de har allas stöd. De har många gånger ett tufft arbete, och det här gör sannerligen inte saken enklare.

När vi kommer till frågan om vilka metoder man ska använda för att försäkra sig om att barnets berättelse verkligen kommer fram vill jag gärna berätta att det på senare år har genomförts en lång rad satsningar för att kunna säkerställa kvaliteten både i själva vården och i placeringen av barn och unga.

Socialstyrelsen har ett uppdrag sedan 2020, vilket också gäller under innevarande år, att stödja huvudmän och yrkesverksamma inom den sociala barn- och ungdomsvården för att kunna främja både kompetens, stabilitet och kvalitetsutveckling. Det är i sin tur en förlängning av ett uppdrag som pågått sedan 2018, så det här är verkligen något som är prioriterat för regeringen och för Socialstyrelsen.

Det är viktigt att stärka kompetensen hos de professioner som möter barn och som utreder barn. Det finns kunskap i dag hos myndigheterna, och det gäller framför allt Socialstyrelsen och MFoF, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. De tar fram kunskap som ska spridas till yrkesverksamma.

Socialstyrelsen har tagit fram kunskapsstöd för yrkesverksamma inom socialtjänsten som möter och samtalar med barn i olika avseenden. MFoF har också tagit fram ett handläggningsstöd som handlar om riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Regeringen har också gett SBU, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, uppdrag att bidra med, som det heter, ”stöd och handledning till socialtjänsten så att praktiker och tillämpare ska kunna systematiskt söka, värdera och använda vetenskaplig kunskap”. Behovet av att använda sig av vetenskapligt beprövade metoder och kunskap ska inte underskattas. SBU ska också sammanställa det vetenskapliga underlaget när det gäller utredningsmetoder för barn och ungdomar som utreds inom socialtjänsten. Det är ett uppdrag som ska pågå i ytterligare ett år.

Det är viktigt att den kunskap som finns sprids och tillgängliggörs för yrkesverksamma. Jag säger inte att man inte kan göra mer, men det är ett gediget arbete som pågår för att bygga kunskap hos enskilda och för att dela med sig av de metoder som anses vara vetenskapligt väl beprövade med goda resultat till andra delar av socialtjänsten.

Anf. 52 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för informationen om vad som sker.

Det är klart att det finns råd, stöd och handledning till dem som arbetar. Men jag anser ändå att det inte finns en enhetlig inriktning. När jag pratar med olika medarbetare inom socialtjänsten, och när jag pratar med ... – nu tappade jag namnet på föreningen – forskare inom socialt arbete saknas en enhetlig inriktning som är beforskad inför arbetet med att på ett vetenskapligt sätt tillsammans med socialtjänsten följa upp insatser. Det handlar om hur detta upplevs och fungerar i praktiken.

Låt oss se på intervjuer och samtal med barn. Upplever de verkligen att de får komma till tals, att man lyssnar på dem? Sedan är det de vuxna som ska fatta besluten eftersom det ansvaret inte kan läggas på barnen.

Jag har inte riktigt fått svar på det jag är ute efter, nämligen enhetligheten. Barns behov i centrum, BBIC, som ministern tog upp i sitt första anförande, är en struktur för delarna i dokumentation. Men den strukturen fastställer inte hur du jobbar med samtalen, vilken bild som gäller och vilka risker som barnet utsätts för tillsammans med den ena eller andra föräldern, eller vilka risker barnet utsätts för om den inte träffar en förälder, eller vilka risker barnet utsätts för genom att placeras i eller inte placeras i en familj eller vilka insatser som kan behövas.

Det är mycket som sker. Om det finns enhetliga metoder – lika i landet – stärker det också våra medarbetare i socialtjänsten som gör det svåra arbetet. Precis som Lena Hallengren säger jobbar de varje dag för att fatta bra beslut. Då behöver de trygghet. Hur ska en ny och oerfaren medarbetare orka stanna i yrket om det inte finns något att hålla sig i när man ska fatta dessa tuffa beslut?

Det finns olika metoder. Vilka är de bästa? Vilka är det vi rekommenderar våra kommuner att använda?

För att stötta de svåra besluten, som kan handla om att sätta in en frivillig insats, att omhänderta ett barn, inte omhänderta ett barn, vilken förälder som är den bästa föräldern om inte båda föräldrarna är de bästa, behövs ett nationellt stöd.

I det budgetförslag som Centerpartiet lade fram i höstas har vi avsatt medel för att förstärka arbetet och att påbörja arbetet att samla ihop och bestämma oss för vad som är det bästa för Sveriges barn och unga. Det är det vi ska ha i fokus.

Anf. 53 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi ska ha barns och ungas bästa för ögonen, och vi har gemensamt gjort en del satsningar under de år som vi har samarbetat. Det handlar om satsningar på socialtjänst och kommuner.

Om det finns en enda metod som alla borde använda kan jag inte svara på. Snarare finns flera metoder, men det finns förhållningssätt som man förväntas använda sig av. Det spelar en roll i all myndighetsutövning att barnkonventionen är lag. Vi har arbetat utifrån barnkonventionen sedan den ratificerades, men det har gjort skillnad att barnkonventionen nu är lag – vill jag understryka.

Kunskapen om, suget efter och intresset för att verkligen förstå och sätta sig in i hur barnkonventionen påverkar den egna verksamheten och handläggningen i myndigheterna är stort. Det gäller inte minst socialtjänsten. De ska också ha rätt förutsättningar för att jobba i socialtjänsten. Vi

har redan under denna interpellationsdebatt varit inne på att det är en tuff uppgift. Många intressen spelar in, men naturligtvis ska barnets bästa vara i centrum. Inget barn som hamnar i en situation där man blir placerad ska få det sämre än före placeringen.

Lagen säger att socialtjänsten ska ha god kvalitet på insatserna, och kvaliteten på insatserna ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Jag sade tidigare att SBU har ett uppdrag att sammanställa det vetenskapliga underlaget för utredningsmetoder och se till att det finns tillgängligt. SBU har uppdraget fram till och med den 25 februari 2023, och det är alltså ett pågående uppdrag. Men kompetensutveckling är ett ständigt pågående arbete, och det betyder att man inte ska behöva vänta till 2023 innan man får stöd i arbetet. Det interpellanten möjligen far efter är en sammanställning av tillgängligt vetenskapligt underlag.

Återigen kan jag säga att det finns kunskapsstöd för yrkesverksamma, och både Socialstyrelsen och MFoF har uppdragen i grunden. Jag känner stort hopp och tillförsikt, men mer kan förstås alltid göras.

Anf. 54 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Om det är en, två eller tre metoder som är de bästa – nej, jag är inte heller människa att avgöra detta. Det där måste göras tillsammans mellan forskningen och de yrkesverksamma. Här ska vi landa i vilka metoder som ska användas i barnintervjuer, i barnsamtal och i utredningsmetodik. Vi ska veta att det blir rätt, enhetligt och lika i hela landet. Oavsett om jag är en oerfaren eller erfaren medarbetare i socialtjänsten ska jag ha verktyg så att jag kan göra jobbet.

Om SBU kommer att leverera detta eller inte återstår att se, men vi behöver fortsätta att jobba med frågorna.

Jag vill än en gång ta upp en fråga som jag har tagit upp tidigare. Jag har nämnt att för att få genomföra barnintervjuer inom polisen finns en särskild utbildning. Motsvarande finns inte i socialtjänsten. Är ministern beredd att titta på denna fråga för att säkerställa att barn kommer till tals på rätt sätt och blir delaktiga?

Jag har en annan fundering som jag inte har nämnt tidigare men som jag skickar in här i sluttampen. Hur ser vi på grundutbildningen i socio- och utredningsutbildningen? Vilka verktyg ska vi ge dem som går utbildningen från början, så att de har dessa bitar med sig? Det är ju en bred utbildning.

Det är viktigt att vi känner att forskningen kopplas ihop med allt som görs på området, precis som på andra områden inom hälso- och sjukvården. Där finns en koppling till forskning om metoder och utredningar om diagnoser.

Anf. 55 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det var alldeles utmärkt att komma in på denna fråga – även om det var på slutet. Jag tycker att det finns all anledning att säga att det inte specifikt är fråga om socialtjänsten. Många av de sociala insatserna behöver en tydlig vetenskaplig och empirisk grund att vila på. Det tjänar alla på, inte minst personalen som ska känna sig trygga med att det de arbetar med kan förväntas ge resultat. Där ser det olika ut jämfört med hälso- och sjukvården, precis som Martina Johansson beskriver.

Givet att man har en grundutbildning vill jag ändå säga att många av dem som arbetar i socialtjänsten möter barn och unga. Det är inte några som gör det som behöver särskild utbildning, utan det här är kunskap som alla som ska arbeta i socialtjänsten behöver ha. Men Socialstyrelsen har alltså ett uppdrag som man haft sedan 2018 – det har förlängts och pågår även i år; vi får se hur det blir de kommande åren – att stödja huvudmän och yrkesverksamma och se till att bygga kompetens och stabilitet på det här området.

Det är också viktigt att man får medarbetare att stanna. Det handlar ju också om erfarenhet och att känna trygghet som socialsekreterare i de här samtalen. Det är inte bara en fråga om att ha rätt metod eller rätt verktyg. Jag tror att rätt många förstår vad jag menar – att man ska känna att man vilar tryggt i att ha de här svåra samtalen. Där behöver man stötta varandra kollegor emellan, och det är viktigt att chefer stöttar sina medarbetare.

Men Socialstyrelsen har tagit fram ett kunskapsstöd för yrkesverksamma inom socialtjänsten som möter och samtalar med barn. Ett sådant underlag finns. Det är kanske inte att betrakta som en utbildning på samma sätt som inom polisen, men det är något som finns tillgängligt och som jag förväntar mig att man tar del av om det är så att man arbetar med barn och unga i socialtjänsten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:204 om socialfond för klimatåtgärder

Anf. 56 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat statsrådet Annika Strandhäll om regeringen kommer att ställa sig bakom förslaget till inrättande av en social klimatfond och hur regeringen arbetar för att se till att kriterierna för tilldelning tar hänsyn till svenska konsumenters behov. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Förslaget om att inrätta en social klimatfond utgör en del av kommissionens omfattande klimatpaket, det så kallade Fit for 55-paketet. Syftet med den sociala klimatfonden är att underlätta införandet av ett utsläppshandelssystem för vägtransporter och byggnader. Regeringen konstaterar att det genom de beslut som fattades under 2020 redan finns historiskt mycket medel avsatta till klimatomställningen i den överenskomna fleråriga budgetramen och i återhämtningsinstrumentet. Regeringen anser att en ny fond inte behövs. Om en fond ska inrättas ska den finansieras genom utgiftsminskningar på andra områden i EU:s fleråriga budgetram, och den bör inte innehålla inkomsttransfereringar till hushåll. En fond ska inte heller införas med mindre än att ett nytt och ambitiöst utsläppshandelssystem för vägtransporter och byggnader införs.

Vad gäller kriterierna för tilldelning, den så kallade allokeringsnyckeln, är det viktigt att dessa beaktar syftet med fonden: att underlätta omställningen till fossilfri uppvärmning och långsiktigt hållbara transporter, inklusive i Sverige. Ett högre återflöde till Sverige från fonden förbättrar dock inte nödvändigtvis Sveriges nettoposition eftersom fonden finansieras genom EU:s allmänna budget, som i sin tur finansieras av samtliga

medlemsstater, däribland Sverige. För regeringen är det prioriterat att minimera påverkan på den svenska EU-avgiften. Det är där fokus måste vara. Det är regeringens bedömning att det mest effektiva sättet att nå klimatmålen och värna svenska skattebetalares intressen är genom att bedriva klimatpolitik där marginalkostnaden är som lägst. Sveriges EU-avgift ska hållas nere. Regeringen ämnar värna EU-avgiftens storlek genom att driva att fonden, om den ska existera, ska finansieras genom besparingar på andra områden.

Anf. 57 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! I juli 2021 presenterade kommissionen ett lagstiftningspaket som heter Fit for 55. Syftet är att nå unionens skärpta utsläppsmål till år 2030.

En del av paketet är ett nytt utsläppshandelssystem för vägtransporter och byggnader och då framför allt uppvärmning av byggnader, vilket kommer att ytterligare driva upp priserna på el och gas för vanliga konsumenter i EU – något som många, kanske framför allt här i Sverige, absolut inte har råd med.

För att kompensera de hushåll som drabbas av detta ligger nu också ett förslag om att inrätta en socialfond för klimatåtgärder för att hantera de sociala effekterna av de här prisökningarna. Fonden ska uppgå till över 700 miljarder kronor och ska finansiera investeringar för att öka energi-effektivitet och fasa ut fossila bränslen i uppvärmning och nedkylning av byggnader. Men den ska också gå till att kompensera direktstöd till vanliga konsumenter. Det betyder att svenska skattebetalare förutom sin egen rejält saltade elräkning ska betala elräkningen för framför allt polacker, spanjorer, fransmän, rumäner och italienare. De länderna kommer att få 60 procent av fonden, enligt de fördelningsnycklar som har presenterats.

Det är inga små belopp det handlar om heller. Fonden beräknas öka den svenska EU-avgiften med ungefär 3 miljarder kronor per år. Vi kommer att kunna få tillbaka ungefär 1 krona för varje 3 kronor som vi betalar in. Genomsnittssvensken får tillbaka ungefär 430 kronor medan genomsnittsbulgaren får över 4 000.

Vi har just nu rekordpriser på elektricitet i Sverige, mycket tack vare den inkompetens och det ointresse som den här och alla socialdemokratiska regeringar under tidigare mandatperioder har uppvisat. Att lägga ned – eller genom mygel och underhandsstyrning tvinga Vattenfall att lägga ned – ren, pålitlig kärnkraft utan att se till att det finns ett fullgott alternativ är ren galenskap. Och nu, i tillägg till allt detta, är man alltså beredd att kanske låta samma utsatta svenska konsumenter betala för uppvärmning och nedkylning av villor i Frankrike och Italien.

Jag undrar därför detta: Kan Mikael Damberg lova att han, om förslaget som det ser ut i dag läggs på hans bord, kommer att använda Sveriges veto för att stoppa det i sin helhet? Det är nämligen så att som beslutsprocessen går måste det första beslutet vara en revidering av långtidsbudgeten. Det här har aviserats av kommissionen, och eftersom det är ett budgetbeslut har alla medlemsstater veto. Det betyder att Sverige kan stoppa detta i ett relativt tidigt skede. Därför undrar jag om Mikael Damberg här och nu inför kammaren kan lova att han, om förslaget som det ser ut just nu, som han själv säger att han är skeptisk till, läggs på hans bord kommer att använda vetot för att stoppa det. Kommer så att ske?

Anf. 58 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är anmärkningsvärt att man använder ord som ”mygel” och ”galenskap” i en interpellationsdebatt i Sveriges riksdag. Jag är inte jätteimponerad av det tonläget i debatten.

Det här är i grunden en väldigt seriös fråga som handlar om EU:s hela klimatpolitik, där EU-kommissionen lagt fram ett program som är väldigt omfattande och ambitiöst men som består av många olika delar. När man tar ställning till det programmet är det viktigt att man tar ställning till helheten för att se om det är rätt åtgärder som föreslås, om det är tillräckligt kraftfullt och i så fall vilka avvägningar Sverige bör prioritera i förhandlingar.

Det är en ganska dålig förhandlingstaktik i EU-samarbetet att börja med att votera eller säga nej till enskilda delar. Det kan välta hela programmet eller hela förhandlingen och därmed ställa Sverige helt utanför. Jag tror i och för sig inte att Sverigedemokraterna har något problem med det, för på samma sätt som Sverigedemokraterna har en väldigt svag klimatpolitik på hemmaplan har de en väldigt svag klimatpolitik på EU-nivå. Då spelar det väl ingen roll om EU havererar med sin gemensamma klimatpolitik på Europeanivå. Men det är en annan debatt.

Jag upprepar vad jag sa i svaret: Regeringen anser att en ny fond inte behövs. Om en fond ska inrättas ska den finansieras genom utgiftsminskningar på andra områden i EU:s fleråriga budgetram, och den bör inte innehålla inkomsttransferringar till hushåll. En fond ska inte heller införas med mindre än att ett nytt och ambitiöst utsläppshandelssystem för vägtransporter och byggnader införs.

Det är den linje som vi driver. Den är hård och förutsätter att andra delar av paketet också genomförs om det över huvud taget ska bli aktuellt för Sverige. Men jag tror att det är viktigt att vi i den här kammaren är tydliga med att när vi prioriterar saker och ting prioriterar vi också svenska skattebetalares position och att det därför är viktigt för Sverige att hålla nere EU-avgiften.

Det är några av de prioriteringar som jag redogjort för. Men jag är inte beredd att redan nu, innan förhandlingarna ens har kommit igång, säga att vissa delar av det här paketet helt ska stoppas. Gör man det hamnar man vid sidan om förhandlingsbordet, och dessutom riskerar man att stoppa hela paketet utan att veta hur det ser ut som helhet. Så brukar vi inte förhandla i EU, och jag tycker inte att vi ska göra det den här gången heller.

Anf. 59 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Anledningen till att jag ställer frågan på det sätt jag gör är att jag har hört denna retorik från socialdemokrater förut. Före processen för innevarande MFF var hörnstenen i Socialdemokraternas politik att vi inte ska ha någon budgetökning – budgetrestriktivitet är det viktigaste för oss. Sedan, några år senare, röstade de ja till den största budgetökningen i unionens historia i och med coronapaketen, till exempel. Vad de å ena sidan säger och å andra sidan gör kan alltså vara två helt olika saker. Det är därför jag ställer frågan som jag gör.

En annan fråga som jag tycker är intressant i detta är varför den här fonden är en sådan enorm förlust för just svenskar. Det beror på att de svenska skattebetalarna i vanlig ordning inte har någon som försvarar deras intressen i Bryssel. Den normala ordningen är att varje medlemsstats

regering försöker försvara sina egna medborgare och deras ekonomiska sak. Men det finns ett undantag: Sveriges regering.

Enligt utkastet till förordning ska man ta hänsyn till ett par olika faktorer när man räknar ut hur mycket varje medlemsstat ska kunna ta ut ur fonden. Det är bland annat koldioxidutsläpp från bränsleförbränning hos hushåll, andel hushåll som riskerar fattigdom och ligger efter med betalning av elräkningar – det finns ett par sådana i Sverige – samt köpkraftsjusterad bruttonationalinkomst per capita och utsläpp av växthusgaser för sektorerna luftfart och stationära anläggningar. Stationära anläggningar är EU-språk för industri, helt enkelt.

Men det finns en ganska viktig faktor som jag tycker saknas, och det är frågan om huruvida uppvärmning över huvud taget är nödvändigt för att man ska kunna överleva på en viss plats. Det är för mig fullständigt ofattbart att man till exempel jämför behovet av nedkyllning respektive uppvärmning av byggnader. Man kan nämligen bo i varma klimat utan AC. Jag har gjort det själv; jag har bott i Bangkok i ett par år. Det är lite svettigt vissa månader, men det går alldeles utmärkt. Men man kan inte bo på platser där det är minus 18–20 grader vissa månader utan att värma upp huset, speciellt inte när man har barn hemma. Detta är fullständigt självklart, tycker jag.

Man kan göra en enkel jämförelse. I Italiens nordligaste stad, Venedig, var det 6 grader och sol när jag skrev det här anförandet. I vår egen nordligaste storstad, kan vi kalla det, Umeå, var det minus 13. Ändå ska vi betala deras elräkning för den sociala rättvisans skull.

Varför har regeringen inte lyft ett finger för att detta perspektiv ska komma in i förordningen, speciellt när man, som jag sa i mitt tidigare anförande, har vetorätt och kan säga blankt nej om detta får för allvarliga konsekvenser för svenska hushåll eller är för snedvidet så att det kostar så pass mycket för svenska hushåll att det inte längre är rimligt?

Det är nämligen så att det i Sverige helt enkelt behövs mer energi för att överleva, jämfört med i Frankrike och Italien. Detta är inget man tar hänsyn till när man listar ut vilka länder som ska få medel från fonden och hur mycket.

Statsrådet sa i sitt inledande anförande att det viktiga är att hålla fonden nere. Det håller jag med om, i och för sig. Men det beror på om vi pratar om ramarna och utgiftsnickeln som två helt separata beslut. Men när ramarna för fonden är satta, det vill säga budgeten, gäller det att förändra utgiftsnickeln så mycket som möjligt för att det ska ge svenskar en fördel. Då skulle till exempel hänsyn till att man måste värma upp huset för att inte frysa till döds kunna vara en ganska lämplig parameter att lyfta in. Det tycker i alla fall jag, men jag är sugen på att höra vad Mikael Damberg säger om detta.

Anf. 60 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag blir lite tacksam över att det inte är Ludvig Aspling som sköter Sveriges förhandlingar i EU när jag lyssnar till detta inlägg. Om vi direkt skulle gå in och diskutera hur nycklarna till fonden ska se ut har vi accepterat fonden. Då säger vi att Sverige ska betala en högre avgift till EU för att finansiera sådant som Sverige i grunden tycker att man ska finansiera med de budgetmedel som finns i dag. Jag tycker alltså att det är en helt bakvänd argumentation; jag tycker att den är fel.

Vi vet också att vi med svenska skattemedel har hjälpt svenska hushåll att ställa om i stor utsträckning. Vi har inte lika många hushåll som har fossil uppvärmning av sina hem, för vi har haft stora program för energi-effektivisering och fjärrvärmesystem och för att jobba med jordvärme. Under årtionden har Sverige jobbat med detta för att få ned hushållens fossilberoende.

Så vi tycker nog att det är rimligt att den här fonden inte är en prioritering. Och vi tycker att den, om den ska inrättas, ska finansieras med befintliga medel. Detta tror jag är en ganska viktig princip om man ska lyckas i förhandlingar i EU. Annars har vi köpt fonden på förhand, och då är det högre EU-avgifter och mindre effektiv miljöstyrning i Sverige som blir resultatet av politiken. Det tycker jag verkar oklokt i dessa förhandlingar.

Anf. 61 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag vet inte om Mikael Damberg har missat detta, men det gäller alltså inte endast fossila bränslen för uppvärmning av hus utan även uppvärmning med hjälp av elektricitet. För vanliga människor som lever i vanliga hus och av vanliga löner är elektriciteten ganska dyr just nu. Det är ganska många som inte har råd att värma upp huset – det är inte så kul. Jag har flera bekanta som har påtalat detta med förhoppningen att jag som politiker skulle kunna göra något åt det. Tyvärr kan jag inte göra det i dagens situation.

Om man kikar ut lite grann över landet märker man att om elen blir ännu dyrare, vilket blir konsekvensen av förslaget, kommer det att göra det svårare. Då vore det kanske tillfälle att föra in detta i förhandlingarna. Att detta skulle innebära att man accepterar förordningen är inte sant. Det finns ju redan ett utkast. Texten har skickats ut; vi har fått den i EU-nämnden, och jag har själv läst den. Men beslutsgången är långt ifrån klar. Detta ska tröskas genom parlamentet och rådet. Det ska hållas en trilogförhandling och så vidare.

Statsrådet skulle i dag kunna säga att vi tycker att detta är orimligt och att förordningen måste ta hänsyn till att det behövs mer energi för att över huvud taget kunna överleva i Sverige – att det måste föras in om det över huvud taget ska kunna bli något av detta. Vi har vetorätt i denna fråga. Vi kommer att försvara de svenska skattebetalarnas pengar och se till att de inte kommer att behöva betala onödigt mycket av elräkningen till italiennare, spanjorer och så vidare. Detta skulle man kunna göra, och det skulle absolut inte betyda att man accepterar fondens existens. Det är en ren undanflykt.

Anf. 62 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det går att göra något här och nu. Vi har från regeringen lagt fram ett förslag om elpriskompensation för de hushåll som har haft höga elpriser. Detta är inget vi gör ofta i Sverige, för historiskt sett har vi haft relativt låga energipriser i Sverige. Det har vi fortfarande i ett europeiskt perspektiv, men med de väldigt höga energipriser vi har haft just denna vinter har det funnits hushåll som har drabbats hårt. Förslaget behandlas nu i riksdagen, och vi får se hur det går med det stödet. Jag hoppas och tror att vi får stöd för det, för då skulle det bli en avlastning för de hushåll som har haft stora elräkningar denna vinter. Det är ett förslag från regeringen.

När det gäller EU-prioriteringar är det viktigt att man också ser till helheten. Man måste se till de viktiga förhandlingar som handlar om att nu få en effektiv europeisk klimatpolitik, vilket jag kanske inte förväntar mig att just Sverigedemokraterna blir mest pådrivande för, vare sig här hemma eller i Europa.

Det andra är att EU också använder sina ekonomiska medel så effektivt som möjligt. Den svenska linjen är att vi inte anser att en ny fond behövs. Om man ska inrätta en sådan fond ska den finansieras genom utgiftsminskningar på andra områden. Detta är en viktig princip, och det är viktigt att driva den linjen i dessa förhandlingar.

Sedan är det självklart så att om det införs en fond kommer Sverige också att ta del av de stöden och driva på för att vi ska få ut saker och ting. Men att börja förhandlingarna i den änden skulle innebära att vi får mindre stöd för linjen att fonden inte behövs och att vi tror att det är mer effektivt att ta del av EU-pengar för att kompensera svenska hushåll, vilket vi vet att det inte är. Varje kostnad för att kompensera svenska hushåll som går via Bryssel är nämligen högre än kostnaden för de beslut vi fattar i Sveriges riksdag som handlar om att kompensera svenska hushåll.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:231 om förhöjd fordonsskatt för funktionsnedsatta

Anf. 63 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag delar DHR:s uppfattning om att bonus malus-systemet får mycket negativa konsekvenser för funktionsnedsatta i behov av egen bil, och hur jag och regeringen i så fall avser att kompensera för kostnaderna för bonus malus-systemet i enlighet med DHR:s önskemål.

Delaktigheten i samhället för vuxna och barn med funktionsnedsättning är en viktig fråga för regeringen, och bilstödet är i det avseendet en betydelsefull förmån. Den 1 oktober 2020 höjdes tilläggsbeloppen inom bilstödet för att kompensera för högre kostnader vid anpassning och inköp av bil.

Som DHR påpekar riskerar den förhöjda fordonsskatten för bilar med högre utsläpp av koldioxid att leda till oönskade effekter för personer som till följd av funktionsnedsättning inte har möjlighet att välja ett fordon med lägre utsläpp. Enligt vad som aviserades i budgetpropositionen för 2022 har Försäkringskassan i årets regleringsbrev därför fått i uppdrag att lämna förslag på hur personer som uppfyller kraven för bilstöd och till följd av funktionsnedsättning behöver en bil som belagts med förhöjd fordonsskatt kan kompenseras inom bilstödet.

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att välja en bil med låga utsläpp ökar när allt fler laddbara modeller som fungerar även för den som behöver en större bil introduceras. Laddinfrastrukturen i Sverige byggs också ut, och vikten av att den är tillgänglig även för personer som sitter i rullstol har uppmärksammats av flera myndigheter. Exempelvis ställer Trafikverket krav på att laddplatsen går att komma åt från en rullstol

i sin utlysning av statligt stöd för utbyggnad av publika laddstationer för snabbaddning av elfordon.

Jag vill betona att regeringen löpande följer frågan om möjligheterna för personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga att ta del av bilstödet och nyttja den laddinfrastruktur som byggs.

Anf. 64 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Jag vet inte hur pass insatt i systemet finansministern är, och jag vet inte hur pass insatta de som tittar på den här debatten är. Men det är alltså på det sättet att den som har en funktionsnedsättning kan ha rätt till bilstöd. Anskaffningsbidraget i bilstödet är ungefär 40 000 kronor. Om man då köper en bil av det vanliga slag som många funktionsnedsatta som använder rullstol använder blir straffskatten i bonus malus-systemet ungefär 40 000 kronor per år.

Fru talman! Man får alltså 40 000 i anskaffningsbidrag, men man får betala 120 000 kronor i straffskatt på tre år. Dessutom visar alla undersökningar att den här gruppen, precis som DHR har larmat om när det gäller deras medlemmar, ofta har undermålig ekonomi redan från start. Det är alltså samhällets sköraste personer som straffas i bonus malus-systemet.

Naturligtvis drabbas väldigt många andra också: rörmokaren, elektrikern, bonden och alla andra som håller på att byta bil. Jag blev själv uppringd av en företagare från Hälsingland, en jordbruksföretagare som skulle byta bil, och han var naturligtvis djupt upprörd över att han straffbeskattades när han nu skulle byta bil.

Skillnaden, fru talman, är dock att elektrikern, rörmokaren och bonden sannolikt för kostnaden vidare till oss konsumenter. De höjer sina priser för att kompensera för regeringens straffskatt. Men den som är funktionsnedsatt kan inte göra det. Vad man då gör i stället är att man avstår från att byta bil eller inte skaffar bil alls. Det blir en inlåsnings effekt som är väldigt olycklig.

Fru talman! I stället för att, som finansministern och den tidigare finansministern, säga att man följer utvecklingen tycker vi att det hade varit rimligt att man i förväg hade funderat över vad det skulle betyda att införa ett bonus malus-system som gör att funktionsnedsatta inte kan ha rullstolar i bilen. Man kan inte köpa bilar som har plats för rullstol utan att straffas av bonus malus-systemet.

Jag har tidigare uppmärksammat regeringen och tidigare ministrar på den här frågan ett antal gånger. Det skulle finnas en jätteenkel lösning på detta. Det finns nämligen i dag ett system som innebär att den som har exempelvis parkeringstillstånd för funktionsnedsatt inte behöver betala trängselskatt. Det är fullt rimligt, för de är beroende av bilen.

Man hade alltså med ett penndrag kunnat lösa den här frågan genom att säga att samma system som används för trängselskatt och parkeringstillstånd för funktionsnedsatta också skulle kunna användas för att se till att fordon som har fått bilstöd inte omfattas av straffbeskattningen. Man hade kunnat lösa detta för flera år sedan om viljan hade funnits.

Viljan finns uppenbarligen inte. Jag hade en debatt med en av finansministerns statsrådskollegor. Hon tyckte att man skulle köpa en mindre bil. Det är ett svar av någon som är totalt oinsatt i funktionsnedsattas villkor. Det går inte att stoppa en permobil i en Golf. Det är fysiskt omöjligt. Man är beroende av de stora bilar som finns.

Dessutom finns det exempelvis en barnfamilj i Gävle som har två permobiler. Då är man ytterst begränsad när det gäller vilka fordon man kan välja.

När man införde straffbeskattning av funktionsnedsattas fordon borde man ha tänkt efter före. Den här frågan borde ha kunnat få en mycket snabbare lösning än att finansministern säger att han följer utvecklingen.

Min fråga till finansministern är: Är finansministern beredd att i närtid säkerställa att den som är beroende av bil och rullstol ska ha råd att köpa den bil man behöver?

*Svar på
interpellationer*

Anf. 65 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa frågan hur statsrådet och regeringen tänker när det gäller detta.

Vi har i dag sett en färsk undersökning från Demoskop som visar att energi och kärnkraft hamnar på fjärde plats bland de frågor väljarna tycker är viktigast. Till stor del handlar det om elpriserna, om hur människor lider på grund av de höga bensinpriserna, inte minst de som bor på landsbygden, och om det som vi talar om i dag, som min kollega Lars Beckman har tagit upp, nämligen skattehöjningen på fordon med höga utsläpp. Det slår hårt mot den som måste köpa nytt fordon.

Den här målgruppen är extra utsatt. Jag lyssnade på statsrådet, som sa att regeringen följer frågan. Men regeringen måste ju agera! Det är här och nu som detta betyder något för dem som har en funktionsnedsättning.

Utredningar verkar vara regeringens paradgren. Men man kan inte hålla på med att bara utreda och utreda och lägga på hög – man måste också agera. Nya, stora och anpassade fordon för den som har en funktionsnedsättning kan få en årsskatt på 20 000 kronor enligt bonus malus-systemet. Det är mycket pengar för en person som har en funktionsnedsättning.

Det är inte självvalt att man köper en sådan bil. Man måste ha den för att få plats med den rullstol eller permobil som man behöver för att kunna ta sig fram. Det är ytterst viktigt.

Detta är en grupp som redan är drabbad. Vi vill inte att denna grupp ska bli än mer isolerad. För en person med funktionsnedsättning påverkar det livet drastiskt att inte ha råd att köpa den bil man behöver eller om bilen beskattas på detta sätt. Här kan vi se ett tydligt exempel på människor som hamnar mellan stolarna när systemet inte fungerar. I ett sådant läge måste regeringen gå in och agera och inte bara följa frågan.

Detta måste bli rätt. Det är oerhört viktigt för regeringen att man går in och tittar på vad man kan göra för att förenkla. Jag skulle önska att man innan man införde en sådan här skatt för personer med funktionsnedsättning kunde ha gjort en konsekvensanalys: Vad får detta för konsekvenser för en person som har en funktionsnedsättning och måste ha en stor bil för att få plats med sin rullstol eller sin permobil? Den frågan skulle jag vilja ställa till statsrådet och regeringen.

Det är inte personen med funktionsnedsättning som själv ska ta ansvar för att utreda detta eller trycka på om det. Det är ju därför vi finns här, vi som står här i kammaren och orkar ta tag i detta.

Jag vill också fråga statsrådet hur statsrådet tänker lösa detta här och nu för personer med funktionsnedsättning. Det handlar inte om att följa frågan över tid, för det är här och nu dessa personer drabbas.

Anf. 66 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för en viktig debatt. Man bör dock läsa hela interpellationssvaret. Jag sa inte bara att vi följer frågan utan att vi också har gett uppdrag. Försäkringskassan ska lämna förslag på hur personer som uppfyller kraven för bilstöd till följd av funktionsnedsättning och som behöver en bil som belagts med förhöjd fordonsskatt kan kompenseras genom bilstödet – detta för att få ett beslutsunderlag och kunna komma vidare.

Jag noterar att Beckman lyfter idéer om hur man skulle kunna göra detta på annat sätt. Men det finns inga sådana beslutsunderlag, och det tar mycket längre tid att genomföra en sådan förändring av lagen. Det är skattelagstiftning vi talar om, så det är inte bara hej, hej hopp. Det ska finnas beslutsunderlag, och de beslutsunderlagen finns inte. Dessutom tar det som sagt längre tid.

Vi har därför gjort bedömningen att det snabbaste sättet att komma vidare i denna fråga är genom att justera bilstödet. Detta kan man ha olika uppfattning om, men det är vår bedömning.

Gruppen funktionsnedsatta har verkligen halkat efter ekonomiskt under de senaste decennierna. De fick aldrig ta del av några jobbskatteavdrag eftersom många av dem inte kan jobba och därför inte är del av arbetslinjen.

Därför är jag otroligt stolt över att vi från den 1 januari genomfört historiskt stora förbättringar för människor med sjukersättning och aktivitetsersättning. Det handlar om höjt bostadskostnadstak till 7 500 kronor för ogifta och 3 750 kronor för gifta och förstärkt skattereduktion, vilket innebär en sänkt skatt med i genomsnitt 10 000 kronor per år. Detta lyfter en grupp som har haft det enormt tufft ekonomiskt under lång tid.

Jag blev därför något provocerad av den justering av regeringens budgetproposition som riksdagen fattade beslut om. I vår skattesänkning som skulle lyfta hela svenska folket efter pandemin och ge alla mer pengar i plånboken valde ni att lyfta ut de funktionsnedsatta så att de inte skulle få del av skattesänkningen. Vad hade ni för moralisk betänklighet där? Varför valde ni just den gruppen?

Varför är det så viktigt för Moderaterna att det fortsätter att finnas en funkisskatt i skattesystemet? Vi hade ju lagt fram ett förslag om att ta bort den. Det är märkligt.

Det här är en viktig fråga, och därför har en myndighet fått i uppdrag att komma med förslag om hur man kan utveckla bilstödet.

Avslutningsvis: Bonus malus-systemet driver fram många fler elbilar, och fler modeller kommer ut på den svenska marknaden. Det fanns dubbelt så många elbilar i slutet på förra året som i början på förra året, så det har skett en dramatisk utveckling. Sverige ligger i Europatoppen när det gäller utvecklingen av elbilar.

Detta driver också fram andrahandsmarknaden, och det betyder mycket för dem som har behov av elbil. Annars finns risken att funktionsnedsatta fastnar i högre kostnader för andra drivmedel som över tid kommer att kosta mycket pengar. Det är alltså viktigt att alla människor, även funktionsnedsatta, har möjlighet att göra denna omställning över tid.

I dag finns det för litet utbud av de bilar som behövs, och därför behöver bilstödet moderniseras.

Anf. 67 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Hej, hej, hopp, hopp är en bra beskrivning av regeringens politik.

Att Socialdemokraterna ett valår ger i uppdrag till Försäkringskassan att komma med ett förslag om ett förändrat bilstöd och att denna utredning ska presenteras den 30 september är att tro att funktionsnedsatta är lättlurade.

Hade finansministern och regeringen velat lösa denna fråga hade de gjort det redan när man införde bonus malus, men det är provocerande att Försäkringskassan ska komma med sitt resultat den 30 september ett valår. Det är nog ingen som tror på det, om jag ska vara riktigt ärlig.

Mikael Dambergs företrädare var tydlig. När Sverige fick en flyktingström sa Magdalena Andersson något till funktionshindersrörelsen som blev väldigt uppmärksammat: Vi måste göra besparingar på Sveriges funktionsnedsatta för att finansiera flyktingkrisen.

Detta finns på *Ekots* hemsida; det är bara att googla på ”Magdalena Andersson svarar funktionsnedsatta”.

Fru talman! Problemet är inte att regeringen sa det utan att regeringen gjorde det. Man har sparat in på assistansersättning, bostadsanpassning och bilanpassning. Man har agerat helmärkligt mot Sveriges funktionsnedsatta. Att även straffbeskatta funktionsnedsatta med bonus malus-systemet är en konsekvens av regeringens politik.

Denna fråga hade varit enkel att lösa redan när man införde bonus malus om någon inom socialdemokratin hade tänkt på att det finns personer som använder rullstol. Då kunde man ha tänkt innan man införde bonus malus-systemet att detta får konsekvenser. Precis som jag sa i en interpellationsdebatt för flera år sedan hade regeringen om man velat lösa detta kunnat tillsätta en utredning redan före ett valår. Som jag har lyft fram finns det tekniska förslag om att man kan undanta dessa fordon.

Hej, hej, hopp, hopp tillsatte regeringen på bara några dagar en utredning om att lägga ned Bromma flygplats. Så hej, hej, hopp, hopp, om man hade velat lösa detta hade man kunnat göra det med en utredning. Det här berör ju inte många i Sverige, men för dem det berör är det oerhört viktigt.

Det finns familjer som inte kan byta bil eftersom de inte har råd med Socialdemokraternas straffbeskattning av funktionsnedsatta. De har inte råd att byta bil, för de har inte råd med den bonus malus som uppstår.

Rörmokare, elektriker och andra yrkesgrupper som drabbas kan påföra kostnaden av regeringens politik. Det blir visserligen inflationsdrivande och högre räntor, men en funktionsnedsatt kan inte påföra kostnaden utan är beroende av samhällets stöd.

Det finns en bred politisk enighet om att stödja funktionsnedsatta, och därför sänker M- och KD-budgeten som gick igenom i riksdagen skatten kraftigt för funktionsnedsatta. Det finns dock ingen bred politisk enighet om att straffbeskatta funktionsnedsatta.

Hade regeringen velat lösa frågan hade man löst den hej, hej, hopp mycket snabbare än att tillsätta en utredning i Försäkringskassan som råkar vara klar några veckor efter valet. Hur trovärdigt är det?

Min fråga kvarstår, precis som min kollega frågade: Vad finns det för snabb lösning från regeringen som gör att funktionsnedsatta har råd att skaffa bil?

Svar på
interpellationer

Anf. 68 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag blir nog tvungen att använda samma hej, hej, hopp, hopp, och jag tror att statsrådet kommer att få leva med det ett tag.

Statsrådet säger att det inte är hej, hej, hopp, hopp i de beslut som tas, men jag skulle vilja påstå att det är det. För personer med funktionsnedsättning finns det inget som liknar det; de lever här och nu.

Låt mig trycka lite på detta med isolering. Vad är det människor med funktionsnedsättning drar in på först när de börjar få det dåligt ställt, när bensinpriserna ökar och när de straffbeskattas? Jo, då drar de in på resor och isolerar sig i sina hem. Men det är ju det sista vi vill för personer med funktionsnedsättning.

Att de ska behöva vänta till slutet av september för att få svar på frågan om det är så här regeringen vill att personer med funktionsnedsättning ska leva är ett underbetyg för regeringen. Vi måste värna om denna grupp, som redan är utsatt i samhället.

I detta fall kan man verkligen prata om det socialdemokratiska klass-samhällets mönster, som man här uppenbarligen vill bevara och till och med förstärka. När man gör på detta sätt skapar man ett slags underklass bestående av utsatta människor med funktionsnedsättning.

Fru talman! Jag har fortfarande inte fått svar på frågan vad statsrådet tänker göra här och nu, före den 30 september. Det är nu de lider och måste spara in på resor eller inte kan köpa ett fordon för att kunna ta sig iväg.

Anf. 69 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Stödet till personer med funktionsnedsättning i behov av mobilitet är viktigt. Det är en del av deras livskvalitet att kunna leva livet som alla andra i så stor utsträckning som möjligt. Det är också en av anledningarna till att vi har utökat bilstödet i flera omgångar, men nu har vi en situation där vi behöver utveckla bilstödet ytterligare.

Utbudet av elektroniska personbilar och lätta lastbilar som är eldrivna ökar nu kraftfullt i Sverige. Jag tror att detta har att göra med de styrsystem vi har på plats. Varför skulle ökningen ske så mycket snabbare i Sverige än i många andra länder om det inte har med styrsystemet att göra?

När det gäller att ta de funktionsnedsattas intressen på allvar vet vi att när man köper en bil som behöver anpassas kommer man att behöva leva med den bilen i ett antal år. Då är det viktigt att bilen går att köra på ett kostnadseffektivt sätt. Det går alltså inte att ha som ambition att stänga dem ute från hela elbilsmarknaden, som nu ger lägre driftkostnader än annars.

Det är otroligt viktigt att vi har ett system som driver fram utbudet av nyare elbilar men också en begagnatmarknad för elbilar som funktionsnedsatta också kan använda. Utbudet har ökat, men det är fortfarande svårt att få tag i dessa bilar i Sverige – eller hur? – och i Europa. Det är inte bara en svensk fråga, utan det är en utbudsfråga.

Jag tror att det är viktigt att erkänna att det finns ett konkret problem. Även om man kan få bilstöd i dag med en nyare begagnad bil som man bygger om är det fortfarande så att dagens bilstödssystem behöver utvecklas. Det är därför vi har gett en myndighet i uppdrag att lägga fram ett sådant förslag.

Det är vår bedömning. Ni kan ha andra uppfattningar som ni gärna får redovisa om hur detta skulle ske snabbare med något annat beslutsunderlag än en förändring av bilstödet. När jag talar med juristerna på Finansdepartementet säger de att det är den snabbaste vägen framåt, med det system vi har i dag och de möjligheter vi har just nu. Det är därför vi har landat i att myndigheten bör få lägga fram ett sådant förslag så att vi kan komma vidare med det.

Avslutningsvis är det intressant att straffbeskattning lyfts upp, eftersom Moderaterna ändrade i den budget som vi lagt fram för riksdagen och införde straffbeskattning just för de människor som inte har kunnat jobba. Nu kommer vi att fortsätta att ha en skillnad i beskattningen av människor som kan jobba och människor som inte kan jobba. Det var inte det förslag som låg på riksdagens bord. Vi hade föreslagit att skillnaden i beskattning mellan dessa grupper skulle tas bort, men Moderaterna valde att justera just på denna punkt.

De grupper som har varit sårbara och som har haft en ekonomiskt tuff situation kommer nu med denna budget att få stora ekonomiska tillskott, men de ska fortfarande leva med en annan beskattning än de som jobbar. Jag tycker att detta är moraliskt tveksamt, men det kanske hänger ihop med Moderaternas tidigare syn på arbetslinjen. Jag förstår inte hur arbetslinjen hänger ihop med denna fråga, för den grupp som vi talar om har ju de facto inte kunnat jobba. Varför ska de då betala högre skatt än andra?

Anf. 70 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tycker att den som ser på denna debatt ska googla på Magdalena Andersson, nedskärningar, funktionsnedsatta och finansiera flyktingkris. Om man gör det kommer man till *Dagens Ekos* hemsida, där man kan ta del av hur den dåvarande finansministern sa. Problemet är alltså inte att finansministern sa det, utan problemet är att finansministern gjorde det. Av alla grupper som finns i samhället är det de funktionsnedsatta som Socialdemokraterna systematiskt har skurit ned stödet till. Vi har till exempel kunnat se hur en kvinna dog på toaletten i Malmö därför att hon fick sin personliga assistans indragen. Det har varit en systematik.

Jag har själv kontakt med en kvinna som bor i Lund och som håller på att bli framtagen sin permobil därför att hon inte får något rullstolsgarage för att Socialdemokraterna har ändrat lagen om bostadsanpassning. Nu ska regionen ta tillbaka hennes permobil därför att hon inte har någonstans att förvara den. Jag har också kontakt med familjer som inte har råd att byta bil på grund av Socialdemokraternas straffbeskattning av funktionsnedsatta i bonus malus-systemet.

Detta är verkligheten bortom finansministerns retorik. Det är handling som gör skillnad, inte retorik i en talarstol, och handlingen hade kunnat vara att regeringen agerade skyndsamt redan för några år sedan, när man upptäckte avarterna i bonus malus-systemet. Detta är nämligen inte något nytt. Man hade till exempel, som i det moderata förslag som kom via vår skattepolitiska talesperson, kunnat säga att man skulle införa samma system som trängselskatten och ta bort straffbeskattningen för dem som har ett bilstöd. Det är en teknisk åtgärd som regeringen hade kunnat göra för flera år sedan när man upptäckte problemet, men viljan saknas, fru talman. Det är detta som är problemet.

Att Socialdemokraterna under ett valår tillsätter en utredning där Försäkringskassan ska leverera någon form av svar den 30 september, några veckor efter valet, är inte trovärdigt. Frågan är vad regeringen tänker göra här och nu för att även funktionsnedsatta ska ha råd att skaffa eller byta bil.

Anf. 71 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Interpellanten lyfter upp en viktig fråga om mobilitet och möjligheter att leva ett vanligt och fritt liv i Sverige. Att till exempel kunna använda bil eller ta med sig sin permobil är en viktig fråga. Vi har därför gett ett uppdrag till myndigheten att ta fram ett förslag som inom ramen för bilstödet ska kunna kompensera för detta.

När det gäller att jobba långsiktigt måste också de funktionsnedsatta kunna ta del av billiga bilar, som blir billiga att driva även över tid, inte bara billiga att köpa in. Då blir frågan om att ställa om bilmarknaden viktig. Det är lite märkligt att Moderaterna i denna debatt framställer det som att bonus malus inte har någon effekt på att driva fram nya elbilmodeller eller se till att det kommer fler modeller på marknaden som också funktionsnedsatta har möjlighet att köpa, antingen från början, vilket kostar mycket, eller på andrahandsmarknaden för att få ned kostnadsbilden. Vi har ett förslag som vi har lagt till myndigheten för att rätta till problemet.

När det gäller synen på funktionsnedsatta har vi två mandatperioder att jämföra med. Innan vi tog över regeringsmakten valde man konsekvent bort att sänka skatten för denna grupp, medan vi valde att göra stora satsningar, som inte trädde i kraft framåt utan från den 1 januari. Detta innebar att bostadstillägget förbättrades kraftfullt för denna grupp som är den fattigaste och som verkligen får en utväxling på detta.

Vi har också förändrat på skattesidan, men Moderaterna valde i riksdagen att gå tillbaka till sin gamla arbetslinje och införa funkisskatten igen. Vi hade kunnat avskaffa funkisskatten i bred politisk enighet här i kammaren, men Moderaterna valde att behålla den av någon form av skäl som jag inte förstår. Jag tycker att det är omoraliskt. Jag tycker att det vore rätt att avskaffa den och se till att dessa människor får betala precis samma skatt som de som har jobbat. Men där har vi tydligen olika åsikter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:233 om reseavdraget

Anf. 72 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder i närtid för att kompensera arbetspendlare för de kraftigt ökade drivmedelskostnaderna.

Det finns många personer i Sverige som bor i områden där man är beroende av bilen, och där slår höjda drivmedelspriser extra hårt. En viktig bestämningsfaktor för drivmedelspriserna är oljepriset på världsmarknaden, och det ska noteras att ingen del av prisuppgången under förra året beror på höjda drivmedelsskatter.

Det är viktigt att utvecklingen mot mer bränslesnåla fordon och nollutsläppsfordon fortsätter. Regeringen är också övertygad om att klimatomställningens kostnader måste bäras rättvist. Av bland annat denna anledning har regeringen sänkt skatten för invånare i drygt 70 glesbygdskommuner. Det finns också en särskild nedsättning av fordonsskatten för bilar som ägs av personer i glesbygd och investeringsstöd för drivmedelsstationer i glesbygd att söka.

Finansdepartementet har remitterat en promemoria där det föreslås att det nuvarande reseavdraget ska ersättas av en regionalt differentierad skattereduktion som är avståndsbaserad och färdmedelsneutral. Med förslaget förväntas fler pendlare kunna ta del av skattelättnaden jämfört med i dag. Reglerna blir enklare att tillämpa och minskar därmed det stora skattefel som är kopplat till dagens reseavdrag.

Det förslag som har remitterats är en modell över hur ett nytt system för skattelättnader för arbetsresor kan se ut, och den föreslagna skattereduktionen ligger på en nivå som innebär att förslaget blir offentligfinansiellt neutralt om det nuvarande reseavdraget avskaffas samtidigt. Möjligheten att justera nivåerna i modellen är en fråga som får bedömas i arbetet med framtida budgetpropositioner.

Promemorians förslag och remissinstansernas svar bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har således ännu inte tagit ställning till hur den slutliga utformningen av skattelättnaden ska se ut.

Anf. 73 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! En riksdagsledamot som är invald för Stockholms län eller bor i Stockholms län kan köpa ett månadskort för kollektivtrafiken för 970 kronor. Då kan man resa hur mycket som helst dygnet runt i Stockholms län. Det är en fantastiskt låg och bra kostnad för den som har för månen att bo där.

Fru talman! Men den som bor i till exempel Ljusdal i Gävleborgs län och åker till OKQ8 och tankar sin bil med 70 liter diesel får betala 1 540 kronor för en tank. Med dagens dieselpriis får man alltså betala 1 540 kronor för en tank när dieseln kostar 22 kronor per liter. Det är alltså fullkomligt absurda nivåer.

Vi kan läsa i medierna runt om i landet hur jordbrukare och småföretagare naturligtvis inte får vardagen att gå ihop. Men vi kan också läsa, fru talman, om undersköterskan i Västerbotten som inte har råd att pendla till jobbet. Hon har nämligen inte råd att betala 6 000 kronor som den sammanlagda drivmedelskostnaden är. Det är därför som jag har ställt denna interpellation.

Vad tänker ministern och regeringen vidta för åtgärder i närtid för att kompensera arbetspendlare för de kraftigt ökade drivmedelskostnaderna?

Då säger Mikael Damberg i sitt svar till mig att man har remitterat ett förslag enligt vilket fler ska kunna ta del av skattelättnader. Men det ska vara neutralt statsfinansiellt. Det är det som står i svaret i alla fall. Det ska vara offentligfinansiellt neutralt. Det betyder alltså att reseavdraget per person kommer att sjunka kraftigt.

Regeringens svar i detta interpellationssvar till mig – det är bara att läsa innantill för den som är intresserad av det som finansministern läste upp – är alltså att kraftigt ökade bränslekostnader ska leda till lägre reseavdrag.

I själva verket borde reseavdraget öka kraftigt. Hade regeringen haft en politik för arbete och företagsamhet – en sammanhållen politik – och inte varit en bidragsregering hade man naturligtvis ökat reseavdraget. Detta börjar nämligen bli begränsande.

Jag pratade med en företagare just i Ljusdal som hade en anställd som bodde i Söderhamn. Nu vet jag att finansministern naturligtvis inte är insatt i kollektivtrafiken i Gävleborg. Men det finns ingen tunnelbana i Gävleborg, och det är begränsade möjligheter att åka med kollektivtrafik. Res-tiden blir mycket längre än om man åker med bil. Nu börjar det bli svårt att rekrytera till detta företag i Ljusdal när det gäller yrken med normala löner därför att det kostar för mycket att köra till jobbet. När man ser på skillnaden mellan a-kassenivån och lönerna och kompensationen för att man måste betala 1 540 kronor för en tank blir det dramatiskt.

En person som hade sett att vi skulle ha denna debatt skickade mig ett sms. Denna person betalar 6 000 kronor i månaden för att ta sig till och från jobbet och har inte råd med det. Det skulle till och med löna sig för denna person att säga upp sig.

I detta läge säger alltså finansministern att man ska förändra reseavdraget så att fler kan få del av skattelättnaden, men det ska vara statsfinansiellt och offentligfinansiellt neutralt. Det innebär alltså att denna stackars person som betalar 6 000 kronor i månaden riskerar att få sänkt reseavdrag när det i själva verket behövs ökade reseavdrag som gör att det blir möjligt att arbeta. Jag hade önskat att regeringen inte var så tondöv i denna fråga.

Anf. 74 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag noterade att finansministern i sitt svar nämnde skattesänkningen för invånare i glesbygdskommuner. Han verkade vara väldigt nöjd över denna skattesänkning. Jag förstår inte riktigt hur han kan vara det. Det är en skattesänkning på några hundralappar för människor som har belastats med utgifter på tusentals kronor på grund av regeringens politik. Det handlar självklart om priserna på bensin och diesel, som min kollega nämnde. Det handlar om fordonsskatterna. Det handlar om flygskatterna som har gjort att flyglinjer läggs ned. Då står finansministern här och är nöjd.

Skattesänkningen för glesbygdskommunerna är 140 kronor per månad. Det är sex liter diesel, om det ens räcker till det med dagens dieselpriiser. Dessutom är denna skattesänkning så orättvis. Det är helt slumpmässigt utvalda kommuner som får ta del av den, det är godtyckligt och det är på alla sätt förkastligt.

Jag skulle vilja be finansministern att förklara varför till exempel Skellefteå med 72 000 invånare räknas som glesbygd och kan ta del av dessa 140 kronor i månaden som man kan köpa sex liter diesel för. Men Laxå, där det bor 5 600 människor och som definitivt klassas som landsbygd, får inte del av denna skattesänkning. Varför räknas Östersund, som har både universitet och 60 000 invånare, också som landsbygd? Men det gör inte till exempel Grums.

Det nya förslaget till reseavdrag är en ren och skär skatthöjning för dem som är beroende av bilen för att ta sig till jobbet. Det motarbetar arbetslinjen på alla sätt. Det borde i och för sig inte vara förvånande. Det är ju Socialdemokraternas signum att se till att de som arbetar ska ha det så

svårt som möjligt för att tillvaron för dem som lever på bidrag ska underlättas.

Men det nya förslaget motverkar målet om regionförstoring. Enligt förslaget ska man kompensera – om man kan kalla det för kompensation – för resor till arbetsplatsen på upp till åtta mil. Detta kommer att hindra företag att attrahera kompetens som de behöver. Det kommer att effektivt sätta stopp för människor att bosätta sig på landsbygden eftersom de varken har råd att ta sig till jobbet eller råd att köra sina barn till diverse aktiviteter.

Jag förstår inte hur man kan ha tänkt ut ett sådant avdrag, och jag vädjar till finansministern att tänka efter innan detta införs.

Anf. 75 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag anser att detta är skandal. Statsrådet måste förstå hur detta drabbar landsbygden. Jag tycker att min kollega Boriana Åberg formulerade det på ett bra sätt. Vilka räknas till glesbygd?

Den som tar sig till och från jobbet med bil har rätt till ett skattefritt reseavdrag. Det kallas milersättning. Det gäller alla som bor minst en halv mil från arbetsplatsen. Jag kommer från Värmland. Där finns det landsbygdskommuner överallt. Där är en halv mil lätt att räkna.

Detta gäller alla som måste åka fram och tillbaka till sitt arbete och inte kan åka kollektivt. Milersättningen ska täcka alla rörliga kostnader såsom bränsle, däck och service för bilen och även värdeminskning. Detta måste man räkna in. Det blir också provocerande att få höra att man ska köpa en elbil. Elbilar är ju jättedyra; man har inte råd att köpa en elbil, i synnerhet inte om man är två i hushållet som behöver bil.

Trots skenande bränslepriser ligger den skattefria milersättningen kvar på 18,50 kronor. Den har legat på samma nivå sedan 2008. Ersättningen, som alltså inte har ändrats sedan 2008, är mindre än hälften av ersättningen i de andra nordiska länderna. Den täcker inte ens bränslekostnaden och övriga avgifter, som jag har nämnt, och den som får en högre ersättning än så av sin arbetsgivare måste skatta på mellanskillnaden.

Bränslepriserna stiger och stiger medan ersättningen står still. Den står still för dem som behöver den på landsbygden – som kanske inte ens räknas till glesbygd enligt den här modellen. Slår vi ut alla faktiska kostnader går man verkligen inte plus med den här modellen.

Sedan skulle jag vilja nämna den ideella sektorn, som också måste tänkas in här. Här tycker jag verkligen att regeringen måste tänka om och göra en konsekvensanalys, än en gång. Inom kultur, idrott och kyrkan får man sällan mer än den skattefria milersättningen, och den är naturligtvis för låg. Den släpar efter många år i förhållande till dagens bränslepriser. Föreningar är inte heller beredda att betala sociala avgifter på milersättningen, för det har de inte råd med. De får det inte att gå ihop.

Den ideella sektorn är så viktig och gör ett så viktigt arbete för många människor i samhället. Sverige har otroligt många som jobbar inom den ideella sektorn, och det är många som rör sig över stora geografiska ytor. De måste ju premieras när de jobbar ideellt, och de måste också få milersättning.

Här finns det alltså flera målgrupper som regeringen måste ta hänsyn till och titta över. Det gäller inte minst de kommuner där reseersättningen utnyttjas i dag; bara i min kommun i Värmland är det 13 procent som utnyttjar den. Detta är alltså viktiga frågor som statsrådet och regeringen måste ta till sig och svara på, fru talman.

Anf. 76 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för en viktig debatt. Jag tycker att den är viktig på riktigt, för det finns flera problem med dagens system.

Precis som har påtalats under debatten har nivån på reseavdraget inte justerats sedan 2008, och det har hänt en del med prisutvecklingen sedan dess. Man ska alltså inte tolka mitt interpellationssvar som att jag vill ha kvar systemet som det är nu. Det är inte det jag säger.

Jag kan också bara konstatera att dagens reseavdragssystem har fått kritik under en ganska lång rad år, av flera olika skäl, och jag kan påminna kammaren om ett par av dem.

Ett skäl är att detta är det avdrag som ger upphov till absolut störst skattefel, och så har det varit under väldigt lång tid. Det är viktigt att skatteregler är både enkla att förstå och tillämpa samt att det ska gå att kontrollera om människor gör rätt eller inte. Det gör vi ju med alla skatter, så det tror jag är en basal bottenplatta.

Ett annat skäl är att dagens system är tveksamt ur en del perspektiv och även ur miljö- och klimatsynpunkt. De ensamma bilåkarna kanske gynnas jämfört med dem som samåker, till exempel, och det kanske man inte tycker att ett sådant här system automatiskt behöver göra. Man kanske till exempel kan få in kollektivtrafiksåkande, alltså de som reser kollektivt för att ta sig till jobbet, i större utsträckning än i dag.

Detta var ju bakgrunden till att Landsbygdskommittén – med alla partier representerade, inklusive Moderaterna om jag förstår det rätt – förordade att man skulle göra om dagens reseavdragssystem till ett avståndsbaseerat och färdmedelsneutralt system. Jag har uppfattat det så; ni får gärna rätta mig om jag har fel, men jag har uppfattat det som att det var så Moderaterna tyckte i Landsbygdskommittén. Det är det som är utrett.

Det förslag som kom mötte ju inte alla krav. Det blev inte bra. Därför har ett pm remitterats, och det är offentligfinansierat neutralt. Det är *inte* regeringens slutgiltiga förslag, för jag tycker att man måste se över nivåerna i reseavdraget. Jag tycker att man, om man tittar på det förslag som har remitterats, bör fundera över om det är rimligt att till exempel ha en åttamilsgräns i det systemet. Jag tycker att det är intressant med det som står om regional differentiering i promemorian. Det gör det möjligt att göra större satsningar utanför de regioner som har en utvecklad kollektivtrafik.

Detta är dock en systemfråga, och det andra är en budgetfråga. Moderaterna har i den här debatten ett väldigt högt tonläge, och det är jag lite förvånad över eftersom ni gick in och justerade vår budget. Tyckte ni att reseavdraget var viktigt hade ni ju kanske kunnat lägga in det i budgeten, och det gjorde ni inte. Jag har också gått igenom era riksdagsmotioner sedan åtminstone 2018, och ni har inte motionerat om höjt reseavdrag. Jag funderar därför över det höga tonläget.

Jag tycker att det är relevant att diskutera nivåerna med tanke på den kostnadsutveckling vi har haft, men jag tycker också att det är relevant att ta Landsbygdskommitténs förslag på allvar och fundera över om inte ett avståndsbaserat system är bättre. Jag vet inte exakt hur Moderaterna har landat – om ni har ändrat er sedan Landsbygdskommittén och tycker att man egentligen inte ska ändra systemet till detta. Det är en dock en kunskapsfråga; eftersom jag inte har varit finansminister så jättelänge vet jag inte om Moderaterna har justerat sin uppfattning i den här frågan i sak.

Anf. 77 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag förstår att finansministern inte kan vara insatt i alla detaljer, men en direkt felaktighet i finansministerns svar handlar om det investeringsstöd för drivmedelsstationer i landsbygd som finns att söka.

Jag förstår att en socialdemokrat kanske inte så ofta går in på smaföretagarna.se, men hade han gjort det hade han sett en intervju med ett antal mackägare i glesbygd. Småföretagarnas Riksförbund skriver:

”I regeringens budget finns avsatt investeringsstöd för att mackägare ska kunna kompenseras för byte av rörledning. Problemet är att dessa pengar i dagsläget inte är sökbara och man vet vare sig var eller hur en ansökan ska genomföras. Det är inte rimligt att dessa hårt arbetande mackägare ska bära ett tungt ok av osäkerhet på grund av politikens oförmåga att hantera ett ansökningsförfarande anpassat till företagarnas förutsättningar.”

Man kan där också titta på mackägare runt om i landet som blir intervjuade. Småföretagarna tycker naturligtvis att man borde förlänga det här stödet ett antal år, eftersom det fortfarande inte går att söka. Det kan vara bra för finansministern att veta. Jag förstår att finansministern inte är insatt i det underlag han skriver under; det är väl någon tjänsteman som har skrivit det.

Fru talman! Man kan konstatera att reseavdraget verkar fungera på så sätt att det i Stockholms län bara är 6 procent av invånarna som får reseavdrag – 6 procent! De län som har störst reseavdrag är Uppsala med 15 procent, Halland med 15 procent och Värmland med 13 procent. I mitt hemlän Gävleborg är det 11 procent, så var tionde person som åker till jobbet har reseavdrag. I Norrbotten är det 12 procent.

Tittar vi på enskilda kommuner ser vi att Nykvarn har 21 procent, Aneby 22 procent, Värnamo 15 procent, Stenungsund 24 procent, Tjörn 21 procent, Orust 21 procent, Ale 28 procent, Lilla Edet 27 procent och Gagnef 26 procent. I Nordanstig – som ligger i mitt hemlän, utanför Hudiksvall, kan jag upplysa finansministern om – är det 22 procent, och så vidare. Vi kan väl ta några Värmlandskommuner också: Eda har 24 procent, Forshaga har 25 procent och Lekeberg har 24 procent.

Reseavdraget har alltså väldigt stor betydelse, fru talman. Det har väldigt stor betydelse för väldigt många människor i Sverige. Precis som jag sa i mitt första inlägg kostar det nu alltså över 1 500 kronor att tanka en normal bil – 1 500 kronor! I det läget, med skenande dieselpriiser, måste regeringen naturligtvis agera. Annars leder det till en dysfunktionell arbetsmarknad där personer helt enkelt inte har råd att pendla till jobbet, till exempel undersköterskan som bor i Söderhamn och pendlar till Ljusdal. Då måste regeringen agera här och nu.

Nu får ju regeringen lägga fram ett förslag om sänkt drivmedelsskatt, och det kan väljarna tacka Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna för – även om jag hade velat gå mycket längre. Men man måste agera. Det minsta man kan göra är att inte försämra reseavdraget – att inte försämra för den som bor i Nordanstig och ska pendla. Här och nu borde dock reseavdraget förbättras, och det är regeringens ansvar.

Jag förstår att alla statsråd älskar att prata om Moderaterna. Det är helt okej – vi kan gärna prata om moderat politik. Ju mer moderat politik vi pratar om, desto fler väljare får Moderaterna. Men det är faktiskt regeringen som har hela makten. Det är finansministern som kan lägga fram förslag till den här kammaren. Det är finansministern som kan se till att arbetsmarknaden fungerar. Det är finansministern som kan se till att personer har råd att pendla till och från jobbet. Det är alltså finansministern och regeringen som ska lägga fram förslag. Min enkla fråga är: När kommer de?

Anf. 78 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret!

Moderaternas politik syftar till att människor ska kunna bo i hela landet, inklusive på landsbygden. Vi är emot sådana skatter som ni har infört, Mikael Damberg, som bara försvårar för den vanliga människan.

Vad har vi i Moderaterna gjort? Vi har bland annat sänkt skatten på bränsle; detta träder i kraft den 1 april. Det var tack vare Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budget som den skatten sänktes. Vi hade önskat sänka den ännu mer.

Jag tycker att det är en anständighetsprincip att det reseavdrag man har ska spegla den kostnad man har för att ta sig till jobbet. Idén om färdmedelsneutral reseersättning slår mot de människor som är beroende av bilen för att ta sig till jobbet. Den föreslagna ersättningen är 5 kronor per mil. Hur mycket räcker dessa 5 kronor till?

Även människor som har tillgång till kollektivtrafik behöver bil – tänk på sjuksköterskan som ska ta sig till nattskiftet, eller tänk på polisen. Med tanke på den otrygghet som råder i Sverige, med alla skjutningar och sprängningar, är det inte en lyx utan en nödvändighet att använda bilen för att ta sig till jobbet. Den måste bejakas i alla system som berör reseavdraget.

Anf. 79 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Statsrådet Damberg står här i kammaren och ställer frågor om varför vi har ett så högt tonläge när vi inte har skrivit motioner om detta ämne. Nej, jag har inte heller skrivit någon motion om de höga bensinpriserna, för detta är någonting som har uppstått här och nu. Jag har ett högt tonläge därför att medborgare, pendlare, ideellt arbetande människor och värdefulla människor har höjt sina röster och kontaktat en folkvald person – alltså mig, Lars Beckman eller Boriana Åberg – därför att de vill föra fram sin situation när det gäller avdraget, som de inte är nöjda med, och hur detta drabbar dem. Därav det höga tonläget, fru talman.

När jag lyssnar på statsrådet Damberg funderar jag på om han ibland har inspirerats av prins John i *Robin Hood*. Skatterna verkar vara viktigare än människors välmående och viktigare än att människor kan ta sig till och

från jobbet och att den ideella sektorn fungerar; det gör den inte med det här systemet.

Vad tänker statsrådet göra i den här situationen för att underlätta för människor som bor på landsbygden i mitt län Värmland? Vad tänker statsrådet göra för dem som bor i Eda, Torsby eller Sysslebäck och som pendlar fram och tillbaka varje dag med de här höga bensenpriserna? Hur tänker statsrådet agera här och nu för att människor ska klara att överleva när det ser ut som det gör i dag? Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 80 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Min fråga om det höga tonläget handlade mer om vad jag har sagt i den här debatten, nämligen att jag tycker att Landsbygdskommitténs förslag om ett avståndsbaserat reseavdrag, som Moderaterna var med om att föreslå, är intressant. Det är dessutom regionalt differentierat så att det ger större stöd till dem som inte har tillgång till bra kollektivtrafik, om vi ska tala om systemet. Jag tycker också att en skattereduktion är mer rättvis än ett skatteavdrag, men det kanske mer är en skatteteknisk diskussion som man kan ha i modellformen.

Något annat jag har sagt i den här debatten är att jag tycker att det är märkligt att reseavdraget inte har justerats sedan 2008. Det har hänt en del med prisutvecklingen sedan dess. Jag har varit tydlig med att säga att detta är en de frågor som vi jobbar med. Det är därför jag tycker att det är förvånande att tonläget är så högt.

Jag är genuint intresserad av att hitta en situation där vi både moderniserar det avdragssystem som finns i dag och som har sina tydliga brister, som alla har känt till under väldigt lång tid, och hittar ett system där landsbygden och glesbygden de facto kompenseras. Landsbygdskommittén sa ju att man behövde förändra systemet.

Min vardag och verklighet är att jag träffar väldigt många vanliga människor som verkligen behöver bilen för att åka till jobbet. Av LO-medlemmarna är det 93 procent som inte har kunnat stanna hemma och jobba hemifrån under den här pandemin; de måste åka till jobbet. Om man jobbar i sjukvården, äldreomsorgen, industrin eller på ett bygge behöver man vara på arbetsplatsen eller i handeln.

Min bild som finansminister är att man över tid värderar hur reseavdraget ska möta den kostnadsutveckling som har skett. Jag tycker att detta är en relevant diskussion att ta. Därför kommer vi att lägga fram förslag om ett nytt och moderniserat system och därmed också vara tydliga med att det pm som har remitterats var offentligfinansiellt därför att det var en modell.

Detta är inte det system eller den finansiering som jag som finansminister tänker mig att föreslå framöver, men den diskussionen kan vi ta lite längre fram när förslaget har lagts fram.

Just nu går vi igenom alla de synpunkter och remissynpunkter som har kommit. Det finns säkert ett och annat där som kan inspirera oss till att få till både ett bra system och ett system som gör att vanliga människor som behöver åka till och från jobbet klarar av det nu när kostnaderna har ökat.

Anf. 81 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Den som bor i Stockholms län – jag vet ju att Mikael Damberg är invald för Stockholms län – kan köpa ett månadskort för 970 kro-

nor. För 970 kronor i månaden kan man resa dygnet runt. Det är ett fantastiskt kollektivtrafiksystem, och vi som inte bor i Stockholm är naturligtvis avundsjuka på det.

Jag har respekt för att Mikael Damberg och den som bor i Nacka och är statsminister inte kan leva sig in i hur det fungerar för den som betalar 1 540 kronor för en tank. Jag har respekt för det; man lever ju i den värld som man lever i. Man betalar kanske barnens, fruns eller någon annans månadskort. Jag förstår att man inte har någon som helst empati och förståelse för dem som betalar 6 000 kronor eller 10 000 kronor för en familj som pendlar.

Men nu tycker jag att det är dags för er i Socialdemokraterna att släppa sargen. Nu när ni har skickat ut Sveriges största bilhatarparti ur regeringen tycker jag att det är dags att ni släpper sargen. Ni behöver inte vara bilhatare längre, utan ni kan göra det som är bra för den undersköterska som pendlar mellan Söderhamn och Ljusdal. Ni kan agera och göra saker, för ni har suttit i regering sedan 2014. I snart åtta år har ni styrt Sverige, och så står finansministern här och säger att reseavdraget borde ha förändrats. Jag är inte säker på att folk uppskattar beskedet att regeringen har varit medveten om detta problem så länge men inte gjort någonting.

Detta är ju en akut situation – folk säger upp sig här och nu för att de inte har råd att pendla. Då är det väl rimligt att göra någonting här och nu.

Det var precis denna enkla fråga jag ställde: Avser ministern och regeringen att vidta några åtgärder i närtid för att kompensera arbetspendlare för de kraftigt ökade drivmedelskostnaderna? Jag konstaterar att finansministerns svar var nej, och det beklagar jag.

Anf. 82 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Ibland känns det som att de här debatterna sker i någon form av parallella universum där man inte lyssnar på varandra i talarstolen. Det må vara så.

Vi har haft en viktig diskussion om reseavdraget, som är en förutsättning för att människor ska kunna resa till och från arbetet. Avdraget har inte förändrats på länge, inte sedan 2008. Vi har dessutom haft en kostnadsutveckling som dragit iväg. Vi har haft en landsbygdskommitté som lämnade en rad förslag för att modernisera dagens system och därmed också kompensera landsbygden på ett mer träffsäkert sätt, bland annat genom att införa ett mer avståndsbaserat system. Dessutom har vi remitterat ett pm som gör en differentiering mellan de delar av Sverige som har fungerande kollektivtrafik – där man inte har lika stort behov av bilen för att ta sig till och från jobbet – och andra delar av Sverige. Jag har sagt att det här är viktiga frågor som vi kommer att återkomma till.

Jag kan konstatera att Moderaterna har ett enormt högt tonläge men att man när man justerade i vår budget senast inte justerade den här punkten. Dessutom har man sedan 2018 inte lagt fram några förslag om att förbättra reseavdraget.

Mitt besked som finansminister är att vi kommer att lägga fram förslag om att reformera reseavdragssystemet och att jag ser framför mig att vi har behov av att öka reseavdraget, vilket inte gjorts sedan 2008. Det är det besked jag lämnat i kammaren och till svenska folket.

Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att utvisningsbeslut genomförs. Tobias Andersson har också frågat mig vilka åtgärder inom mitt ansvarsområde jag avser att vidta för att i övrigt motverka skuggsamhället i Sverige.

En grundläggande förutsättning för en långsiktigt hållbar migrationspolitik som motverkar framväxten av ett skuggsamhälle är att den som har fått avslag på sin asylansökan eller av andra skäl inte får stanna i Sverige återvänder till sitt hemland.

Inledningsvis vill jag understryka att antalet asylsökande är det lägsta på över 20 år och att antalet avvikna och efterlysta stadigt har minskat sedan 2015. Dessutom har mer än 94 000 före detta asylsökande lämnat Sverige de senaste åren, och Sveriges andel återvändande ligger över genomsnittet i EU.

En rad åtgärder har vidtagits för att öka återvändandet och motverka framväxten av ett skuggsamhälle. Förvarskapaciteten har fördubblats. Polismyndigheten har fått utökade möjligheter att utföra arbetsplatskontroller och fler verktyg att använda vid inre utlänningskontroll.

Regeringen intensifierar nu arbetet ytterligare, bland annat genom åtgärder som syftar till att åstadkomma en bättre kontroll av arbetsmarknaden och ett effektivare återvändande.

Anf. 84 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det svenska skuggsamhället spås på dagligen, och ingen har en aning om exakt hur många som lever illegalt i Sverige. Bara de senaste åren har det årligen varit över 10 000 personer med utvisningsbeslut som avvikit och blivit efterlysta av polisen. Hur många som är kvar i Sverige och hur många utöver dessa som återfinns förblir dock okänt.

Dessa illegala invandrare har naturligtvis goda incitament att agera på just detta sätt. De potentiella konsekvenserna av att gå under jorden är minimala, dels eftersom risken att upptäckas är begränsad, dels för att det även om de grips inte är säkert att de kan utvisas. Då får de också möjligheten att upprepa samma visa igen med bättre rutin på att gömma sig och hålla sig undan.

Det har i Sverige även varit förknippat med ett flertal förmåner att leva illegalt, även om Ygeman säkerligen inte lär tillstå detta. Gratis sjukvård och tandvård är en sådan förmån som sannolikt många svenskar, inte minst äldre som av ekonomiska skäl tvingas avstå välbehövd tandvård, önskat erhålla själva men i stället får se betalas ut till illegala invandrare. Utöver det finns det exempel på hur kommuner betalat ut socialbidrag till illegala. De har också kunnat delta i reguljär skolundervisning med mera.

Systemet som Socialdemokraterna, men även övriga partier bortsett från Sverigedemokraterna, byggt upp har med andra ord skapat skäl för migranter att undvika asylprocessen eller senare avvika från utvisningsbeslut för att i stället leva kvar illegalt. För få rättigheter har varit knutna till uppehållstillståndet, än färre till medborgarskapet, vilket resulterat i en otroligt skev incitamentsstruktur. Ovanpå detta har de inre utlänningskontrollerna varit bristfälliga, och åtgärderna för att de facto få bukt med verk-

Svar på
interpellationer

ställighetshinder har överlag lyst med sin frånvaro, trots regelbundna retoriska utspel i frågan.

Fru talman! Jag ser positivt på att regeringen efter snart två mandatperioder har annonserat vissa åtgärder på området. Men givet tidigare utfästelser utan märkbar förbättring är det troligt att vi även denna gång riskerar att få en helt oförändrad situation.

Med anledning av detta ställde jag två frågor till Anders Ygeman i min interpellation: "Vilka åtgärder avser statsrådet och regeringen att vidta för att säkerställa att utvisningsbeslut genomförs? Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta inom sitt ansvarsområde för att i övrigt motverka skuggsamhället i Sverige?" På detta svarade han: "En grundläggande förutsättning för en långsiktigt hållbar migrationspolitik som motverkar framväxten av ett skuggsamhälle är att den som har fått avslag på sin asylansökan eller av andra skäl inte får stanna i Sverige återvänder till sitt hemland." Det låter ju bra.

Då kvarstår dock frågan om varför ingenting skett. Om detta verkligen är regeringens önskan och ambition, varför är det då årligen över 10 000 utvisningsbeslut som inte verkställs? Det är någonting som inte stämmer här, fru talman. Man kan inte i regeringsställning genuint tycka någonting samtidigt som man misslyckas med att göra verklighet av det man tycker.

Anf. 85 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det märks tydligt på statsrådet Anders Ygeman att det är valår. I debatt efter debatt rabblas samma fraser upp gång på gång. Vi hör dem från Anders Ygeman men också från hans ministerkollegor: Vi behöver göra mer. Vi ska vända på varje sten. Det är begrepp som återkommer när socialdemokratiska ministrar ska förklara varför Sverige, det land som de styrt i snart åtta år, är på väg åt fel håll. Egentligen är begreppen bara en annan version av Stefan Löfvens citat om att vi varit naiva. Men de tyder åtminstone på att Socialdemokraterna nu inser att saker inte går som de tänkt och att någonting måste göras.

Fru talman! Om jag ställer frågan direkt till statsrådet när Socialdemokraterna insåg att invandringssituationen var ohållbar kommer förmodligen svaret att bli: i samband med migrationskrisen 2015. Under detta år invandrade över 160 000 människor till Sverige. Statsrådet kände sig först då nödgad att upprätta gränskontroller mot Danmark, detta bara veckor efter att han stått på Sergels torg och skanderat: Mitt Europa bygger inga murar!

Om det nu är så att Anders Ygeman och den socialdemokratiska regeringen insåg att migrationen till Sverige var ohållbar redan 2015 kan man fråga sig varför så otroligt få åtgärder har vidtagits sedan dess. Anders Ygemans pläderande om att vända på varje sten och hans önskan om att göra mer är bara ett sätt att berätta för väljarna att man varit naiv.

Men sedan gränskontrollerna upprättades mot Danmark 2015 har över 600 000 människor invandrat till Sverige. År 2017 begicks ett terrordåd av en person som var en del av det skuggsamhälle som Anders Ygeman vill bekämpa. En annan städade hemma hos statsministern. År 2018 inrättades den så kallade afghanamnestin. De senaste åren har över 10 000 personer om året avvikit från utvisningsbeslut.

Fru talman! Till skillnad från Anders Ygeman är jag inte naiv. Jag förstår att regeringen, som haft snart åtta år på sig att komma till rätta med problemen, antingen inte har svaren på dem eller anammar en viss retorik för att valet närmar sig. Anders Ygeman kan prata hur mycket som helst om hur regeringen de senaste åtta åren har genomfört vissa förändringar, men sanningen är att Socialdemokraterna silar mygg och sväljer kameler.

När Anders Ygeman skryter om fördubblat antal förvarsplatser sedan 2016 säger han inte att platserna endast har ökat från 250 till 500. Samtidigt avviker över 10 000 personer från utvisningsbeslut varje år. Och ytterligare 600 000 personer har sedan dess invandrat till Sverige.

När regeringen med ena handen fortsätter att bedriva en ohållbar invandringspolitik spelar det egentligen inte någon roll vad den andra handen gör för att bekämpa skuggsamhället och för att öka antalet utvisningar.

Fru talman! Om man sitter i en gammal träbåt som tar in mer och mer vatten bör fokus ligga på att hitta läckan. Men de socialdemokratiska statsråden står i stället med var sin spann och hivar ut vatten från båten samtidigt som de snart har vatten upp till knäna. Och möjligheten att få ordning på grundproblemet blir mindre och mindre.

Min önskan är att statsrådet förstår att det inte finns några fler stenar att vända på. Vi sverigedemokrater har redan vänt på dessa stenar, men tyvärr har vi talat för döva öron.

Ska Anders Ygeman hindra den här båten från att sjunka behöver han släppa spannen. Han behöver lyssna på dem som sitter på lösningarna och som genomför en politik som på riktigt gör skillnad.

Anf. 86 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är något slags sverigedemokratiskt sagoberättande som pågår här. Låt mig ändå bidra med några små fakta för att störa det sverigedemokratiska sagoberättandet:

1. Sverige har den striktaste migrationspolitiken på 40 år.
2. Vi har det lägsta asylmottagandet på 20 år.
3. Sedan 2014 har 94 000 människor återvänt.

Sverigedemokraterna tog upp verkställighetshinder. Ja, men låt oss tala om verkställighetshinder! Vi hade bland annat ett stort problem med medborgare från Marocko. Marocko vägrade att ta emot sina medborgare. Den regering som Sverigedemokraterna ville stödja hade skrivit tio brev till Marocko och inte fått något svar. Inte någon medborgare från Marocko hade kunnat utvisas till Marocko.

Det var den situation som fanns när jag kom till Rosenbad. Numera utvisar vi medborgare till Marocko. Vi har inte längre något problem med marockanska gatubarn på våra städers gator.

Samma sak är nu på väg att hända med Irak. Vi har utvisat de första dit. Vi har utvisat ett par till Libanon. Fler och mer ska följa. Det är nämligen så här, fru talman: Råda bot på skuggsamhället gör man inte genom sagor och prat. Det gör man genom praktisk handling, precis på samma sätt som vi har gjort i exemplet Marocko.

Anf. 87 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag har full förståelse för att klockan börjar bli mycket och att Anders Ygeman hellre vill prata om sagor, men det bör kanske dröja tills han är klar med debatterna här i kväll.

Det blir ytterst märkligt när Anders Ygeman själv säger att han säkerligen skulle verkställa 80 000 utvisningar bland dem som kom under endast ett kalenderår, närmare bestämt 2015. 80 000 personer av dessa skulle utvisas. Sedan står Anders Ygeman här i kammaren och skryter om att 94 000 personer utvisades under en tidsperiod om sju år.

Fru talman! Jag tycker inte att det, med facit i hand, är något att skryta om. Men Socialdemokraterna som parti och Anders Ygeman personligen tycks återkommande dela Sverigedemokraternas och min uppfattning att vi behöver säkerställa att personer som inte har i Sverige att göra de facto utvisas härifrån. Det låter åtminstone så. Men det är skillnad på ord och handling.

Jag vet inte hur många gånger jag i denna kammare och i andra sammanhang har talat om behovet av att motarbeta det skuggsamhälle som vuxit fram de senaste decennierna och om hur ohållbart det är att vi i dag inte vet hur många som lever illegalt i Sverige, vilka de är, vad de gör, vilken agenda de har, vilken lojalitet de har eller vilket hot de utgör.

Detta oöverskådliga skuggsamhälle har inte vuxit fram ur tomma intet. Det har kunnat uppstå som en konsekvens av de uppenbara incitament som länge funnits för utlänningar att leva illegalt i Sverige. Det är incitament som Ygeman med kollegor möjliggjort, etablerat och aldrig motverkat.

Samtidigt som debatten stundvis har handlat om huruvida gruppen ska beskrivas som papperslösa eller illegala har förmånerna blivit fler. Minderåriga har fri tillgång till svensk sjukvård, och vuxna har tillgång till stora delar av densamma. Regionerna erbjuder preventivmedelsrådgivning, läkemedel, mödravård, hälsoundersökning, tolk, transport i samband med välfärd och så vidare. Skola, bidrag och boende är andra förmåner som illegala invandrare erbjudits runt om i Sverige. Jobb kan de också få, bland annat hemma hos Sveriges statsminister, Ygemans partikollega.

Fru talman! Det är min strikta uppfattning att Anders Ygeman inte både kan vara för dessa incitament för utlänningar att leva illegalt i Sverige och kan vara för att utvisningar genomförs, vilket han sa i sitt interpellations-svar. Det brister såväl i logik som i sunt förnuft.

Nu är kanske varken logik eller sunt förnuft något som återkommande karakteriserar socialdemokratisk politik, men i detta fall blir det helt uppenbart att det är två motsatsförhållanden som Ygeman står bakom samtidigt. Jag har aldrig hört honom problematisera eller agera när det gäller dessa incitamentsstrukturer. Ygeman sa, som sagt, 2016 att 80 000 av dem som anlände året innan skulle utvisas, men han har ännu inte agerat mot de förmåner som dessa 80 000 kan erhålla.

Fru talman! Hur ska Ygeman ha det? Hur många av de 80 000 han önskade utvisa 2016 har de facto utvisats? Jag vill inte höra om 94 000 under en sjuårsperiod. Jag vill veta hur många av de 80 000 som var aktuella då som är kvar i Sverige. Och hur många är det totalt som lever i Sverige illegalt? Det finns mig veterligen ingen sådan aggregerad uppgift.

Jag hade hoppats att Anders Ygeman, om någon, skulle ha åtminstone ett hum om hur många som lever och verkar i det svenska skuggsamhället. Och det är min ambition att han ska komma med ett svar på den frågan.

Anf. 88 PONTUS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Anders Ygeman har faktiskt suttit i riksdagen sedan jag gick i förskolan. Av de 26 år som statsrådet har suttit i riksdagen har Socialdemokraterna styrt landet i 18 år. Men det är nu han ska lösa problemet.

Om statsrådet någon gång skulle ta sig möjligheten att lämna Stockholms innerstad skulle han se vilka problem som skuggsamhället har inneburit för Sverige. De personer som olovligen vistas i Sverige bidrar till att laglydiga invånare inte får vård i tid genom att de upptar vårdplatser och dessutom inte kan faktureras. Samtidigt får Agda, 95 år, betala för sitt besök. De arbetar svart till låga löner, till och med hemma hos statsministern, och konkurrerar om arbetstillfällen med de arbetare som statsrådet säger sig företräda.

Förutom att det är en kriminell handling att olovligen vistas i ett annat land försörjer sig många genom att begå brott.

Fru talman! För mig är det nästan ofattbart. Ja, det är makalöst att man efter över ett kvarts sekel som verksam i Sveriges högsta beslutande organ fortfarande inte sitter på lösningarna om hur man ska bekämpa skuggsamhället.

10 000 personer avviker årligen från utvisningsbeslut, och på åtta år har Anders Ygeman endast lyckas skrapa ihop ytterligare 250 förvarsplatser. Med samma takt framöver kommer statsrådet att behöva klå drottning Elizabeths regeringstid innan Sverige har ett rimligt antal förvarsplatser.

Säger man nej till våra förslag om att ta bort gratis sjukvård, gratis tandvård och socialbidrag för illegala, om att tvångstesta utvisningsdömda för covid-19 och om en nationell folkräkning samtidigt som man under sin regeringstid har haft en invandring till Sverige på 800 000 personer ska man heller inte tro att man kan bekämpa skuggsamhället.

Anf. 89 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Den ena sverigedemokraten berättar sagor, och den andra ljuger. Jag vet inte vilket som är värst och vilket som är bäst. Men väljarna kan inte bli imponerade.

Vi kan väl börja med vad jag faktiskt sa i stället för de sverigedemokratiska lögnerna. Jag sa att mellan 60 000 och 80 000 kommer att få återvända. Sedan 2014 har 94 000 återvänt. Du kan göra matematiken själv.

Jag rekommenderar dig att a) öppna en tidning eller en tv-kanal som inte är er egen propagandamegafon och b) att ta tillbaka dina lögner i riksdagens talarstol. De klär dig inte.

Det är också lätt för Sverigedemokraterna, för de har aldrig fått väljarnas förtroende att ta ansvar för landet. De har aldrig behövt sitta i regeringsställning. Ibland undrar jag om de ens vill det själva. Det är ju ganska bekvämt där på läktaren med sagoberättandet och lögnerna.

Men berätta för mig! Ni har ju en hel international. Var, där Sverigedemokraterna har regeringsinflytande, är man bättre än Sverige när det gäller skuggsamhället och återvändandet? Det finns europeisk statistik. Hur ser det ut i Ungern, det land som ledande sverigedemokrater utvandrar till för att de är trötta på invandringen? De lyckas ju sämre än Sverige med återvändandet.

Berätta gärna för mig i vilka länder, där ni har regeringsinflytande, där ni sitter på taburetterna, som återvändandet funkar bättre!

Anf. 90 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det må vara så att Anders Ygeman i diskussionen om de sagor han pratar om ser in i framtiden när han pratar om sverigedemokrater i regeringsställning; mig veterligt finns det inga sådana i nuläget. Jag vet alltså inte exakt vilka Anders Ygeman refererar till. Det må vara så att han är upptagen av den sagostund han påstår sig befinna sig i och ser in i framtiden och siar om sverigedemokratisk regeringsmakt i Sverige. Annars vet jag faktiskt inte vilka han åsyftar.

Däremot får man väl ta det som en komplimang när Anders Ygeman säger att lögnen inte klär en sverigedemokrat. Han har alltså åtminstone en viss aktning för sverigedemokrater och bedömer att vi överlag är sanningsenliga individer, så om det någon gång skulle råka komma någon information ur en sverigedemokrat som Ygeman inte bedömer vara sanningsenlig tycker han inte att detta klär denne.

Däremot har han fel i sak när vi pratar om de, enligt honom, påstådda lögnerna. Det är ju faktiskt så att han enligt egen utsago skulle utvisa 80 000 personer som kommit hit under ett år. Sedan skryter Anders Ygeman om 94 000 personer under en sjuårsperiod.

Frågorna jag ställde återstår. Jag förstår att Anders Ygeman gör sitt allra yttersta för att flytta fokus till Ungern – favoritland för socialdemokratisk retorik – i stället för att stå till svars för de misslyckanden som sker i Sverige av socialdemokrater och Anders Ygeman.

Jag ställde frågor om hur många som befinner sig i det svenska skuggsamhället. Anders Ygeman svarade inte.

Jag ställde frågor om hur många som utvisats av de 80 000 Anders Ygeman angav att han skulle utvisa. Anders Ygeman svarade inte.

Jag ställde frågor om vilka åtgärder Anders Ygeman ska vidta för att säkerställa att det svenska skuggsamhället inte växer. Anders Ygeman svarade inte.

Det enda som har varit återkommande och stringent under hela denna debatt är att Anders Ygeman flytt från de frågor han fått och i stället pratat om sagor och Ungern. Jag hade verkligen hoppats på mer, fru talman.

Anf. 91 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! För det första var det intressant information från Tobias Andersson att ingenstans i Europa sitter något av Sverigedemokraternas systerpartier och har regeringsinflytande. Det kan man tolka som man vill.

Jag kan också notera att Tobias Andersson inte kan nämna något annat land där man lyckats bättre med återvändandet än i Sverige – också intressant.

När det gäller Tobias Anderssons lögnen finns originalartikeln från Dagens industri. Det är uppenbart att Tobias Andersson inte har läst den, för då skulle han inte sprida de lögnen som han ger uttryck för här. Det är möjligt att han har sett någon version av det i Riks eller någon annan högerpropaganda, men sanningen finns där i artikeln. Där kan han läsa vad jag har sagt i verkligheten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 92 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om regeringen har för avsikt att påbörja en reform för en återgång till en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning för uppehållstillstånd för arbete.

Regeringen beslutade före jul om en lagrådsremiss, och arbete med en proposition om förbättrade regler för arbetskraftsinvandring pågår för fullt på Regeringskansliet.

Under den här mandatperioden avser regeringen att tillsätta en ny utredning om arbetskraftsinvandring som bland annat får i uppdrag att överväga frågan om arbetsmarknadsprövning. Sverige ska ha ett regelverk som möter företagets behov av arbetskraft från andra länder. Arbetskraftsinvandring kan hjälpa företag att växa och utvecklas när det inte går att hitta rätt kompetens här i Sverige. Det är däremot inte självklart att låta arbetsgivarna själva avgöra om de behöver ta in arbetskraft från ett land utanför EU.

Anf. 93 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Vår strategi för att modernisera reglerna för arbetskraftsinvandring är helt och hållet pragmatisk. Vi samarbetar gärna med de borgerliga partierna där vi tycker ungefär lika, exempelvis vad gäller höjda lönekrav eller skärpt straffansvar vid fusk, och vi är lika beredda att stödja Socialdemokraterna där vi tycker ungefär lika, framför allt i frågan om arbetsmarknadsprövning för uppehållstillstånd på grund av arbete.

Vad det innebär i praktiken är alltså att en myndighet får behörighet att pröva och besluta om huruvida det krävs arbetskraft från andra länder inom en viss yrkeskategori eller om arbetsgivaren bör kunna hitta personal i Sverige, vilket borde vara fallet åtminstone när det gäller jobb som kräver liten eller ingen utbildning.

För att komma till rätta med ett regelverk som har havererat i korrup­tion och fusk och vad vissa väljer att kalla rent slaveri är just arbetsmarknadsprövning den kanske viktigaste åtgärden. Men vad har egentligen hänt med Socialdemokraterna i den här frågan?

När arbetsmarknadsprövningen avskaffades av Alliansen och Miljöpartiet 2008 var Socialdemokraterna kritiska och ville behålla det gamla systemet, vilket man också klargjorde i en reservation i socialförsäkringsutskottet, betänkande 2011/12:SfU11.

Inför valet 2018 upprepade Socialdemokraterna precis samma löfte, och på deras hemsida publicerade man ett meddelande med rubriken ”Stopp för arbetskraftsinvandring till yrken utan särskilda kvalifikationer”. Men efter att man vann valet hände ingenting.

Nu är vi där igen. Den 16 december 2020 meddelade Morgan Johansson i en debatt att han vill ”gå tillbaka till den ordning där vi har en arbetsmarknadsprövning och att det är bristyrken som vi har arbetskraftsinvandring för och inte några andra yrken”. Socialdemokraternas tankesmedja Tiden lyfte samma förslag i februari 2020, vilket också antogs på partiets kongress. Vid Magdalena Anderssons första deltagande i statsministerns frågestund besvarade hon min fråga med att Sverige ”bör återgå till ett system med arbetsmarknadsprövning”.

Svar på
interpellationer

Vad har då hänt med det här förslaget? Innan jul skickade regeringen ut en lagrådsremiss med förslag om att dels kräva anställningsavtal för uppehållstillstånd, dels ålägga vissa arbetsgivare att anmäla de villkor som gäller för anställningen.

Det här är naturligtvis bättre än ingenting. Man får vara glad för det lilla. Men förslaget berör inte det grundläggande problemet. Det kommer fortfarande att vara fritt fram att rekrytera billig personal från fattiga länder för att till mycket låg ersättning utföra enkla jobb här i Sverige – enkla jobb som desperat behövs för att integrera de redan många hundratusentals personer som lever som arbetslösa här och nu, i dag.

Frågan är då varför regeringen hittills inte har lyft ett finger för att göra verklighet av det som de har lovat i ungefär tio års tid. I sitt interpellationssvar nämner statsrådet att de kommer att återkomma med en ny utredning under den här mandatperioden. Jag undrar om Anders Ygeman är medveten om vad klockan är, för den här mandatperioden börjar ticka på. Det hör också till saken, och det här vill jag understryka, att just nu har han riksdagen bakom sig i denna fråga, i alla fall på papperet. Vänstern, sossarna och vi är ju för.

Detta kan förändras efter valet. Det är inte omöjligt. Så varför dra ut på det här så länge att det kanske inte kan bli verklighet på grund av förändrade omständigheter? Varför har ni väntat till fem i tolv med att ens tillsätta en utredning?

Anf. 94 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Sanningen är ju att det under lång tid har saknats stöd i kammaren. Nu är situationen annorlunda. Det ger jag Ludvig Aspling rätt i.

Vi har vidtagit ett antal åtgärder, och vi kommer att vidta andra. Det handlar om bindande anställningsavtal och bättre kontroll. Även de andra åtgärderna som Ludvig Aspling av någon anledning tillskriver borgerligheten, det vill säga ökat straffansvar och lönegolv, är sådana förslag till åtgärder som jag planerar att lägga fram. Jag stänger inte heller dörren för att vidta andra åtgärder som inte har varit uppe i debatten.

Skälet till att jag inte nu direkt kan lägga fram ett förslag om arbetsmarknadsprövning, där jag delar Ludvig Asplings uppfattning om att det är önskvärt, är att det helt enkelt inte finns ett beredningsunderlag i Regeringskansliet. Man hade kunnat önska sig att det fanns på plats, men det finns inte. Därför måste frågan utredas så att ett sådant förslag ska finnas på plats.

När förslaget finns på plats – det kommer att utredas i enlighet med Ludvig Asplings vilja – är frågan om Ludvig Asplings parti faktiskt kommer att rösta för det. Kanske ännu viktigare att fråga sig är om förslaget kommer upp till röstning i kammaren efter valet, om Ludvig Asplings parti Sverigedemokraterna kommer att vara berett att stödja en regering som *inte* tänker lägga fram ett förslag om arbetsmarknadsprövning. Det vore intressant att höra.

Anf. 95 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag kan självklart inte ta ställning till ett förslag som inte existerar. Precis som statsrådet säger finns inget utredningsunderlag, och

det är omöjligt för mig att säga ja eller nej så länge som jag inte ser produkten.

Men vi är självklart för principen. Om det här förslaget hamnar på riksdagens bord kan jag lova att kommer vi att rösta för det – om det ligger i närheten av hur systemet såg ut tidigare.

Anders Ygeman hänvisade i interpellationssvaret till lagrådsremissen, som han gick fram med innan jul. Som så ofta är fallet försöker han göra en höna av en fjäder. Problemet är att förslagen inte tar hänsyn till hur reglerna missbrukas i praktiken.

Upplägget för fusk funkar ungefär så här: En person som vill flytta till Sverige betalar en rejäl summa pengar för en skenanställning hos en företagare, som ofta har bakgrund i samma land eller region. Personen arbetar sedan långa dagar till liten eller nästan ingen inkomst i fyra års tid, varefter personen får ett permanent uppehållstillstånd och sedan kan försöka hitta ett riktigt jobb. Om inte det går kan personen gå över till att leva på bidrag.

Det som händer, med andra ord, är att arbetsgivaren säljer ett svenskt uppehållstillstånd. Arbetstagaren blir på ett sätt utnyttjad – det håller jag absolut med om – men eftersom värdet på uppehållstillståndet är så stort i Sverige, just på grund av bidragsnivåerna, är det många som är villiga att gå igenom processen på fyra år för att få stanna här.

Det tragiska är att den viktigaste pusselbiten för att komma åt fusket är arbetsmarknadsprövningen. Problemet är att så länge som båda parterna i överenskommelsen är överens om att man ska lägga upp det så kommer ingen att informera Migrationsverket om att de verkliga villkoren för en viss anställning egentligen är mycket sämre än de som står på det papper man har skickat in till Migrationsverket. Det här gör en del av Anders Ygemans förslag relativt tandlösa, även om vi i och för sig står bakom förslagen – men vi anser att de behöver kompletteras med arbetsmarknadsprövningen.

Det hela är något märkligt. Som jag påpekade i mitt första anförande har Anders Ygeman riksdagen bakom sig. Förslaget hade kunnat snabbutredas förra året eller året innan. Det hade inte varit något problem, och förslaget hade kunnat vara på plats i god tid innan valet. Men det har man inte gjort, och det är mycket konstigt.

En tendens som återkommer på migrationsområdet är att det finns otroliga ambitioner att göra det ena och det andra, men när det väl kommer till kritan och det är dags att göra slag i saken saknas den egentliga viljan eller så har man andra avsikter än de som förs fram i kammaren. Jag vill inte spekulera i vad Socialdemokraterna egentligen tänker på, men det är uppenbart att om man verkligen hade sett detta som ett problem och verkligen hade haft ambitionen att göra slag i saken hade förslaget funnits på papper redan nu.

Sedan finns undanflykterna om att det behövs ett utredningsunderlag. Det är klart, men det är statsrådets jobb att se till att sådana saker finns.

Jag tror att ett stort problem är SD-skräcken. Jag tror att ett stort problem för Socialdemokraterna är att de behöver våra röster för att få förslaget genom kammaren. Vi ser inte det som ett problem över huvud taget, men det blir en rent kommunikativ fråga för Socialdemokraterna – och det är därför man tvekar. Det är min tolkning av det hela. Men jag är sugen på att höra vad Anders Ygeman har att säga.

Anf. 96 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Nej, inte alls. Vi vet inte hur riksdagen skulle ställa sig till sådana förslag, precis som Ludvig Aspling ger uttryck för.

Låt mig göra en liten randanmärkning. Även om jag är en stor anhängare av arbetsmarknadsprövning och en anhängare av ett kraftfullt höjt lönegolv, innebär den invändning som Ludvig Aspling har mot regeringens proposition på området om bindande anställningsavtal att man måste veta att även om man är för förslaget är det också giltigt för arbetsmarknadsprövning. Man får inte vara naiv, Ludvig Aspling. Du kan ansöka om att få arbetsinvandra för ett jobb och sedan utföra ett helt annat jobb. Du kan komma hit som till exempel elektriker – som det råder brist på – och sedan jobba med att bära ut rivningsmaterial.

Inget av förslagen löser enskilt problemen, utan det måste finnas bindande anställningsavtal, lönegolv, arbetsmarknadsprövning och betydligt bättre kontroll. Vi har underlättat för kontroller. Vi har kriminaliserat nya områden och utökat det kriminaliserade området. Så sent som i dag fick vi det första resultatet av regeringens förändrade lagstiftning. Högsta domstolen faller i åtta olika domar för människoexploatering, vilket är positivt.

Jag har en fråga som jag inte riktigt fick svar på, och Ludvig Aspling försökte sig på ett slags politikerglidning.

När utredningen har lagt fram sitt förslag, om det är så som det hittills har varit, nämligen att Moderaterna och Kristdemokraterna – och för den delen även Liberalerna, även om jag har förstått Åkesson så att partiet inte är en tilltänkt koalitionspartner för Sverigedemokraterna – inte är för en arbetsmarknadsprövning, är det värt för väljarna att i valet få veta om ni är beredda att släppa fram en regering även om det inte blir en arbetsmarknadsprövning.

Anf. 97 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Nu har Anders Ygeman suttit i riksdagen och även i regeringen betydligt längre än jag. Frågan har ställts förut, och svaret kommer också som ett brev på posten: Vi förhandlar inte här i talarstolen på det sättet. Det skulle inte en socialdemokrat göra, och det skulle inte heller en sverigedemokrat göra. Det är grundläggande.

Jag tror också att Anders Ygeman missförstod mig angående den lagrådsremiss som presenterades innan jul. Vi står bakom det mesta som finns där, och vi tycker att det är ett steg i rätt riktning. Det sa jag också i mitt första anförande. Men hålet i paketet är just arbetsmarknadsprövningen. Det är det som behövs som komplement. Vi tror att det är den absolut mest effektiva åtgärden just för att se till att det inte kommer hit personer som låter sig utnyttjas därför att de är i en desperat situation och på det sättet underminerar funktionen för arbetsmarknaden och tillåter att oseriösa företagare helt enkelt säljer svenska uppehållstillstånd – så som det fungerar i dag.

För tydlighetens skull säger jag att vi står bakom de delarna, men de är inte tillräckliga. Arbetsmarknadsprövningen behövs som ett komplement till dessa. Det är därför jag står här i dag.

Frågan har inte heller fått ett svar. Hur kommer det sig att man nu i elfte timmen ska tillsätta en utredning våren valåret när man har haft makten i åtta år? Det är fullständigt koko att ha det som ursäkt; vi har funderat på det här, och vi tänker tillsätta en utredning. Vi gör det våren valåret.

Jag har inte fått något svar. Jag hade kanske inte riktigt förväntat mig ett vettigt svar på frågan, men vi kan ju se. Anders Ygeman kan få ett försök till.

Anf. 98 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Skälet har jag redan sagt: Vi har inte haft stöd i riksdagen för den här ordningen tidigare. Och för att vara strikt har den här regeringen bara funnits i cirka tio veckor, men på den korta tiden har vi lagt fram en lång rad förslag.

Jag tror faktiskt att Ludvig Aspling förminskar problemen med att komma till rätta med arbetskraftsinvandringen och arbetslivskriminaliteten. Det kommer inte att räcka ens med en kombination av det som vi har lagt på riksdagens bord och arbetsmarknadsprövning. Det måste till väsentligt fler förslag. Och jag kan lova Ludvig Aspling att det kommer att läggas fler förslag både på riksdagens bord och i andra former för att komma till rätta med det här problemet både på migrationsidan och på arbetslivskriminalitetsidan, för vi har inte en situation som man kan vara nöjd med. Det behöver göras betydligt mer.

Sedan blir det intressant. Ludvig Aspling pratar om regeringsfrågan, och jag frågar: Är ni beredda att släppa fram en regering som inte lägger fram förslag på arbetsmarknadsprövning, som Ludvig Aspling själv säger är den centrala frågan? Då säger Ludvig Aspling: Vi är inte beredda att förhandla i riksdagens talarstol.

Jag kan bara konstatera att Sverigedemokraterna *är* beredda att förhandla om arbetsmarknadsprövning. De *är* beredda att sälja ut arbetsmarknadsprövningen för att få sitta på regeringens taburetter eller få annat inflytande över politiken. Annars hade Ludvig Asplings svar varit nej, och så hade den saken varit ur vägen. Men det svaret fick vi inte av Ludvig Aspling i dag, och det är ett nog så viktigt svar för väljarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2021/22:298 om utredning av störningar i väginfrastrukturen

Anf. 99 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om regeringen avser att tillsätta en haverikommission för att utreda orsaken till störningar i vår viktiga väginfrastruktur.

Det är av stor betydelse att vinterväghållningen av vägarna håller en hög kvalitet. Det har betydelse för såväl framkomlighet som trafiksäkerhet. Trafikverket, som har regeringens uppdrag att ansvara för vinterväghållningen, har tillräckliga ekonomiska resurser, framtagna krav för vinterväghållningens standard samt rutiner och metoder för att följa upp entreprenörernas arbete så att det utförs på ett korrekt sätt. Det skapar förutsättningar för en fungerande vinterväghållning.

Det är viktigt att entreprenörerna fullgör sitt åtagande och genomför verksamheten i enlighet med ställda krav. Om en entreprenör missköter sitt åtagande och bryter mot kontraktskraven vidtar Trafikverket nödvän-

*Svar på
interpellationer*

diga åtgärder. Det kan till exempel avse att utdela viten och att ålägga entreprenörerna att rätta till fel och brister.

Jag förutsätter att Trafikverket redan i dag utreder de eventuella brister som konstateras och att åtgärder vidtas. Det är Trafikverkets ansvar att ha en dialog med berörda aktörer för att säkerställa att rätt insatser görs i rätt tid och av rätt kvalitet. Det är också viktigt att aktörerna tillsammans arbetar långsiktigt för att utveckla verksamheten och verka för en effektivare och bättre halkbekämpning.

Anf. 100 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Vi har diskuterat vinterväghållningen tidigare, och vi kan konstatera att den inte blivit bättre. Ute på vägarna råder det blixthalka, och tyvärr inträffar det olyckor.

För en tid sedan var det två dödsolyckor i statsrådets hemlän Kronoberg. Det var två förare som omkom i två skilda olyckor. Där säger man att Trafikverket missade ishalkan – det var osaltat i flera timmar.

Jag pratar mycket med yrkesförare eftersom jag har den bakgrunden. De säger att det bara blir värre och värre. Det är ren isgata ute.

I går, tror jag att det var, gled en skolbuss av vägen med åtta skolbarn i. Det hör till saken att den stod still innan den gled av. Det är alltså inte fråga om höga hastigheter eller vårdslöst beteende hos förarna, utan underlaget är så halt att man helt enkelt inte får fäste.

Ett tungt fordon har en egenhet som lätta fordon inte har: Däcken blir varma även om det är vinterväglag, så när man blir stående smälter isen under hjulen. Sedan skapas det en liten vattenhinna, och då bär det i väg. Som förare kan man inget göra i det läget, utan man tappar kontrollen och åker av vägen.

Olyckan med skolbarnen fick ett lyckligt slut – de fick åka brandbil till skolan, för det var enda sättet att få dem dit. Men det visar ju hur underhållet av våra vintervägar är. När det är så halt att till och med stillstående fordon glider av, då har Trafikverket missat. De säger själva att det var osaltat i flera timmar.

I tidningarna står det ”Glashalt i Kronoberg: ’Värre än halkbanan’” och ”Man livshotande skadad efter en rad trafikolyckor – tre till sjukhus”. Jag kan räkna upp rubriker från tidningarna i timal.

Det måste vara något som är fel när en hel yrkeskår som faktiskt har vägen som sin arbetsplats säger att det har blivit värre än någonsin. Det går inte att köra på underlaget. Man fastnar i backarna.

De svenska fordonen har ju bra däck, men de utländska bilarna som kommer in har ostar som däck. De är alltså släta; de är som bordsskivan här. De bilarna fastnar i minsta motlut, och då fastnar även den som har bra däckutrustning när den kommer bakom och inte kommer förbi. Det finns ju inte en chans i världen att ta sig förbi i ett sådant läge.

Det här fick vi bevis på i Finnerödjabacken, där trafiken stod still i tolv timmar. I tolv timmar var E20 avstängd bara för att bilarna inte kunde flytta sig. Vilka kostnader får det för samhället när en sådan viktig pulsåder som en Europaväg är blockerad i tolv timmar?

Mycket av det gods som transporteras på vägarna är just in time. Industrin skickar iväg produkter som ska landa i en annan industri eller exporteras, och allt är tidsstyrt och ska vara på plats vid en given tidpunkt. Volvo hemma i Skövde klarar ett stillastående fordon men inte två eller tre, för då stannar produktionen nere i Göteborg. Så tajt är det, och det förutsätter att vägarna är farbara.

Vi kan konstatera att Trafikverket inte löser sitt uppdrag. Jag vill höra statsrådets svar på detta.

Anf. 101 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Thomas Morell för engagemanget. Jag uppskattar det och tycker att det är viktigt att vi har ett starkt engagemang när det gäller trafiksäkerheten.

En sak kan vara bra att klargöra för dem som följer debatten: Trafikverket har inga egna resurser när det gäller vinterväghållning. Jag har inte heller hört Sverigedemokraterna föreslå det. Detta upphandlas av entreprenörer på den privata marknaden, och det kontrolleras genom tredjeparts-certifiering att de utför sitt uppdrag.

Det händer att en entreprenör inte fullföljer sitt uppdrag. Det var fallet relativt nyligen att man slarvade med vinterväghållningen och inte var ute i tid. Det finns tydliga tidsintervall – har det kommit så här mycket snö ska man inom någon timme ut vid den här typen av vägkvalitet. Om man inte fullföljer det, ja, då kan Trafikverket både utdöma vite och faktiskt häva upphandlingen och se till att andra aktörer får göra detta i stället. Jag tror att det är bra att man har den tydliga styrningen av vinterväghållningen.

Sedan är detta naturligtvis en utmaning. Thomas Morell nämner just in time, fru talman. Det är klart att det är en skillnad. Vi har diskuterat detta tidigare. Thomas Morell brukar referera till hur det var på 70-talet och 80-talet, då man kontrollerade hur vägen var lite mer manuellt i stället för med de digitala metoder som finns i dag. Men på den tiden hade vi också 1 300 döda i trafiken. Nyligen kunde vi läsa i en debattartikel från rikspolischefen, där han lyfte fram trafiksäkerhetsarbetet, att vi är nere under 200 döda.

Det är ett framgångsrikt trafiksäkerhetsarbete vi haft när det gäller både vinterväghållning och krav på däck. Jag är själv ansvarig för att vi numera ställer krav på vinterdäck även på utländska fordon. Det kravet fanns inte tidigare. Arbetet har varit framgångsrikt också när det gäller alkoholregleringen och inte minst hastighetsregleringen.

Men även om också jag håller yrkeschaufförerna högt kan jag tyvärr konstatera av Trafikverkets och även NTF:s undersökningar att det fortfarande är så att yrkestrafiken väldigt ofta kör för fort. Jag tror att ett av skälen är den hårda press som finns just beroende på just in time.

Det är tuffare att vara yrkeschaufför i dag. Det är hårdare krav och mer stress. Det är krav på snabbare leveranser. Inte minst har det varit ett läge där konkurrensen från utländska lastbilschaufförer har varit osjyst.

Vi har fått jobba med detta under ganska lång tid: utjämna konkurrensskillnaderna, ställa tydliga krav på utländsk lastbilstrafik, ställa krav på vinterdäck på både svenska och utländska fordon, öka kontrollerna på väg och utveckla bättre metoder för en fungerande vinterväghållning. Detta är ett successivt arbete som faktiskt går allt bättre. För, fru talman, antalet skadade och döda i trafiken blir färre för varje år som går.

Sedan kommer det alltid att finnas utmaningar. Thomas Morell refererade, fru talman, till läget hemma i Kronoberg. Det var några dagar då det verkligen var svartis; det var hopplöst. Trafikverket fick gå ut med meddelanden och säga: Ta det lugnt i trafiken – det är väldigt halt.

Det ställs krav på alla typer av insatser för att komma till rätta med halkan, men det gäller också att ibland inse att i dag ska vi inte ut och åka. Det måste även produktions- och transportsystem ibland relatera till.

Vi har inte större avbrott i trafiken nu än tidigare, men det kommer alltid att finnas utmaningar när det gäller att få den perfekta vinterväghållningen. Där bidrar naturligtvis Thomas Morell med många kloka förslag. Jag tror att Trafikverket säkert kan ta dem till sig när man upphandlar ny teknik av entreprenörer för att få en bättre vinterväghållning.

Anf. 102 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag är den förste att säga att man ska ta det lugnt på vägen. Jag har sett konsekvenserna när en olycka inträffar. Jag har suttit på dikeskanten och försökt trösta människor som har upplevt den värsta stunden i sitt liv. De hade turen att överleva, men det är en fasansfull upplevelse att vara inblandad i en trafikolycka.

Det finns en fördel med att ha fått några år på nacken. Jag har varit med så pass länge att ABS, antisladdsystem, bromsförstärkning, airbag, bältesförsträckare och allt sådant inte fanns i bilarna när jag tog körkort. Det gick att ta sig fram på vägarna fast man hade betydligt sämre däckutrustning. Man hade inte tillgång till antislirsystem eller ABS-bromsar. Men det gick att ta sig fram; man hade fäste på underlaget. I dag har bilarna mängder av stödfunktioner, men det hjälper inte. Jag står still och kanar av vägen trots att jag har däck som har avsevärt bättre egenskaper än de som fanns på 70- och 80-talet, med de sajningar och gummiblandningar som finns i däcken i dag.

Vi hade många döda i trafiken på 70-talet. Backar man ännu längre tillbaka, till 60-talet, hade vi långt fler. Den stora förändringen kom när vi gick över till högertrafik. Sedan har säkerhetssystemen kommit slag i slag. Det går inte att jämföra bilarna på 70- och 80-talen med de bilar vi har i dag. Den säkerhetsnivå vi har i fordonen i dag är outstanding. Så länge vi håller oss under 70 kilometer i kollisionsogonblicket överlever vi, om vi har normal fysik. Det går alltså inte att jämföra de förhållandena.

Men när det gäller att hålla sig kvar på vägen går det att jämföra. En hel yrkeskår säger att det är blixthalka på vägarna. Det går inte att bromsa eller styra under vissa förhållanden. Vi ser att det inträffar olyckor.

Det skedde en häromdagen, den 6 februari, när en buss och en lastbil frontalkolliderade på E4. Det var 18 passagerare ombord på bussen, och den frontalkolliderade med en lastbil. ”Fordonen är ganska demolerade och de inblandade har haft tur.” ”Det är halt på platsen och stökigt på hela E4 längs Norrlandskusten med snö och is på vägen, säger Göran Sundqvist.”

E4 är en av de stora pulsådorna. Trafikverket borde ha resurser ute och se till att prioritera den vägen, dels för att den är så tungt belastad av trafik, dels för att den har en så viktig roll för infrastrukturen utmed Norrlandskusten. När det gäller Trafikverket och deras upphandling styrs mycket av de regler som gäller där.

De meteorologer som står på en stolpe i dikeskanten med en termometer nedfräst i vägbanan är alltid för sent ute när det gäller att berätta när det är halt. Då kommer inte resurserna ut; detta har vi diskuterat flera gånger förut. Man lutar blint på att stolpen i diket talar om när det är halka. När den väl talar om det har det varit halt i kanske en timme eller två. Resurserna kommer ut för sent, och så får vi en olycka på vägen, helt i onödan. I stället skulle den elektroniska meteorologen kunna kombineras med de fysiska kontroller man hade förr.

Detta fallerar gång på gång. De jourhavande släpper inte ut de entreprenörer som har uppdraget. De står i garaget och väntar på att få komma ut, och när de väl släpps ut har det varit halt i timtal. Detta duger inte.

Anf. 103 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror att Thomas Morell och jag är helt eniga om att vi ska göra vad vi kan för att säkerställa en bra vinterväghållning.

Jag noterar i det fall som Thomas Morell lyfte fram gällande E20 vid Finnerödja att entreprenörerna snabbt var ute. Men det var otroligt svåra väderförhållanden, som dessutom ändrades under kvällen och skapade stora utmaningar, till och med för det åkeri som hade hand om sandningen.

Jag noterar också att Thomas Morell i detta sammanhang ännu en gång lyfter fram att Trafikverket ska ut med resurser. Jag vill ändå fråga: Tycker Sverigedemokraterna nu att vinterväghållningen ska förstärkas och att Trafikverket ska ha egna resurser? Jag hör återkommande sådana synpunkter från Sverigedemokraterna. Det skulle vara intressant att veta. Jag tror att den modell vi har i dag ändå är väl fungerande, där Trafikverket upphandlar, åkerier sköter sitt ansvar och tredje part sedan certifierar och kollar och ser till att man sköter sig.

För den som följer denna debatt kan det vara viktigt att veta att detta inte är en pengafråga. En del tror att det sparas på vinterväghållningen. Nej, det får faktiskt inte finnas en budgetrestriktion. Vi kan konstatera att vi avsätter tillräckliga resurser för att ha en väl fungerande vinterväghållning. Den får ibland kosta mer och ibland mindre, beroende på hur vädret är, helt enkelt.

Det som är intressant är det utvecklingsarbete som pågår. Jag är väsentligt mer optimistisk än Thomas Morell, och det bygger jag på statistiska och vetenskapliga grunder. Det var 1 300 döda i trafiken när man arbetade på det sätt som Sverigedemokraterna ibland lyfter fram som det mest optimala, och nu är det under 200.

Vi använder teknik i en utsträckning vi inte gjort tidigare. Det som ligger inom räckhåll nu när fordonsparken byts ut är det vi ser i till exempel Scania's lastbilar: De byter information med varandra så att man som förare kan få information om att de här bekymren finns i backen lite längre fram – ta en annan väg. En del av oss har redan stött på den typen av funktioner i navigatorer i våra bilar. Det kommer att bli än mer vanligt förekommande, med fler mätpunkter och bättre möjlighet att ge rätt information.

Detta är ett smart sätt att använda ny teknik för att få bättre transporteffektivitet. Jag tror att det är så vi generellt kommer att behöva arbeta framöver. Det kommer att ställa andra krav på yrkeschaufförer; det är ingen tvekan om det. Men rätt hanterad kan svenska åkerier som vill sköta sig och jobba effektivt men också ge trygga och bra arbetsförhållanden till

sina yrkeschaufförer använda denna utrustning för att också göra yrket och jobbet som lastbilschaufför än mer attraktivt.

Vi står nämligen inför en utmaning; jag vill passa på att säga det, fru talman. Mobilitetspaketet träder nu i kraft – det som gör att vi förhandlat fram tuffa regler för utländska lastbilschaufförer i Sverige. De ska ha svenska löner och avtal. De ska åka hem var tredje vecka för sin vila. Fordonet ska återvända var åttonde vecka. Det är andra sanktionsavgifter om man bryter mot kör- och vilotidsregler. Detta kommer att utjämna konkurrensskillnaden och kanske också stärka svensk transportnäring; det hoppas jag. Men då måste vi också se till att fler söker sig till yrket och vill ingå i det här viktiga blodomloppet så att vi kan transportera gods genom Sverige. Där kan nog ny teknik hjälpa till.

Jag valde att använda denna del av interpellationsdebatten till att säga att det händer väldigt mycket positivt. Statistiken – inte anekdoter – talar för att vi är på rätt väg. Det är färre döda och skadade i trafiken än någonsin. Men vi nöjer oss inte förrän vi har ett nollresultat, naturligtvis.

Anf. 104 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Den där tekniken har jag haft i personbil sedan 2017, så det är inget nytt. Det är fem år sedan.

Men statsrådet hänvisar till dödstaten på 1970-talet. Vad satt människor i för bilar då? Jo, flertalet av dem hade inte ens säkerhetsbälte. Vi talar om Volkswagen 1200, Opel Kadett, Morris Minor och sådana bilar. De tålde inga större smällar. Det räckte med en hastighet på 30–40 kilometer i timmen för att det skulle bli svåra skador.

De bilar vi har i dag är något helt annat. Det är inte konstigt att dödstalen har minskat.

Jag tycker att det är dålig stil att man inte ens lyssnar på de yrkesförare som kan berätta hur illa det är där ute. Efter den förra debatt som vi hade här i kammaren blev jag uppringd av ett antal entreprenörer som sa: Vi får inte åka ut. Trafikverket tillåter inte detta enligt det avtal som gäller. Om de ger sig ut får de inte betalt. Ökar de saltgivaren för att de vet att det i en viss kurva eller i en viss sänka fryser på hårdare drabbas de bums av ett vite för att de lägger ut för hård saltblandning.

Inte undra på att det är glashalt på vägarna när människor litat mer på en aluminiumstolpe i diket än på yrkesmän som ska se till att vägen är farbar. Det må vara en ny teknik, men när man inte kan handskas med den så att den fungerar blir den nya tekniken ens värsta fiende. Så är det nu.

Just nu i denna kväll sitter ett antal åkerägare och entreprenörer och tittar på debatten. Jag hoppas att statsrådet nu säger att vi måste ta tag i detta och se till att vi får en fungerande vinterväghållning.

Anf. 105 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Låt mig först säga något om jämförelsen av bilparkerna. Thomas Morell gör det lätt för sig när han säger att det är skillnad mellan bilarna på 70-talet och dem vi har i dag. Det är helt rätt. Men det förklarar inte skillnaden mellan Sverige och USA, Tyskland, Spanien eller andra länder. Vi har väsentligt lägre dödlighet i trafiken i Sverige än i nästan alla andra länder i världen. Möjligen kan Norge mäta sig med oss. Detta ser vi som har jobbat med nollvisionen och arbetat med bättre tekniska system för utformandet av infrastrukturen.

Det är klart att man också har en modernare bilpark i andra delar av världen, men Sverige är framgångsrikast, och det är för att vi systematiskt arbetar med att säkra arbetet vid våra vägar. Det handlar om hur vi bygger infrastruktur – mitträcken, fartkameror, hastighetsbegränsningar – och om en välfungerande vinterväghållning.

Mitt uppdrag som statsråd är att se till att Trafikverket har rätt resurser. Det finns inga ekonomiska begränsningar. De ska ha en tydlig kontroll på vilka som utför. De har tredjepartscertifiering. De ska göra sitt allra bästa och ständigt ha ett utvecklingsarbete. Det säkerställer de att de har.

Jag tror att man på Trafikverket säkert också är beredd att ta emot goda synpunkter från både Thomas Morell och andra. I de samtal jag har med åkeriägarna tycker jag att det är väldigt många som säger att det fungerar väl, men ibland är man väldigt kritisk. Det är så vi utvecklar detta ständigt och jämt, så att arbetet och samhället kan bli bättre.

Min förhoppning är också att fler med den bakgrund som Thomas Morell har, som har arbetat inom transportnäringen, kan arbeta inom Trafikverket, så att den kompetensen tydligare ska kunna tas till vara.

Jag vågar ändå påstå att vi numera har det lägsta antalet dödade och skadade i trafiken. Det är ett gott betyg, men det återstår fortfarande väldigt mycket att göra för att det ska vara säkert på våra vägar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2021/22:299 om framtidens infrastruktur

Anf. 106 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig på vilket sätt jag i mitt arbete med den nya infrastrukturplanen tar höjd för teknikutvecklingen och pandemins påverkan på beteenden och transporter.

När regeringen gav Trafikverket i uppdrag att ta fram förslag till nationell plan ingick det att redovisa hur olika åtgärder och planförslaget som helhet påverkas av olika antaganden om hur omvärldsfaktorer och styrmedel utvecklas. Trafikverket aviserar bland annat att teknikutvecklingen förväntas leda till mer kostnads- och energieffektiva tillgängliga transportlösningar med mindre miljöpåverkan, vilket kan driva på transportefterfrågan. Samtidigt kan framför allt digitaliseringen leda till en minskad efterfrågan på vissa typer av transporter. Snabba förändringar i omvärlden kräver öppenhet och ett synsätt där digitaliseringen och teknikutvecklingen skapar nya förutsättningar och möjligheter för infrastrukturplaneringen.

Pandemin har haft en stor påverkan på transportefterfrågan, särskilt inom flyget och färjetrafiken till och från Sverige men också inom kollektivtrafiken. Trafikens utveckling är starkt kopplad till utvecklingen av samhället i stort. Det är för tidigt att säga exakt vilken effekt det haft, men regeringen har varit noga med att Trafikverket ska följa och analysera utvecklingen. Trafikverket har nu redovisat sitt förslag till ny nationell plan för 2022–2033, och det är ute på en bred remiss. Hur den slutliga planen kommer att se ut planerar regeringen att ta beslut om under våren 2022.

Anf. 107 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret! Vi befinner oss i en väldigt spännande tid just nu. Teknikutvecklingen går i rasande fart. Till exempel fick vi i dag på trafikutskottet en presentation av Swedish Aerospace Industries om utvecklingen av fossilfritt flyg. Elbilsförsäljningen exploderar med nya modeller. Det gäller numera också tunga lastbilar, där ny teknik som vi inte trodde var möjlig för ett par år sedan gör att även tunga lastbilar kommer att kunna köras på el.

Utvecklingen är positiv, och det finns anledning att känna viss hoppfullhet när det gäller möjligheten att alla trafikslag kan bli fossilfria. Den här positiva utvecklingen innebär att vi behöver tänka om när det gäller planering av infrastruktur. Om lastbilar, bilar och även flyg körs fossilfritt blir ju klimatargumenten för satsning på järnväg inte lika självklara.

Att bygga järnväg tar lång tid och ger också upphov till stora utsläpp under byggtiden. Satsningen på höghastighetsbanor som enligt Trafikverket blir klara efter 2045 kommer knappast att kunna arbeta bort den klimatskuld som byggs upp om övriga trafikslag då körs fossilfritt, vilket ju är vårt gemensamma mål.

Fru talman! Även om infrastrukturministern i sitt svar anger att Trafikverket har i uppdrag att ta hänsyn till teknikutvecklingen och förändrade beteenden syns väldigt lite av detta i det förslag som Trafikverket har tagit fram på regeringens underlag. Trafikverkets händer har också varit ganska bakbundna. Lagt kort ligger, har infrastrukturministern varit tydlig med. Det är en bra princip, men den kan inte gälla helt utan möjlighet till omprövning.

Möjligheten till omprövning har funnits vid tidigare framtagning av planer, men nu täppte regeringen till den, så Trafikverket hade inte denna möjlighet denna gång. När alla projekt blir avsevärt mycket dyrare än den kalkyl som utgjorde underlag för tidigare plan innebär det att utrymmet för nya projekt blir väldigt begränsat, vilket Trafikverket är tydligt med i sitt förslag.

Det hade med de stora förändringar som vi ser varit rimligt att ge Trafikverket en möjlighet till omprövning. Men trots skenande kostnader och helt nya förutsättningar fanns inga möjligheter till omprioriteringar.

Detta innebär inte att man ska göra det lättvindigt, men infrastruktur är något som man bygger för en väldigt lång tid framöver. Då får det inte gå prestige i hur man prioriterar. Där har vi moderater visat att vi är öppna för att ompröva våra beslut. Det gällde till exempel när kostnaderna för höghastighetsbanor sköt i höjden. Då valde vi att ompröva det, liksom vår ståndpunkt när det gäller Norrbotniabanan nu när vi ser att industrier etablerar sig i norr.

Fru talman! Det märks väldigt tydligt att Miljöpartiet satt i regeringen när direktiven till ny nationell plan skulle tas fram. Vägnätet tillåts förfalla, och alla pengar ska gå till järnväg trots att de allra flesta experter menar att det inte kommer att påverka våra utsläpp annat än marginellt.

Min fråga till infrastrukturministern – en följdfråga till mina tidigare frågor – är om regeringen kommer att göra omprioriteringar och göra mer satsningar på väg när man nu slipper förhandla planen med Miljöpartiet.

Anf. 108 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Det här är en viktig interpellation. Vi måste bygga in säkerhet och robusthet, och vi måste utstråla en känsla av trygghet när vi pratar om infrastruktur och teknikutveckling, både organisatoriskt och underhållsmässigt. Här finns det mer att önska av regeringen, och det kommer ständigt frågor om hur man ska lyckas med detta.

Våra pendlingsståg behöver spår som det går att lita på, som är robusta och som klarar av varierande svensk väderlek. Vi har rätt att kräva ett Sverige där pendlare inte ska behöva stå och frysa på perrongen eller riskera att köra av vägen för att väglaget är alldeles för dåligt.

I dag är det precis tvärtom. På 130 mil statlig väg har hastigheten sänkts på grund av bristande underhåll. Flera hundra mil riskerar att gå samma öde till mötes de närmaste åren. Människor drabbas av kaoset i Mälardalen, först på grund av ett nytt digitalsystem och sedan på grund av sjukdom som har gjort att vart tredje tåg ställts in. Människor och företag drabbas av undermåliga spår, vägar och system, även i mitt Värmland. Detta borde vara oacceptabelt för regeringen.

Fru talman! Det här är viktigare för Moderaterna än höghastighetståg för 400 miljarder.

Det är inte så att det inte finns pengar till infrastruktur fram till 2035, utan vi pratar om uppemot 900 miljarder. Det handlar mer om att ha en politik som ser till att hela Sverige kan leva. Det handlar om att jobbpendingen med tåg, buss och bil ska fungera. Inget annat är acceptabelt.

Trafikverket är mycket tydligt: Konsekvenserna av regeringens infrastrukturpolitiska proposition är sämre vägar och en ökad underhållsskuld när det gäller både väg och järnväg.

Regeringen väljer att underfinansiera underhållet med 33 miljarder kronor fram till 2035. Man underfinansierar för att bibehålla nuvarande standard, och det är inte infrastruktur för framtiden och den teknikutveckling vi behöver satsa på.

Fru talman! Så kan man inte hantera infrastruktur. Det är sju förlorade år som borde ha använts för att bygga ut flygplatser och stärka kommunikationer för alla oss som regelbundet pendlar eller reser utomlands. Det borde handla om resor, transporter och teknikutvecklingens utmaningar. Det regeringen har hållit på med är rent trams.

Hur har infrastrukturministern tänkt lösa dessa problem?

Jag ser en katastrofal framtid framför mig när det gäller infrastrukturen om denna regering får fortsätta leda Sverige.

Anf. 109 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag blandar mig också i denna debatt.

Rubriken på interpellationen är intressant: "Framtidens infrastruktur", och framtiden har vi ju runt hörnet.

Jag åkte upp till Mora på riksväg 26 för drygt en vecka sedan. Den ansluter ju till E45 vid Johannesholm. Jag rekommenderar infrastrukturministern att ta en tur på denna väg, för den faller bokstavligt talat i bitar. Men när man hör svaret ges en annan bild av det som sker.

Man ska vara klar över att de allra flesta bor, lever och verkar utanför storstäderna och att det är i dessa områden de stora pengarna genereras till vårt land. Industrin där ute är oerhört viktig för vår export. Människor lever och verkar längs exempelvis riksväg 26 och E45. Följer man vägen förbi

Mora, Sveg, Östersund och Vilhelmina upp till Gällivare förstår man att det finns massor med resurser och människor som trots att det är glesbygd förser oss övriga med den viktiga skogsproduktionen.

I svaret sägs: ”Trafikverket aviserar bland annat att teknikutvecklingen förväntas leda till mer kostnads- och energieffektiva tillgängliga transportlösningar med mindre miljöpåverkan, vilket kan driva på transportefterfrågan.”

Jag var på ett åkeri för några dagar sedan som har ambitionen att köpa elbilar. De har Scania som leverantör och en tillverkare i Holland. De har räknat på att det ska gå att köra dessa krets-bilar på el. Bilarnas batterier har kapacitet för det. Men här uppstår ett bekymmer. Varken kommunen eller elbolaget har för avsikt att bygga ut elnätet så att det går att ladda dessa bilar. Det kommer inte att gå att köra med elbilar trots åkeriets ambition eftersom det saknas resurser att investera i nödvändig infrastruktur. El är ju också en viktig del i detta.

Man ställer stora och viktiga delar av landet åt sidan och gör inte de investeringar som behövs. I stället fokuserar man på snabba tåg mellan Stockholm och Malmö – och lämnar allt annat därhän. Det är mycket märkligt.

Tillbaka till riksväg 26. Jag tänkte att jag skulle stanna och fotografera de stora bitar som hade lossnat från vägytan. Men jag backade på det eftersom det var så mycket trafik och inte läge. Annars hade jag kunnat visa hur det ser ut på en av de viktigaste vägarna i inlandet, att den bokstavligt talat faller i bitar.

Regeringen måste se till att alla kan leva och verka i hela landet och inte komma med floskler och beskriva en verklighet som inte stämmer.

Anf. 110 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och de övriga deltagarna. Det är alltid kul att prata infrastruktur, särskilt i ett läge där vi satsar 900 miljarder. Det är mer pengar än någonsin. Annat var det när vi hade en moderatledd regering med en finansminister som inte ville satsa på järnvägen. Man lät bli att satsa på infrastruktur. Det var viktigare med skattesänkningar.

Nu satsar vi mycket, och jag har just nu förmånen att ha hearingar med företrädare för regioner och kommuner, och häromdagen hade jag det med hela näringslivet och alla handelskamrar. De sa något som kan vara intressant för Maria Stockhaus att höra: De vill ha mycket mer järnväg. De ser att det har satsats för lite på järnväg tidigare och vill ha mer klimatsmarta transporter på järnväg. Detta är skälet till att vi i både nuvarande och kommande nationella plan gör stora och viktiga järnvägssatsningar. Det behövs.

Sverige har vuxit och har över 10 miljoner invånare. Fler åker tåg till jobbet, och fler företag än tidigare vill transportera sina varor med järnväg. Behoven är stora. Men det är trångt på spåren. Vi har slagit i kapacitetstaket. Då är det viktigt att bygga mer järnväg, vad än Moderaterna säger.

Jag är en stor entusiast när det gäller ny teknik. Jag har själv en bakgrund i fordonsindustrin, och jag är stolt över att vara i ett land där vi har den största elbilsförsäljningen i hela EU. Det är en kraftig ökning tack vare regeringens politik med både tuffa klimatkrav och bidrag till omställningen, men man måste ändå säga det smärtsamma: Det räcker inte. Det kommer att bli trångt på väg 40 – det är redan för trångt på vägen mellan

Göteborg och Borås – om vi inte satsar på järnvägen eller på E6:an nere i Skåne, när Fehmarn Bält byggs och pressen på Öresundsbron blir att transporterna ska uppåt.

Jag skulle vilja fråga Maria Stockhaus: Hur kommer det att fungera om man säger nej till järnvägssatsningarna Göteborg–Borås eller Lund–Hässleholm? Att dessa satsningar stoppas är faktiskt kontentan av det som Moderaterna föreslår. Hur kommer det att se ut på E6:an? Ska den bli åttafilig, tiofilig eller tolvfilig? Hur kommer det att se ut på väg 40 – måste vi fler-dubbla den också?

Tåg är kapacitetsstarkt och klimatsmart. Vi behöver se till att det byggs mer järnväg. Sedan har vi varit tydliga med att det ska ske i hela landet. De stambanor som vi nu talar om och som i debatten ofta benämns höghastighetståg är tre sträckor: Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm och Ostlänken – Norrköping–Linköping–Nyköping. Det finns ett starkt stöd för att bygga dem. I regionerna har man till och med gjort åtaganden att bygga bostäder, och man vill öka den regionala pendlingen. Vi ramar in 107 miljarder för att fullfölja detta. Resterande delar går till satsningar i hela landet.

Även om Moderaterna nu säger att man är beredd att ompröva, som jag noterar att man sa i debatten, blir det lite jobbigt att ompröva infrastruktursatsningar varje år. Att hålla fast vid något och ha modet att fullfölja tidigare beslut om till exempel nya stambanor är viktigt om vi ska skapa förutsägbarhet och långsiktighet när det gäller så viktiga saker som infrastrukturen.

Det är viktigt att säga att vi också satsar mer än någonsin på vägar, vare sig det är vägar i Värmland eller vägar hemma hos mig i Småland: 197 miljarder i vägunderhåll. Detta gör vi för att både skogsindustrin och alla som bor i hela vårt land ska ha trygga och säkra vägar. Där finns mycket att göra efter år av underinvesteringar, men vi satsar därför att vi prioriterar infrastrukturen.

Anf. 111 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! 900 miljarder låter som ofantliga summor pengar, men när man tittar på Trafikverkets underlag blir det tydligt att det inte blir så mycket kvar till nya namngivna projekt i och med kostnadsökningarna för de projekt som ligger i nuvarande plan och som man alltså över huvud taget inte får peta i. Detta säger Trafikverket tydligt i sitt underlag. Detta är en helt annan debatt som man också kan behöva ha. Det handlar om vad regeringen egentligen gör åt de skenande kostnaderna och de nio riksrevisionsrapporter som har kommit när det gäller processerna för hur vi investerar i infrastruktur.

Hur pandemin kommer att påverka vårt resande långsiktigt är lite svårt att överblicka i dagsläget. Infrastrukturministern kan ibland vara väldigt snabb med att använda pandemins effekter som ursäkt för att till exempel lägga ned Bromma flygplats i förtid, men om affärsresandet minskar borde det rimligen också påverka behovet av höghastighetståg. Det är ju affärsresenärer som reser mycket mellan Stockholm, Göteborg och Malmö.

Regeringen satsar stort på elektrifieringskommissionen och många miljoner på att underlätta elektrifiering av tunga transporter. Detta är väl-lovligt och nödvändigt om vi ska nå våra klimatmål. Det ger åtminstone sken av att regeringen ser den utveckling som sker inom transportsektorn.

Prot. 2021/22:66
15 februari

Svar på
interpellationer

Vi ser att tyngre fordon också elektrifieras och att exempelvis skogsindustrin tittar på att kunna köra tunga timmertransporter med elektrifierade fordon, ofta från skogen till en järnväg eller hamn. Den stora frågan är vilka vägar dessa transporter ska gå på. Om inte förändringar görs i planen kommer vägnätet att förfalla. Detta är Trafikverket väldigt tydliga med i sitt underlag. Då kan de tunga transporterna inte ta sig fram, även om de är elektrifierade.

Trafikverket fick i uppdrag att i förslaget till plan också lämna förslag på vilka projekt som borde prioriteras om ramen utökas med 10 procent. Det är ganska talande att i princip alla projekt på listan är vägprojekt. Sverige är i stort behov av nya vägar och inte minst upprustning av vägar i det befintliga vägnätet.

Fru talman! Vi vet ännu inte hur regeringens plan kommer att se ut. Infrastrukturministern har aviserat förändringar, och det är klart att planen kanske kan se annorlunda ut när Miljöpartiet inte ska vara med och förhandla. Men vi kan konstatera att det är inte särskilt många som är nöjda med det förslag som har gått ut på remiss. Det fanns höga förväntningar från många håll, men det mesta av pengarna äts upp av fördyrade projekt i den tidigare planen och av höghastighetsbanorna. Då är det inte så konstigt att besvikelsen är stor runt om i landet.

Många är beroende av bilen, och nu ser man att nödvändiga investeringar i nya vägar inte blir av, att vägarna på landsbygden förfaller och att hastigheterna sänks. Med de höjda drivmedelspriserna är det många som kommer att köpa elbil. Den utvecklingen är positiv, men det måste finnas vägar att köra på och möjligheter att ladda.

I sitt svar anger infrastrukturministern att Trafikverket har i uppdrag att följa och utvärdera den utveckling som sker efter pandemin och teknikutvecklingen. Min fråga är: På vilket sätt anser infrastrukturministern att Trafikverket har tagit hänsyn till teknikutvecklingen i sitt förslag till nationell plan?

Anf. 112 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! I stället för att bygga höghastighetståg för 400 miljarder borde regeringen satsa på att rusta upp vägarna, säkra spåren och se till att det finns säkra vägar för både människor och transporter.

Det finns många brister som behöver åtgärdas och där man behöver stärka upp. Samtidigt ser vi fantastiska möjligheter som håller på att växa fram med en alltmer fossilfri fordonsflotta. Det är en utveckling som är driven av stora företag, akademi och forskare, fru talman. Vi talar om den första fossilfria färjan till Gotland, om möjligheten till ett fossilfritt inrikesflyg under andra delen av 2030-talet och om bussar drivna av exempelvis vätgas. Detta är bra saker som regeringen också borde prioritera och satsa på i stället för höghastighetståg.

Fru talman! Jag ser en regering som sätter prestige framför människors säkerhet och företags blomstrande. Vi var på besök i Molkom, där det är en livsfarlig korsning vid Nyeds kyrka. Sedan har vi sett på den olycksdrabbade vägsträckan Valnäs–Töcksfors, som regeringen inte gör något åt. Detta är två exempel där man behöver göra något för att säkra tryggheten för människor och transporter i stället för att prioritera det som jag tidigare har nämnt, nämligen höghastighetståg.

Jag vill veta hur ministern tänker agera för att åtgärda dessa vägar.

Anf. 113 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Framtidens infrastruktur måste gälla alla i vårt land. Det hjälper inte att bilindustrin kan leverera bilar som är eldrivna. Det åkeri jag pratade om, som hade ambitionen att elektrifiera sina transporter, skulle kunna gå och köpa en bil nu, utan vidare. Problemet är att det inte går att ladda den. Ett åkeri som inte kan ladda sina lastbilar är ju inget åkeri. Möjligtvis är det en utställningslokal.

Här har man missat viktiga delar i hela omställningsprocessen. I stället fokuserar man på höghastighetstågen.

Då försöker statsrådet att förminska de pengar som man faktiskt tänker lägga ut på detta och tar upp exemplet Göteborg–Borås. Ska tåget vända i Borås? Finns det ingen tanke om att det ska fortsätta därifrån?

Framtidens infrastruktur måste gälla alla. Trafikverket skriver själva i sin plan att vägarna kommer att vara sämre 2033 än vad de är i dagsläget. Det är inte hållbart om vi ska ha ett land där alla kan leva, verka och bo i hela landet, att vår industri inte fungerar i Dalarna, i Jämtland, i Västerbotten och för all del i Skaraborg eller i Västra Götaland i övrigt. Ni måste se till hela landet när det gäller infrastruktur.

Anf. 114 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och övriga debattörer. Jag uppskattar engagemanget, och jag tycker att det är bra. Det är kul att vi har stora önskemål om svensk infrastruktur och att fler till och med vill satsa ännu mer. Jag hade önskat att Moderaterna hade haft den uppfattningen när de var i regeringsställning. Då satsade de inte. Det är i opposition som de vill lägga pengar på detta men inte när de hade chansen att regera. Då lät de bli att prioritera vägar.

Till Marlène Lund Kopparklint vill jag ändå säga – även om jag har förståelse för, uppskattar och tycker att jag kan känna igen mig ibland från diskussionen hemma i Småland i den som finns i Värmland – att om man vill satsa ännu mer på flera vägar ska man också vara medveten om att för hennes partikamrater Jonny Magnusson i Göteborg och Carl-Johan Soneson i Malmö, ihop med näringslivet och regionerna, är de viktigaste satsningarna att fullfölja till exempel nya stambanor. De har pratat länge om detta. De ser nämligen vad som händer när Fehmarn Bält-förbindelsen byggs och Öresundsbron kommer att bli full med trafik. Det är fullt på E6:an. Södra stambanan är hårt belastad. Skåne riskerar att få en ganska stor trafikinfarkt om vi inte bygger mer järnvägskapacitet där.

Man måste ta nationellt ansvar. Det avkräver jag faktiskt Moderata samlingspartiet – att inte bara vara ett kluster med personer som talar för sin egen valkrets utan att som parti våga ta ställning för vad som är nationellt viktiga prioriteringar.

Just nu är nationellt viktiga prioriteringar för regeringen att satsa mer än någonsin på infrastruktur för att det behövs och att satsa mer än någonsin på vägunderhåll för att vägstatusen är dålig i delar av landet och behöver förstärkas. Man behöver nu vara väldigt tydlig med att vi behöver förstärka och göra insatser för vägunderhållet, både på det högtrafikerade och på det lågtrafikerade vägnätet.

Jag kommer själv från en ort med 800 invånare och vet hur viktigt det är att vägarna där fungerar. Och jag värjer mig mot en beskrivning där man ibland försöker ställa flera objekt mot varandra och säga att detta med nya stambanor minsann bara är någonting mellan storstäderna. Säg det till dem som bor i Hässleholm, Värnamo, Jönköping, Borås, Norrköping eller Linköping där man ser detta som en möjlighet att faktiskt öka arbetsmarknadsregioner och få bättre pendling och kanske dessutom frigöra kapacitet på Södra stambanan för mer gods.

Samma sak är det med Sydostlänken hemma i Småland där man nu satsar på den från Älmhult ned till Olofström och ned till Karlshamn och hamnen där. Då avlastar det Södra stambanan. För Ikea och för Volvo i Olofström är det otroligt viktigt, men också för de boende i regionen.

Det är klart att det är ett tufft ansvar för en regering att se till att göra nationella prioriteringar av alla de önskemål som finns, inte minst nu i ett läge där vi till skillnad från när Moderaterna hade makten får krav på att vi ska tidigarelägga investeringar eftersom det är en så stark industriell tillväxt.

Jag var med på den tiden när Moderaterna styrde det här landet. Då var det på grund av stora företagsnedläggningar som man skulle kompenseras med infrastruktursatsningar. Industrin var basically gone, sas det. Nu är det rekordinvesteringar i svensk industri, inte bara i norra Sverige. Nyligen hörde vi om nyheterna i Västsverige. Och som ett brev på posten kommer det önskemål om mer satsningar på infrastruktur. Det är därför som vi satsar mer. Det är därför som vi också är noggranna med att med den gröna industriella revolution som sker i Sverige måste vi följa upp med viktiga infrastrukturinvesteringar som är hållbara och klimatsmarta. En av de viktigaste delarna där är att ordentligt förstärka järnvägssystemet men samtidigt också arbeta med trafiksäkerheten på våra vägar, rusta upp dem och inte minst elektrifiera dem, vilket är en otroligt viktig del när vi kommer att elektrifiera hela transportsektorn.

Anf. 115 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att säga att man å ena sidan inte ska ställa objekt mot varandra och att det å andra sidan är en viktig uppgift för regeringen att prioritera. I min värld är just att ställa olika objekt mot varandra, utvärdera och titta på till exempel samhällsekonomisk lönsamhet det som man gör när man prioriterar, och det är det som vi behöver göra på ett bättre sätt och med ett bättre underlag än det som vi redan har i dag.

Att prata om att det är mer än någonsin ger sken av att det kommer att komma massor med nya investeringar. Men det stämmer inte. Tittar man på vad som händer ser man att lagt kort ligger. Man får inte peta i någonting i befintlig plan. Inga omvärderingar och omprioriteringar får göras, trots att det är någonting som Trafikverket i alla tider alltid har gjort. Men den här gången ska man inte få göra det. När kostnaderna skenar som de gör och vi har en regering som över huvud taget inte verkar bry sig om det eller göra någonting åt det eller titta på vad som är fundamentalt galet med Trafikverkets hantering av alla de infrastrukturmedel som de har till sitt förfogande innebär det i slutändan att det inte blir några nya projekt.

Det är lite olyckligt att det är som det är och att den nationella planen antas i juni ett valår. Det innebär att det finns ett ganska starkt incitament att hålla nere kalkylerna och trycka in så mycket som möjligt, precis som när Stefan Löfven i den förra valrörelsen var ute och klippte band i Uppsala och gav sken av att det där skulle byggas fyrspår. Nu ser vi att alla andra projekt blivit mycket dyrare så att detta skjuts på framtiden.

Det är ett väldigt olyckligt sätt att hantera viktiga investeringar på. Och det vore intressant att titta på alla processer så att vi får en bättre struktur när det gäller hur vi prioriterar och investerar i infrastruktur.

Nu har vi en minoritetsregering med ett väldigt svagt stöd här i Sveriges riksdag. Infrastrukturinvesteringar är långsiktiga. Min fråga till infrastrukturministern är därför hur han tänker förankra den nya planen i riksdagen.

Anf. 116 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Maria Stockhaus för initiativet till denna interpellation, och jag tackar övriga debattörer. Det är, som sagt, alltid kul att debattera infrastruktur. Och det är viktigt i ett läge då riksdagen har ställt sig bakom den ram som nu finns och som är historiskt stor. Jag noterar att Moderaterna i sitt förslag ville lägga mindre pengar på ny infrastruktur. Jag tror att det var ungefär 30 miljarder mindre. Och Kristdemokraterna vill lägga 50 miljarder mindre. Men å andra sidan – det ska jag säga eftersom Maria Stockhaus inte har möjlighet till ytterligare inlägg – ville de i stället prioritera ännu mer resurser till vägunderhåll, tror jag. Jag har respekt för det.

Det får vara så att vi har lite olika prioriteringar ibland när det gäller vad vi tycker är viktigast. Jag erkänner också att det är en tuff utmaning för oss att säkra kvaliteten i det som vi har och samtidigt med de tydliga klimatmål som vi har – att reducera utsläppen med 70 procent till 2030 och framför allt uppnå nettonoll till 2045 – nu måste våga fatta beslut som stöper om delar av transportsystemet. Det är därför som vi nu satsar mer än någonsin på elektrifiering. Jag leder elektrifieringskommissionen, och det är otroligt spännande att se hur snabbt det nu går att elektrifiera fordonsflottan men naturligtvis också de tunga fordonen framöver när vi bygger ut laddinfrastrukturen. Nu måste det på samma sätt säkerställas att vi nu får tillräcklig kapacitet i järnvägssystemen från Malmbanan, från Norrbottenabanan eller ned till Sydostlänken och Lund–Hässleholm. Det är otroligt viktigt.

Jag tycker att Maria Stockhaus har en viktig poäng i interpellationen som jag vill lyfta fram. Det handlar om hur förändringarna som vi har sett nu, inte minst under pandemin, kan komma att påverka framöver.

Jag är också teknikoptimist. Det är både Maria Stockhaus och jag. Jag gillar digitalisering och ny teknik. Men jag ser också hur digitaliseringen leder till minskat resande eller förändrat resande. Det kommer att kunna påverka behovet av infrastruktur och vilken typ av satsningar som vi ska göra framöver. Delar av det redovisar Trafikverket nu. Men jag tror att vi ska vara ärliga och säga att vi alla kommer att få följa detta och se på vilket sätt det påverkar utvecklingen av infrastrukturen framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2021/22:317 om nästa steg för att utveckla besöksnäringen i Sverige

Anf. 117 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Peter Helander har frågat mig vilka insatser jag avser att göra för genomförandet av besöksnäringstrategin när det gäller transporter.

Regeringen lade förra året fram en proposition med den största ekonomiska ramen någonsin för transportinfrastruktur. Sammanlagt uppgår ramen till 881 miljarder kronor för perioden 2022–2033. Detta gör vi för att både ta hand om och utveckla befintlig infrastruktur men också för att genomföra nya investeringar i hela landet. Det är välbehövligt för att möta de stora behov som finns efter många år av eftersatt underhåll.

Ett väl fungerande transportsystem är en viktig del i samhällsbygget och för besöksnäringen. I Trafikverkets förslag till ny nationell plan, som har tagits fram på uppdrag av regeringen, beaktas besöksnäringens behov. Förslaget är ute på en bred remiss. Hur den slutliga planen kommer att se ut planerar regeringen att fatta beslut om under våren 2022.

Anf. 118 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag vill tacka infrastrukturminister Tomas Eneroth för svaret.

Min interpellation handlade om att besöksnäringen har vuxit kraftigt under ett antal år – med 2,7 procent i snitt per år sedan 2000-talets början – och står för en stor del av bnp. Läger man därtill allt runt omkring som hör till besöksnäringen, som köp av varor och tjänster, privata och offentliga investeringar och så vidare, kommer besöksnäringen upp i 10 procent av både bnp och sysselsättning i Sverige.

Regeringen tog fram en besöksnäringstrategi som man presenterade under hösten 2021, och jag tycker att den är bra. Man är tydlig med att turistlandet Sverige ska stärkas. I besöksnäringstrategin finns det ett antal punkter eller områden som man lyfter fram, och jag ska fokusera på de punkter som ligger på statsrådets ansvarsområde. Det handlar om hållbara transportlösningar och om att skapa olika transportslag.

Själva idén med besöksnäringen bygger till stor del på att människor förflyttar sig. I strategin står det: ”För att turismen ska bli hållbar är det viktigt att kunna resa till besöksmål och evenemang på ett hållbart sätt. Kollektivtrafiken är viktig i detta sammanhang.”

Regeringen lyfter fram tre punkter som jag tänkte ta upp. Den första är att det ska vara enkelt att resa hållbart och nå besöksmål i alla delar av landet. Den andra är att svensk turism- och besöksnäring gynnas av en omställning av transportsektorn genom transporteffektivitet, energieffektiva fordon och farkoster samt hållbara och förnybara drivmedel, inklusive el. Den tredje är att det ska vara smidigt att som besökare kombinera olika transportsätt.

Jag kommer från och är riksdagsledamot för Dalarna. Dalarna är Sveriges största besöksnäringdestination utanför de tre storstadsområdena; vi har totalt 15 ½ miljon gästnätter på ett år. Vi har också fördelen att ha både sommarturism och vinterturism i Dalarna. Den 6 mars ska vi genomföra Vasaloppet, och om statsrådet vill åka ska jag se till att han får en plats!

De flesta som åker till våra destinationer i Dalarna åker dit med egen bil, för det finns ingen tågtrafik att ta sig upp till våra vinterdestinationer i norra Dalarna med. Det gäller Idre, Grövelsjön, Sälen med flera.

Just nu pågår remissrundan för Trafikverkets transportinfrastrukturplan för den kommande tolvårsperioden. När det gäller vad man vill göra med besöksnäringen och hur man vill utveckla transporter i besöksnäringen hittar jag ingenting om det i Trafikverkets transportinfrastrukturplan. För att bara nämna ett par saker som gäller Dalarna: Trafikverket hade förslag på förbättringar av riksväg 66 och riksväg 70, och det är utlyft ur planen. Samma sak gäller ett pågående projekt med mittseparering av sträckan Borlänge–Djurås på E16, som stoppades efter att en tredjedel var genomförd. De här tre vägarna utgör de stora transportsträckorna upp mot vinterturismen och besöksnäringen.

Min fråga, som jag inte fick något riktigt svar på, var vad ministern tänker göra för att få fram dessa hållbara transportlösningar och skapa olika transportslag. Vilka idéer har ministern och regeringen kring detta?

Anf. 119 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet, och tack för en intressant och viktig interpellation, Peter Helander!

Svaret var inte särskilt långt. Peter Helanders fråga var desto längre. Jag har under kvällen här också noterat att det så fort vi debatterar detta handlar väldigt mycket om vad Moderaterna inte gjorde när de satt i regering för många år sedan samt om hur mycket pengar det blir och hur fantastiskt det är med den nuvarande regeringen, men vi ska se om vi kan få lite innehållssvar från statsrådet den här gången.

Precis som Peter Helander sa tidigare handlar transporter om att bygga ihop noder så att det går att resa i landet. Hur kopplar man olika trafikslag till varandra, och hur gör man det hållbart? Det är viktigt att veta hur regeringen tänker sig detta framöver. Vilka är målgrupperna? Statsrådet var i en tidigare debatt inne på det här med digitalisering och hur det påverkar resandet. Det kanske inte blir så mycket.

Samtidigt ska vi satsa på turistlandet Sverige. Vi kommer från en tid, innan en pandemi, då vi sa att detta var en av basnäringarna. Sedan har den här näringen blött under pandemin, kan man väl säga, och förlorat såväl arbetstillfällen som verksamheter. Den har haft en jättetuff period. Jag är ändå intresserad av att höra hur detta ska växa fram.

Vi kommer ju från en tid då vi har diskuterat teknikutveckling – eller avveckling av transportslag. Vi befinner oss också i en tid där vi talar om el, elbilar och laddstolpar. Vi har hört här att det inte finns på plats ännu och att det är mycket kvar. Vi vet att turistorterna har köer vid laddstolparna, om sådana finns, för att folk ska kunna köra sina bilar. Vi har också en omogen marknad för apparna, där folk ska använda olika aktörer för att få ladda sitt fordon. Detta kommer säkert att rätta till sig – det är jag övertygad om – men just nu är vi liksom i en mellanfas. Vi behöver både en besöksnäring som klarar sig framåt, via en bro för överbryggande, och vi behöver det nya.

Jag vill också komma in på detta med vem det är som ska resa. Är det resande i Sverige man tänker sig? Man har också pratat om internationella resande. Vi vet att vi är ett långt land, och i norr har vi olika besöksattraktioner. Vi har ishotellet i Jukkasjärvi som är väldigt internationellt, och vi

har Esrange Space Center som kan utvecklas till någonting fantastiskt för besöksnäringen. Vi har även Vasaloppet i Dalarna, som Peter Helander var inne på, och vi har Mora, Sälen, Idre och Åre.

Då tänker jag: teknik. Det säger statsrådet att han är väldigt intresserad av, men det har inte alltid lyst igenom från regeringens sida att så kan vara fallet, om vi säger så. Man har pratat om flygskam. Därför är det viktigt att veta hur man ser på det här med teknik och flyg framöver.

Statsrådet Bolund invigde flygplatsen i Sälen, om jag minns rätt – han var i alla fall den som uttalade sig om att detta var den sista flygplatsen som skulle byggas i vårt land och att det inte kommer att bli fler. Han tyckte egentligen inte om att den byggdes, men nu fick det bli så, sa han ungefär.

Själv tillhör jag dem som tycker om teknikutveckling, och jag tror att det tjänar mänskligheten och Sverige väl att vi utvecklar vårt land. Jag tänker också att man kommer att resa internationellt framöver. Vi kommer någonstans ifrån historiskt, och jag tror att vi kommer att utveckla det väldigt väl framåt.

Min fråga till statsrådet är därför hur man ser på detta att kunna ta sig med bil och flyg i den första delen. Sedan tillkommer ju andra delar, som tåg och cykel och så vidare, när noderna ska kopplas samman.

Anf. 120 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Ann-Charlotte Hammar Johnsson men framför allt Peter Helander för en väldigt bra interpellation. Jag uppskattar verkligen engagemanget för besöksnäringen. Det är viktigt.

Det har blivit mycket så att vi talar om den gröna industriella revolutionen eftersom det sker stora industriinvesteringar i Sverige, och det ska vi vara stolta över. Men vi ska komma ihåg att besöksnäringen – om man undantar pandemin, som har varit besvärlig för besöksnäringen – också är en växande motor i svensk ekonomi.

Jag kommer själv från det lilla samhället Kosta, med glasbruket i centrum. Där har besöksnäringen vuxit ordentligt med intresset för glaset och alla de upplevelser som man kan få i Glasriket.

Dalarna är lite mer outstanding, får man erkänna, när det gäller att utveckla turismen. Jag har varit där flera gånger. Jag är dock inte säker på att jag vågar anta utmaningen om Vasaloppet. Jag tackar för den, men jag spelar kanske hellre badminton och cyklar. Jag är dock imponerad av de satsningar som görs för att locka människor från hela världen till det vackra Dalarna.

Vi hade nyligen en hearing om Trafikverkets förslag till ny nationell infrastrukturplan. Den andra hearingen vi hade handlade just om att vi lät näringslivet komma till tals. Det rörde sig om alltifrån handelskamrarna till organisationen Visita och besöksnäringen, som lyfte fram besöksnäringens strategi och vilka mer insatser som kan göras för att främja besöksnäringen.

Jag själv var redan i nationell plan 2018 – och även i direktiven till denna – noga med att säga att Trafikverket måste beakta besöksnäringens intressen i större utsträckning. Det kan inte bara vara så att man tittar på skogsindustrin och bärigheten på tunga vägar, utan vi måste också se om det längs de mindre vägarna finns viktiga besöksmål. Dalarna är ju ett typexempel, men vi har naturligtvis en motsvarande situation i Jämtland,

Härjedalen och många andra delar av landet. Därför har detta varit en viktig del i direktiven från regeringen till Trafikverket.

Jag lyssnar noga på remissinstanserna. Jag har också varit tydlig med att det kommer att bli förändringar i förhållande till Trafikverkets förslag. De har gjort ett gediget arbete, men det kommer att bli förändringar, inte minst för att det under hearingen kom fram nya synpunkter som kan vara viktiga för besöksnäringen.

Jag tror att en viktig del är det som ni båda, Peter Helander och Ann-Charlotte Hammar Johnsson, är inne på: att säkerställa att resandet till besöksnäringens målen kan vara hållbart, till exempel genom utbyggnad av laddinfrastruktur.

Jag invigde för ett tag sedan en laddstation i Krokom. Där byggde man i samarbete med Jämtkraft och Skellefteå Kraft upp laddmöjligheter längs hela den vägsträcka som finns. Jag tror att det är så vi får arbeta – både med nationella satsningar där Trafikverket har fått i uppdrag att täppa till de vita fläckar som finns när det gäller laddinfrastruktur och med statliga generella medel som har funnits i Klimatklivet och liknande för att hjälpa till att bygga upp laddinfrastruktur. Det kan också handla om kommunala, regionala eller, för den delen, rent privata initiativ. Volvo och Scania bygger nu tillsammans med Mercedes 1 700 superladdare.

Jag tror att detta är en väldigt viktig del. Här har politiken ett ansvar för att se till att servicen ska finnas, inte minst så att det också främjar besöksnäringens målen för en hållbar turism och ett hållbart resande.

Jag lyssnar noga och ser ju själv att det finns mer att göra för att säkerställa att vi har god infrastruktur till viktiga besöksnäringens mål och att resandet kan vara hållbart.

Ja, Ann-Charlotte Hammar Johnsson: Flyget har en viktig del i detta. Men flyget ska vara hållbart. Det är därför vi arbetar såväl med biobränsle och reduktionsplikt som med elflyg, som så småningom kan bli en viktig del.

Anf. 121 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Om inte statsrådet vill åka Vasaloppet kanske statsrådet kan hänga med mig när jag ska cykla till Paris i sommar i ett barncancerprojekt. Vi går i mål dagen innan Tour de France går i mål i Paris.

Självklart ser vi en framtid med mycket eltransporter och många elbilar. Man ska dock komma ihåg att vi byter 100 000 gäster per vecka under en vintervecka i norra Dalarna. De ska ta sig fram och tillbaka på de tre vägar som jag nämnde. Det blir många laddstolpar på vägen. Förhoppningsvis blir batterierna så bra att man kan ta sig hela vägen och ladda på destinationen.

Pandemin har förstärkt påverkat den inhemska turismen, men det finns också drag av att många svenskar köper hus och vill semestra i Sverige. Det kanske är en ny trend även för den inhemska turismen.

Jag vill även ta upp något mer lokalt; statsrådet kanske inte är bekant med alla delar.

I Idre i norra Dalarna har vi byggt ett helt nytt skidområde. Det kanske är det sista skidområde som byggs i Sverige, med tanke på klimatförändringarna. Det heter Idre Himmelfjäll och har fått en enorm utveckling. Man ska lägga till Idre Fjäll, Grövelsjön och Fjätersvålen, som är tre andra des-

tionationer i samma område, som inte ligger i Sälen utan på ett annat ställe. Jag vet att det runt Idreområdet planeras investeringar för 10 miljarder.

Ett problem med denna enorma utveckling i en ganska extrem glesbygd, som egentligen bara kan leva på turismen, är en sträcka mellan Särnaheden och Idre. Ett par mil upp mot Idre har en enormt smal väg. Det är en väg som är åtta meter bred och där lastbilar och bussar förlorar sina sidospeglar när de möts på vägen. Vägen är byggd för mindre fordon; det fungerar inte i dag.

Det här har blivit en ganska stor grej hemma i Dalarna. Politiker från alla partier ställer sig bakom att man måste göra någonting med den här vägen, som också ska svälja många fler turister. Vi har faktiskt haft protestkonvojer med bilar, lastbilar och husbilar längs den här vägen. Det vi har sett i Kanada och i andra länder har vi haft även i Dalarna.

Det är klart att detta är viktigt. Människor är mycket upprörda över att det inte händer någonting. De känner sig inte sedda i den här delen av Dalarna.

Min fråga handlar om någonting som statsrådet var inne på. Hur värderar regeringen och Trafikverket besöksnäringens flöden i sina kalkyler och i sitt budgetanslag? Statsrådet kanske kan dementera eller verifiera detta, men jag har för mig att man fäster stor vikt vid arbetspendling och studerandependling och ganska liten vikt vid besöksnäringen när man ska göra en samhällsnyttokalkyl. Hur värderar regeringen och Trafikverket besöksnäringen i dessa investeringskalkyler?

Anf. 122 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det gläder mig mycket att retoriken kring flyget har förändrats. Detta är ett viktigt transportslag, och det har ju betydelse i övergångarna för att man ska kunna ta sig till vårt land och kunna ta sig fram inom vårt land.

I min del av Sverige, som ligger nedanför Småland, nere i Skåne, finns både Tylösand, Halmstad och Båstad, om man bygger ihop de två landskapen. Där har Ängelholms flygplats en väldigt viktig funktion, så jag är tacksam för att den finns med i planen framöver.

Vi har, liksom statsrådet, suttit ned med Visita. Varje region gör detta med jämna mellanrum och diskuterar frågor om deras bekymmer och möjligheter framöver. Jag är glad över att det kan framkomma synpunkter i samverkan med Trafikverket. Jag tycker att jag har hört i tidigare debatter att det var hugget i sten hur det skulle bli, men då finns det ändå en diskussion som pågår med besöksnäringen kopplat till infrastrukturplanen framåt. Detta är väldigt glädjande.

Beteenden gör ju också, som sagt, att man måste ompröva. I alla fall före pandemin var det ett antal personer som reste in från andra sidan Atlanten och cyklade, promenerade och reste runt. Vinpaket ser jag också framför mig; det är väl en fråga som vi får återkomma till med ett annat departement.

Man tar sig runt i Skåne och på andra ställen i Sverige för att semestra, turista och besöka. Jag hoppas verkligen att den här basindustrin kan komma tillbaka och att vi framöver kan se alla slags resvägar som möjliga i vårt land.

Anf. 123 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar båda debattörerna för engagemanget och för kloka inlägg. Jag delar uppfattningen att vi behöver utveckla besöksnäringen i hela Sverige.

Till Ann-Charlotte Hammar Johnsson kan jag säga att Ängelholms flygplats finns med bland dem som får stöd. Om det sedan är med flyget eller med bil, cykel eller tåg man tar sig ut till vackra Hovs hallar för att vandra ned mot Torekov eller andra delar av Bjärehalvön låter jag vara osagt. Men det finns fantastiska möjligheter, som kanske fler fått uppleva och upptäcka under pandemin – den typen av semesterande har faktiskt ökat. Låt oss hoppas att det är en trend som kan fortsätta och att man ibland kanske struntar i en Thailandresa och väljer att i stället gå Jämtlands-triangeln eller besöka andra vackra delar av vårt land. Det är nog ibland både hållbarare och en helt annan typ av upplevelse.

Med det sagt – till saken! En viktig del i att göra de här insatserna är att man arbetar lokalt och regionalt tillsammans med Trafikverket, inte minst inom ramen för de länsplaner man har ansvar för på regional nivå, med att göra rätt prioriteringar. Det är väldigt viktigt. Jag är också tydlig i min styrning av Trafikverket. Man ska ha en väldigt bra dialog med regionala intressenter i diskussionen om vilka insatser som ska vara de mest prioriterade.

Jag är övertygad om att såväl Peter Helander som Hans Unander, som jag ibland träffar på i Dalarna, kommer att peka på viktiga insatser, vare sig det är i Idre eller i Sälen. Det är viktigt, för man ska ta vara på den kunskap som finns i regionen och de prioriteringar man gör inom ramen för länsplanerna.

Bakgrunden är det som även Peter Helander tar upp i sitt inlägg, fru talman – att kalkyler inte fångar in allting. Jag tror säkert att det stämmer – utan att ha gjort en djupare analys av det – att det i nettonuvärdeskvoter och i samhällsekonomiska beräkningar ofta är trafikintensiteten och flödena som avgör väldigt mycket. Det brukar gynna befolkningstäta områden.

Ofta får vi höra att satsningar på infrastruktur på landsbygden inte är samhällsekonomiskt lönsamma. Det första jag vill säga är att de är samhällsekonomiskt nödvändiga för att det här landet ska hålla ihop. De kan vara helt nödvändiga för att utveckla både basindustrier och besöksnäring.

En del av dessa kalkyler har fått omvärderas i efterhand. Vi fick höra att det skulle vara helt olönsamt att satsa på alltifrån Citybanan och City-tunneln till Ostkustbanan och Norrbotniabanan. Jag är övertygad om att vi nu kan veta att flera av de här satsningarna kommer att vara helt nödvändiga för att utveckla Sverige.

Det gör att kalkyler alltid ska ses som ett av flera underlag för beslut. En annan viktig del handlar om att studera samhällsutvecklingen och möjligheterna att utveckla en region. Den kunskapen finns ibland på nationell nivå, men den finns definitivt också på regional nivå. Det är därför jag tror att den samverkan är så viktig att ta till vara. När vi har haft hearingar inför nationell plan har det varit viktigt för mig att lyssna på regioner och kommuner och höra om deras prioriteringar men också lyssna på handelskammrar och olika branschorganisationer, till exempel Visita.

Detta är inte hugget i sten. Det kan jag garantera. Jag vet att tidigare debattörer velat hävda att det alltid är ”lagt kort ligger”. Det är inte det samma som att inget kan ändras. Naturligtvis kan vi göra omprioriteringar, och självklart måste vi lyssna in synpunkter som kommer under remissarbetet. Jag har sagt att det kommer att bli ändringar. En viktig del är att säkerställa att man tar till vara de synpunkter och tankar som finns lokalt och regionalt i hela landet. Det är också därför det har varit viktigt för mig som infrastrukturminister att resa runt i landet och lyssna in synpunkter på vilka objekt som ibland kan vara viktigare att prioritera än det som syns i nationella kalkyler.

Anf. 124 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Jag gick Jämtlandstriangeln förra sommaren. Det var fantastiskt fint. Problemet var bara att det var tio tusen till som gick där i en kö efter varandra. Det här med lugna naturupplevelser lyste med sin frånvaro.

Jag kan glädja statsrådet med att regionen och kommunerna i Dalarna – kors i taket – har samlat sig kring gemensamma prioriteringar, vilket jag tycker är viktigt och säkert även ministern tycker är viktigt.

Någonting som jag skulle vilja ta upp lite mer är de uteblivna satsningarna på investeringar i underhåll av riksvägarna 66 och 70 samt E16. Det här har resulterat i att Trafikverket sänker hastigheterna. Dessutom har de flesta av våra länsvägar fått hastighetssänkningar ned till 80 kilometer i timmen. Jag roade mig med att jämföra hur många vägar i Stockholms län som hade fått sänkt hastighet till 80 kilometer i timmen. Jag hittade bara en sådan väg, uppåt Norrtälje. Frånvaron av reinvesteringar och investeringar i länsvägar ute i landet gör att det blir en nedåtgående spiral. Trafikverket löser det genom att sänka hastigheterna, och så blir det sämre, sämre och sämre. Till slut står vi still ute på landsbygden.

Jag åker tåg från Mora ned till Stockholm varje vecka. Snitthastigheten är 87 kilometer i timmen. När Peter Hultqvist var riksdagsledamot och även distriktsordförande i Dalarna hade vi många samtal om att det behövde satsas 5 miljarder. Vi var överens om det. Diskussionen om behovet av satsningar på Dalabanan kan ministern alltså kanske ta med Peter Hultqvist i regeringen.

Anf. 125 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Peter Helander för en viktig interpellation och en bra debatt.

Diskussionen om hastighetssänkningarna tycker jag är viktig. Vi ska vara stolta över det trafiksäkerhetsarbete vi har i Sverige. Vi har det lägsta antalet skadade och döda i trafiken någonsin. Det är tack vare nollvisionsarbetet, där vi utformar transportinfrastrukturen på ett sätt som minskar frontalkollisionerna. Det gör att färre dör i trafiken.

Trafikverket har också ibland arbetat med att sänka hastigheten i väntan på mitträcken och andra trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Jag har reagerat på det genom att vara tydlig med att jag ser att det finns en fara i detta. Det måste finnas andra sätt att möta trafiksäkerhetsutmaningen än att generellt sänka hastigheten på längre pendlingssträckor. Det har också gett resultat. Jag noterar att Trafikverket har avbrutit en del av det hastighetssänkingsarbete som pågått. Vi har varit tydliga i direktiven till Trafik-

verket – man ska titta på olika sätt att öka trafiksäkerheten utan att för den skull generellt sänka hastigheten på längre vägar.

En väg att gå – och det var det vi gjorde i den föregående nationella planen – är att vi från nationell nivå hjälper regionerna och länsplanerna med att finansiera mitträcken. Det är tufft om utrymmet i länsplanerna. Även om vi nu ökade från regeringens sida med 8 procent är det en tuff utmaning att se till att pengarna räcker till allt. Då kan vi skjuta till medel nationellt för att finansiera till exempel fler mitträcken och på det sättet bibehålla eller till och med öka hastigheten och samtidigt undvika att trafiksäkerheten försämras.

I övrigt anser jag att det är viktigt att vi fortsätter att ha en debatt om hur besöksnäringen kan utvecklas. Vi får väl se om vi möts i Jämtlands-triangeln, längs cykelvägarna eller i Vasaloppet. Det återstår att se, men tack för en bra debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2021/22:320 om regler och rutiner för att kontrollera utländska förare

Anf. 126 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat justitie- och inrikesministern när regeringen avser att besluta om nödvändiga regler och rutiner för att kontrollera att förare följer regelverket för utstationering.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Den 3 februari beslutade regeringen en lagrådsremiss med förslag till lagändringar som lägger en av de sista pusselbitarna för att skapa ordning och reda på vägarna genom implementeringen av det så kallade mobilitetspaketet. Lagrådsremissen är en del av ett omfattande reformpaket, där regeringen tidigare bland annat skärpt regelverket och infört EU:s troligen högsta sanktionsavgifter för utländska transportföretag som fuskar, tillfört resurser till polisen och Transportstyrelsen för utökade kontroller, skärpt beställaransvaret och infört möjlighet till så kallad klampning. I lagrådsremissen föreslås krav på transportföretag att anmäla utstationering av förare samt möjlighet att påföra sanktioner för de företag som inte kan uppvisa en kopia på en utstationeringsdeklaration vid vägkontroll.

Jag är övertygad om att såväl svenska som utländska yrkesförare samt svensk åkerinäring kommer att gynnas av att vi nu får ett långtgående regelverk på plats. Regeringen avser att följa upp mobilitetspaketets genomförande i Sverige mycket noga. Att involvera berörda fack- och arbetsgivarorganisationer kommer att utgöra en grundsten i detta.

Anf. 127 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Den 30 juni 2020 antogs mobilitetspaketet. Det är drygt 18 månader sedan. *Nu* har regeringen skickat in förslag om ändringar i lagstiftningen till Lagrådet.

Jag ställde frågan till Morgan Johansson, eftersom Morgan Johansson är den som handlägger juridiken i regeringen. Men den bollades över till statsrådet Tomas Eneroth.

18 månader är en anmärkningsvärt lång tid. Det är flera andra länder i Europa som redan har infört dessa förändringar. Vi har haft flera debatter om mobilitetspaketet här i kammaren, och varje gång har statsrådet berömt sig av att ha arbetat hårt med framtagandet av det. Då är det lite märkligt att man inte nyttjar den kunskapen för att få fram lagar och anpassningar till svenska förhållanden. Det dröjer alltså ytterligare 18 månader.

I svaret sägs det att Sverige troligen har de högsta sanktionsavgifterna. Ja, det är möjligt att vi har det. Men det är fortfarande kaffepengar i sammanhanget. 60 000 förslår inte långt om man ska slå någon som kör olagligt i Sverige på fingrarna. För de allra flesta är 60 000 kronor mycket pengar, men i de affärer som vi nu pratar om är det kaffepengar. Regeringen behöver höja sanktionsavgifterna betydligt.

Man har tillfört resurser till polisen. Ja, men det har inte kommit ut på asfalten. Jag pratar regelbundet med mina gamla kollegor. Detta har liksom inte gjort att man får ut kontrolltjänstemän på vägen.

Man har skärpt beställaransvaret, men det höll inte vid en juridisk prövning.

Regeringen trampar i stort sett fel i alla delar kring den olagliga trafiken och när det gäller att komma åt dem som ägnar sig åt brottslig verksamhet på våra vägar. Detta har vi diskuterat mer än en gång.

Nu hoppades man, i samband med att mobilitetspaketet gick i land, att regeringen skulle vara så pass på tårna att det snabbt skulle komma ett lagförslag och att man dessutom skulle få ut kontrolltjänstemän på vägen. Men det sas i avslutningen av interpellationssvaret – och det är det som får en att misströsta lite grann – att regeringen avser att följa upp mobilitetspaketets genomförande.

”Följa upp” – det var svagt. Man måste ju se till att det blir verkstad. Vi måste ha ut kontrolltjänstemän på vägen som gör jobbet. Det spelar ingen roll hur mycket lagstiftning man tar fram och hur mycket man skärper lagstiftningen om det inte är någon som bär ut verktygslådan på vägen och ser till att börja meka med det som är ett problem. Vi måste få ut människor på vägen som gör kontroller, som tar dem som begår brott och som lagför dessa. Då ska också sanktionsavgifterna vara avskräckande, som det står i lagstiftningen. Det ska inte vara lite kaffepengar på botten i en burk.

Ni måste komma ut på banan och få fram förslag som verkligen biter på det problem vi står inför.

Anf. 128 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är ibland lite tröttsamt att höra Thomas Morells anekdoter. Jag är hemskt ledsen över att behöva säga det, fru talman. Men vi kan ändå konstatera att vi under flera år i grunden har reformerat de regler som gäller för utländsk lastbilstrafik. Ofta har det varit motstånd från Thomas Morells partikamrater ute i EU. Lag och Rättvisa, era goda vänner i Polen, har gjort allt de kan för att stoppa genomförandet av mobilitetspaketet. Men nu är det på plats.

Thomas Morell påstår att detta är genomfört i nästan hela EU men inte i Sverige. När jag tittade senast såg jag att det den 10 februari var sex andra medlemsstater som hade notifierat det tillsammans med Sverige, det vill säga att majoriteten inte har gjort det.

Vi har arbetat fram detta. Det är ett omfattande lagstiftningsarbete och ett flertal produkter som ska till riksdagen, och det är förordningar som vi ska ändra. Nu gör vi det.

Att följa upp en lagstiftning är inte att strunta i den. Det är att ta ansvar. I det här fallet handlar det dessutom om att säkerställa att det inte bara görs av myndigheter. Man ska också involvera fackliga organisationer och branschorganisationer – transportföretagen och de svenska åkeriföretagen – så att de kan vara med och titta på detta.

Fungerar det regelverk och det arbete vi har gjort för att säkerställa att man slutar fuska – det är egentligen det som det handlar om – med cabotagetransporter? Det handlar om att vi kan kontrollera att man har en utstationeringsdeklaration, att man har den med sig och att man sedan kan göra en anmälan till Arbetsmiljöverket så att fackliga organisationer kan säkerställa att det är svenska löner och avtal.

Nu skapar vi de verktyg som behövs för att skapa ordning och reda i transportsektorn, efter år av den avreglering som Moderaterna, det parti som Thomas Morell tidigare var aktiv i, tyckte var det viktigaste. På den tiden ville Moderaterna ha fria transporter. När vi ställde krav på sociala skyddsregler och regler för cabotagetrafiken kallade Moderaterna det protektionism. Men vi kallar det ordning och reda.

Det var flera års förhandlande. Jag var själv den som förhandlade fram paketet i rådet, den 3–4 december för flera år sedan. Jag är så nöjd och glad över detta. Det var sedan förhandlingar i parlamentet, där inte minst Johan Danielsson gjorde en fantastisk insats. Sedan var det trilogien. Och nu har vi lagstiftningspaketet på plats.

Det enda som egentligen kan hejda detta är om Sverigedemokraternas partikamrater i Polen och i Ungern lyckas med sina föresatser att stoppa det. Men det ser ut som att vi ska lyckas. Därför har vi nu tagit fram det svenska lagstiftningspaketet, med krav på utstationering från dag ett.

Jag tror att alla inser att det kommer att ta tid innan vi har allt på plats. Så är det. Men polisen gör fler kontroller. Rikspolischefen kunde redovisa detta i sin debattartikel nyligen. Jag kunde redovisa det vid en pressträff för inte så länge sedan. Vi ser att det görs fler kontroller vid väg. Det är fler anställda som arbetar med denna typ av kontroller. Vi skjuter i budgeten till extrapengar till Transportstyrelsen för att de ska göra fler kontroller av inte minst utländska företag. Och vi har ett lagstiftningsarbete på plats.

Jag skulle snarare vilja säga till Thomas Morell: Kom in i matchen i stället för att sitta vid sidan av och kommentera! Se till att det är fler som är fackligt organiserade i Sverige generellt! Främja det! Se till att fler åkare och fler andra faktiskt är engagerade i fråga om att säkerställa att vi kan få ordning och reda på våra vägar! Det är det vi behöver.

Jag gillar tanken på att den som beställer transporter också har ett ansvar. Det är därför vi nu skärper beställaransvaret. Det blir ordning och reda med detta regelverk, och det är denna regering som sett till att det är på plats.

Anf. 129 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Det är en hel del saker som inte riktigt stämmer i den berättelse som kommer från statsrådet. Den som satte igång arbetet med att få fram mobilitetspaketet var vår ledamot Peter Lundgren, som senare ihop med Jens Nilsson, nu avliden, arbetade fram det som Johan senare fick liksom leda i hamn. Kan vi inte ha en historiebeteckning som stämmer med det som har hänt?

Sedan är det på det viset att Socialdemokraterna har 22 ledamöter som motarbetar mobilitetspaketet, men det glömmes Eneroth att berätta. 22 socialdemokrater nere i Europa försöker stoppa mobilitetspaketet. Börja med att diskutera med dem!

Sedan har vi frågan om kontroller. Jag pratar mycket med mina gamla kollegor ute på vägen. Vi diskuterar hur situationen är och hur man ska komma till rätta med detta.

Jag är med i matchen. Låt oss säga att jag är domare. Jag står på spelplanen och väntar på att regeringen ska komma in, men ni är inte ens på samma arena. Det går inte att tro att det löser sig av sig självt. Det måste stå tjänstemän ute på vägen som stoppar fordonet och som ser vad det är för något. Har de tillstånd? Har föraren rätt behörigheter? Är det en farligt gods-transport? Hur mycket väger transporten? Detta kan man inte göra om man inte har folk på vägen som gör jobbet.

Jag har haft denna diskussion åtskilliga gånger med regeringens representanter. Då säger man: Jo, men alla poliser har rätt att stoppa fordon. Ja, det är inget konstigt med det, för det är reglerat i polislagen. Men jobbet börjar när bilen står stilla. Det är då man ska ta reda på om de följer regelverket eller inte.

Då måste man också ha verktygen för att lagföra den som begår brottet. Man måste ha ett beställansvar som faktiskt leder till ett straff i slutändan. Det måste bli verkstad. Det duger inte att stå och prata och skicka pressmeddelanden åt höger och vänster, men är det någon som har varit jätteduktig på att skicka pressmeddelanden är det den här regeringen.

Det vore bra om man pratade med dem som är aktiva i branschen. Jag har en debattartikel här som en åkare har skrivit, och det stämmer så väl med den bild jag får när jag pratar med åkeriägare och chaufförer. Jag citerar vad som står i första stycket: "Personligen, och många av mina kollegor, har tidigt förstått att det krävs politiska, nationella åtgärder för att dra full nytta av innehållet i 'reformen'. Vi har förstått det men tydligen inte regeringen. Visst låter det väl märkligt?"

Detta är inledningen. Sedan kommer en lång debattartikel där man förklarar hur man ser på regeringens arbete. Skulle man betygsätta det enligt den gamla skalan blir det möjligtvis en etta.

I statsrådets svar får vi veta att man har tillfört pengar till Transportstyrelsen för att göra kontrollerna. Men Transportstyrelsen står inte på vägen. De kan möjligen bestämma en sanktionsavgift som polisen har rapporterat in till dem. Transportstyrelsen har en enhet som gör företagskontroller, och det är det närmaste de kommer en kontroll av den yrkesmässiga trafiken. Kontroller på väg är det Polismyndigheten som gör, ingen annan. Det är poliser och bilinspektörer som utför fotjobbet, och de behöver mer personal.

Anf. 130 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Polismyndigheten har tillförts mer resurser än någonsin. Det är till och med så att vi har öronmärkt resurser för cabotagekontroller, och polischefen själv kunde nyligen redovisa en ökning av antalet kontroller.

Jag vill därför fråga Thomas Morell: Har det skett fler kontroller de senaste åren eller inte? Polisen rapporterar in det, vi får statistik som talar för det och det är fler som får sanktionsavgifter och fler som fälls för brott mot cabotagereglerna.

Den statistik som jag får talar alltså för det, men lyssnar man på Thomas Morell lär ingenting hända. Därför vill jag ställa frågan om Thomas Morell har uppfattat att det är fler kontroller nu än för några år sedan.

Det arbete som Jens Nilsson påbörjade var en otroligt viktig insats i parlamentet. Men ska ett sådant här paket bli av är det dels förhandlingar i rådet, där det faktiskt var jag som statsråd som förhandlade fram det natten den 3–4 december för några år sedan, dels arbete i parlamentet där det inte minst var Johan Danielsson som vi pratade om som, säkert tillsammans med flera, hjälpte till att övertyga så att det blev en bra produkt. Sedan har vi haft trilog och förhandlingar för att föra det på plats.

Här talas det om 22 ledamöter, men det är ju inte 22 ledamöter i parlamentet som har dragit mobilitetspaketet inför domstolen. Det är Sverigedemokraternas partivänner ute i Europa som har sett till att vi nu har processer där man försöker att förhindra detta.

Jag tycker att det är olyckligt, för det är viktigt att vi får ordning och reda på våra vägar. Nu har vi fått klampning, sanktionsavgifter, beställansvar, både öronmärkta och generella resurser till polisen och resurser till Transportstyrelsen, för ja, det behöver också göras företagskontroller.

Dessutom håller nu ett mobilitetspaket på att implementeras, vi har en lagrådsremiss för utstationering och svenska lagar och avtal ska gälla så att vi ihop med fackliga organisationer och arbetsgivare kan säkerställa och kontrollera arbetsvillkor så att man inte utnyttjar människor på de svenska vägarna.

Jag tror att detta kommer att stärka svensk transportnäring. Det kommer även att stärka tryggheten för dem som kör på väg. Naturligtvis ser vi också att det kommer att finnas ett behov av att både följa upp reformen och öka antalet kontroller, och det är därför vi arbetar med att öka antalet kontroller på väg.

Fru talman! Thomas Morell arbetar för att få Ulf Kristersson som statsminister i Sverige, men Thomas Morell som tidigare moderat engagerad politiker vet ju att Moderata samlingspartiet inte vill göra några sådana här insatser. På vilket sätt kommer det engagemanget att innebära att en moderatledd regering genomför paketet på ett bra sätt när det inte minst är Moderaterna som systematiskt har motarbetat insatserna för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken?

Jag tror att detta blir en utmaning för Sverigedemokraterna i valrörelsen, fru talman. Man ska alltså försöka övertyga om att vi ska byta från en regering som har gjort allt man kan under de här åren för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken genom att tillföra resurser till polisen, skapa regelverk på plats och se till att vi nu har möjlighet att kräva utstationering från dag ett, till en regering som sannolikt inte har den ambitionen.

Trots att jag har frågat åtskilliga gånger har jag inte hört Sverigedemokraterna eller Thomas Morell tala om att man ställer de kraven på nästa regeringsbildare.

Anf. 131 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Då får jag väl påminna ännu en gång: Jag kommer inte att vika en tum i det arbetet, oavsett vem det är som är statsminister. Icke en tum! Det sa jag förra gången, och jag säger det nu.

Ska vi få någon ordning på våra vägar måste vi ha kontroller som är värda namnet. Visst, ni har tillfört 100 miljoner till polisen för kontroll av cabotaget. 2,6 av dessa miljoner har redovisats av Polismyndigheten. De andra försvann i det svarta hålet. Ja, man har rapporterat fler cabotageärenden. Men i faktiska siffror är det inte en särskilt stor ökning. Tittar man på procentsatsen ser man att ökningen är stor, men det är ungefär som att säga att man har ökat med 100 procent om man ökar från ett till två. Det som faktiskt sker där ute är inte tillräckligt.

Det är bra att mobilitetspaketet är lämnat till Lagrådet, men varför har det dröjt så länge? Och när man sedan får det på plats har man ändå inte tillräckligt med resurser för att göra kontrollerna ute på väg. De är alldeles för få, och det har gjort att den olagliga trafiken har fått fotfäste i Sverige. Den olagliga trafiken smugglar in vapen, narkotika och alkohol i fruktansvärda mängder. När man knäckte Encrochat upptäckte man ju att det var tio gånger mer narkotika som kom in över landets gränser än vad man hade trott. Det åker på gummihjul, och ingen har brytt sig om att göra kontrollen. Det är därför vi har den situation som vi har.

Jag ska repetera vad jag sa i början: Jag kommer icke att vika en tum i det arbetet!

Anf. 132 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell! Jag noterade citatet och har hört det flera gånger: "Jag kommer inte att vika en tum."

Det må vara så att Thomas Morell har ett eget, personligt starkt engagemang i de här frågorna, och det uppskattar jag. Det är viktigt, och jag önskar att fler i Sverige hade det. Att få ordning och reda i yrkestrafiken är en väldigt viktig fråga.

Problemet är att en röst på Thomas Morell är en röst på Sverigedemokraterna, och en röst på Sverigedemokraterna är en röst på Ulf Kristersson som statsminister i det här landet. Vilka krav har ni ställt på Moderaterna när det gäller att skapa ordning och reda i trafiken? Fram med listan! Tala om vad kraven är för att Ulf Kristersson ska bli statsminister! Har ni ställt något krav? Denna fråga har jag ställt ett flertal gånger, fru talman, men inte en enda gång har någon representant från Sverigedemokraterna redovisat detta.

Om inte Thomas Morell kan tala för hela partiet, kan då Jimmie Åkesson ge något besked? Kommer Sverigedemokraterna att ställa krav på Ulf Kristersson när det gäller yrkestrafiken? Vilka är kraven? Var är listan?

Vi har under de här åren infört sanktionsavgifter, klampning och beställaransvar och gett öronmärkta resurser till polisen. Vi har sett till att Transportstyrelsen har fått mer pengar. Vi har förhandlat fram ett mobilitetspaket. Vi har nu regler om utstationering med svenska löner och avtal från dag ett. Vi har systematiskt arbetat med att skapa ett regelverk och

möjligheter för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken och förhindra att människor utnyttjas på svensk arbetsmarknad, och vi arbetar för att stärka konkurrensförhållandena för svensk åkerinäring.

Jag noterar att det är under den här regeringen som det har skett. Jag tror inte att det kommer att ske med en moderatledd regering. Men Thomas Morell, fru talman, kommer i valrörelsen att kämpa för att Ulf Kristersson ska bli statsminister, trots att det uppenbarligen inte finns ett enda krav från Sverigedemokraterna på att sådana reformer ska genomföras.

Jag är stolt över det vi har gjort. Jag tycker att det finns mer att göra, och jag kommer att fortsätta det arbetet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 23 Svar på interpellationerna 2021/22:267 och 280 om enklare regler för försäljning av vildsvinskött

Anf. 133 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag avser att agera i frågan om att kunna sälja vildsvinskött direkt från jägare till konsument, och när vi i sådana fall kommer att få se ett färdigt förslag. Johan Hultberg har frågat mig vad orsaken är till att jag och regeringen ännu inte gått vidare med Livsmedelsverkets förslag till nationella bestämmelser som möjliggör för jägare att sälja vildsvinskött direkt till konsument. Han har också frågat mig när jag och regeringen avser att fatta beslut om en nödvändig anmälan till EU-kommissionen om förändrade svenska bestämmelser och när de nya bestämmelserna som möjliggör för jägare att leverera små mängder vildsvinskött direkt till konsument och små mängder vildsvin med påls till detaljhandelsanläggningar sedan kan träda i kraft.

Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Vildsvinsfrågan har varit aktuell under många år, men det finns ingen enkel lösning för att komma till rätta med de problem som vildsvinen orsakar i trafiken och lantbruket. En åtgärd som länge har efterfrågats är enklare försäljning av vildsvinskött.

I april 2020 beslutade regeringen om det så kallade vildsvinspaketet, och det var också starten på regeringens satsning på att tillvarata vildsvinskött som en resurs och samtidigt begränsa problemen orsakade av vildsvin. Genom budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1, utgiftsområde 23) tillfördes 13 miljoner kronor, och för åren 2021–2025 beräknas 9 miljoner kronor årligen.

En del av vildsvinspaketet fokuserar på att möjliggöra jägares försäljning av vildsvinskött direkt till konsument. Eftersom allt vildsvinskött i dag måste gå via en vilthanteringsanläggning innan det når konsument är det vissa nödvändiga saker som måste finnas på plats för att möjliggöra nya försäljningsvägar. Våren 2021 redovisade Livsmedelsverket förslag på ny nationell lagstiftning för att möjliggöra för jägares leverans av vildsvinskött direkt till konsument. Förslagen är i grunden bra men behöver analyseras vidare i Regeringskansliet. Sedan måste den nya lagstiftningen anmälas till EU-kommissionen innan den kan träda i kraft.

Vidare har länsstyrelserna i uppdrag att skapa ett register där jägare som får sälja vildsvinskött kan registreras. Uppgifter om jägare behöver också kunna skyddas med stöd av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). När lagstiftningen är klar behöver även vägledningar och branschriktlinjer i vissa delar tas fram och befintliga revideras. Dessutom måste jägare utbildas och företag informeras. Detta blir ett kontinuerligt arbete som kan ta vid när lagstiftningen är klar.

En annan del av vildsvinspaketet fokuserar på att skapa incitament för en ökad jakt på vildsvin. Genom budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, utgiftsområde 23) avsattes 20 miljoner kronor, och för åren 2022–2025 beräknas samma belopp årligen för att bland annat subventionera trikinanalyser. Genom budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1, utgiftsområde 23) förstärktes den tidigare satsningen på subventioner med ytterligare 10 miljoner kronor, och för åren 2023–2025 beräknas samma belopp årligen. I juni 2021 beslutade regeringen att införa subventioner av kostnader för analyser av trikiner och cesium-137 i vildsvinskött. Subventionerna kommer jägare till del genom att laboratorierna ersätts för de analyser som utförs åt jägare. Regeringen vill att kostnaden för dessa analyser inte ska vara ett hinder för jägare att jaga vildsvin. Trikin- och cesiumanalyser är också viktiga för en bibehållen livsmedelssäkerhet.

Vildsvinspaketets åtgärder är långsiktiga och breda satsningar. Regeringens bedömning är att de tillsammans bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter och till en ökad jakt på vildsvin.

Anf. 134 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Ministern avslutade svaret med att säga följande: ”Vildsvinspaketets åtgärder är långsiktiga och breda satsningar. Regeringens bedömning är att de tillsammans bidrar till att mer vildsvinskött når konsumenter och till en ökad jakt på vildsvin.”

När blir allt det som ska göras enligt vildsvinspaketet egentligen gjort? När blir det möjligt att sälja vildsvinskött från jägare direkt till konsument?

Att sälja vildsvinskött är inget nytt i den här världen, även om vi ännu inte kan göra det i Sverige. Jag har ställt frågor sedan jag kom in i riksdagen, och jag vet att den andra interpellanten Johan Hultberg har drivit dessa frågor om att göra det möjligt att sälja vildsvin direkt från jägare till konsument i många fler år än så. Ändå tar det så lång tid. Jag tycker att det är anmärkningsvärt.

Andelen vildsvin har ökat markant de senaste åren. Med dem har också vildsvinsskadorna ökat. Många svenska bönder drabbas av vildsvin som borrar upp odlingsmark och äter upp grödor.

LRF har redovisat att när de har frågat sina medlemmar om de har vildsvinsskador på sin mark svarar 70 procent ja. Sedan svarar 70 procent av dessa 70 procent att vildsvinsskadorna påverkar deras mående och framtidstro negativt. Även skogsägare får sina marker förstörda.

I dag slutar många jägare att jaga vildsvin när frysboxen är full eftersom allt vildsvinskött måste passera en vilthanteringsanläggning. Det finns därför få incitament för att få en ökad vildsvinsjakt eftersom regleringen av försäljningen av köttet är så komplicerad. Det finns de som vänder sig till en vilthanteringsanläggning, men på en del ställen finns inte en sådan

inom en någorlunda bra radie. En viktig faktor för att minska stammen är att möjliggöra försäljning av köttet. Vi vill ju också ha mer bra mat i landet.

Naturvårdsverket arbetar med en strategi för svensk viltförvaltning fram till 2029 där alla länsstyrelser i sina viltförvaltningsdelegationer ska besluta om regionala förvaltningsplaner för vildsvin. Jag själv har arbetat med den i Stockholm, och jag har precis pratat med ett gäng i Uppsala län som lyft fram liknande problem.

I Naturvårdsverkets strategi lyfts fram i punkten Vägval 13 att det ska vara ”enkelt och säkert att hantera den naturresurs som viltköttet utgör”. Hur menar ministern att myndighetens strategi kan vara möjlig när det i dagsläget inte är enkelt att hantera vildsvinskött?

Jag ställde förra året en fråga till den tidigare landsbygdsministern när ministern kunde presentera ett förslag för att göra det enklare för enskilda jägare att sälja vildsvinskött. Först fick jag svaret att förslaget skulle komma på plats andra halvåret 2021. Sedan har jag fått svaret att förslaget ska analyseras i Regeringskansliet.

Fru talman! Regeringen har hållit på länge nog. Frågan har blivit utredd av Livsmedelsverket, och det finns andra länder att lära sig av. Regeringen har haft över sju år på sig att lösa frågan utan att ha kommit till avslut. Vad är det som tar så lång tid?

Anf. 135 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Ja, vad är det som tar så lång tid? Det är verkligen kvällens fråga, och även den fråga som jag har ställt i många år. Frågan om hur vi kan skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar vildsvinsförvaltning har engagerat mig i många år – ja, faktiskt sedan jag första gången blev invald i kammaren 2010.

Mitt engagemang bottnar i att vildsvinen har vuxit något enormt i antal. Stammen har brett ut sig över praktiskt taget hela vårt land. Det är väl bara tre län som inte har någon avskjutning av vildsvin i dag.

Med en kraftig ökning av antalet vildsvin och med en kraftigt ökad utbredning av vildsvinsstammarna har också skadorna och problemen vuxit. De är nu oerhört omfattande. Vildsvinen bökär upp många fotbollsplaner, golfbanor och villaträdgårdar.

Men störst är problemet för jordbruket. Som min kollega Alexandra Anstrell var inne på uppger sju av tio lantbrukare att de fått sina marker förstörda av vildsvin. Kostnaderna för skadorna är enorma. LRF har beräknat dem till hela 1,1 miljarder årligen. En tidigare beräkning från SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, kom fram till en ännu högre siffra: 1,5 miljarder. För vissa lantbrukare har skadorna varit så omfattande att man faktiskt lagt ned sin produktion. Andra har tvingats anpassa sin växtföljd på grund av vildsvinsskadorna.

Detta är väldigt allvarligt, fru talman, särskilt om vi menar allvar med de vackra ord och höga mål och visioner som vi i den här kammaren tillsammans har ställt oss bakom i livsmedelsstrategin. Det är viktigt att få till en bättre fungerande och långsiktigt hållbar vildsvinsförvaltning om vi ska kunna stärka jordbrukets konkurrenskraft. Då behöver vi adressera de många problem och utmaningar som finns för jordbruket – höga drivmedelspriser, en omfattande skattebörd och regelkrångel men också den alltför stora vildsvinsstammen.

Vildsvinen orsakar också väldigt många olyckor i trafiken, fru talman. Vildsvin är näst efter rådjur det viltslag som orsakar flest olyckor. 2019, när det var som värst, inträffade nära 7 700 olyckor. Nu har antalet viltolyckor glädjande nog sjunkit. I fjol var siffran 5 350. Det är ett uttryck för att jägarna tagit ett enormt stort ansvar. Man har lagt många timmar, nätter och morgnar på att vara ute och jaga detta svåra vilt, och det har gett resultat. Avskjutningen ökade under jaktåret 2019/20 med hela 30 procent.

I ljuset av denna avskjutning blir frågan som vi debatterar i kväll ännu viktigare. Om vi långsiktigt ska upprätthålla en hög nivå av avskjutning måste jägarna kunna få avsättning för köttet. Som min kollega Alexandra Anstrell lyfte fram slutar man jaga när den egna frysboxen är full. Det är därför det här förslaget är så viktigt.

Jag kan bara upprepa den fråga som min kollega ställde: Vad är det som tar så lång tid?

Anf. 136 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och interpellanterna, Johan och Alexandra, för en bra diskussion och debatt.

Som alla säkert vet finns det gott om vildsvin i min del av landet, i Skåne. Ingressen till en artikel i SvD om Skåne lyder: "Vildsvinen breder ut sig i hundratusental. Bönder får sina odlingar förstörda och vissa städer upplever en invasion av svin." Det är talande för hur det här har utvecklats. På 70-talet fanns det inte alls så många vildsvin där jag kommer ifrån. De planterades in senare, och sedan har antalet bara ökat.

Lantbrukare har stora ekonomiska bekymmer med vildsvin. En siffra som har några år på nacken är en kostnad på 1 000 kronor per hektar. Nu hör vi här att sju av tio lantbrukare råkar illa ut med problem och kostnader. Det rör sig om belopp runt miljarden. Vildsvinen ställer till det när mark bökas upp och måste återställas och jordbruksmaskiner skadas och måste repareras till höga kostnader. Det kan innebära att man behöver hägna in mark för att hålla vildsvinen på de platser som man kan tänka sig att avsätta för att ha någon form av kontroll över dem, men det är inte alltid det heller hjälper.

Samtidigt vet vi att vildsvinskött är bra kött och att avskjutningen kunde vara mycket större. Ett incitament för att vildsvinskött ska kunna lämna fulla frysar och ge jägaren betalt är att tillåta jägare att avsätta små mängder vildsvinskött direkt till slutkund. Som vi hört här är detta inte möjligt i dag, men det föreslås i en rapport som har legat på vänt.

Jag måste sälla mig till klungan som frågar varför det är så här. Statsrådet räknar upp ett antal punkter som ska genomföras, och de kan inte vara nya för det här året eller det här tillfället. Det måste vara så att regeringen vid ett tidigare tillfälle har gått igenom alla de punkter som måste hanteras för att man ska komma framåt. Jag tänker mig att också Livsmedelsverket har fått hantera dessa punkter, för annars skulle man inte ha kommit någonstans.

Frågan återstår vad regeringen väntar på. Rapporten *En jägares leveranser av små mängder vildsvin och kött av vildsvin* har ju kommit, och Svenska Jägareförbundet och Lantbrukarnas Riksförbund vill förenkla försäljning av vildsvinskött. Om jag förstätt det hela rätt vill även regeringen det fast man hela tiden talar om hur svårt det är. Jag förstår inte varför man

inte kommit längre med att göra anmälan till EU-kommissionen som ska påverka så att vi kan få ändrade bestämmelser för vårt land. Då får vi den här möjligheten för konsumenter. Vi får avskjutningen och inte fulla frysar, kanske, men en liten del av paketet som ska lösa vildsvinsproblematiken genom att man får sälja kött och en viss mängd produkter under ett år direkt till slutkund. Så, statsrådet, när kommer det?

Anf. 137 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna. Vi vill precis samma sak. Vi vill se mer vildsvinskött på tallriken. Vi vill se färre skador som vildsvinen orsakar.

Som ledamoten Hultberg sa är det glädjande att trafikskadorna har minskat. Där kan vi se en tydlig nedgång. Det är också glädjande att se att jaktåret 2021 fälldes cirka 159 000 vildsvin. Det är ett nytt rekord, och det är ungefär dubbelt så mycket som den älgavskjutning vi har per år. Något händer alltså i rätt riktning.

Vad mer som händer i rätt riktning är de satsningar som varit i vildsvinspaketet, det vill säga att vi sett mer vildsvinskött serveras i den offentliga måltiden. Det har kommit subventioner för att klara av det, men nu har regeringen också gett ett uppdrag att bredda detta och främja den privata sektorn.

Men vi ska vara tydliga med att vildsvinsköttet, som vi vet är ett bra kött, också måste vara ett säkert kött. Som ni vet har vi sedan Tjernobyl-haveriet cesium i mark och vatten. Därför måste man hela tiden, 36 år senare, säkerställa att vildsvinsköttet är ett bra kött. Det gäller även med trikiner.

Vi vill samma sak, det vill säga få en ordning där jägare kan sälja direkt till konsument – även om vi vet att den försäljningen inte kommer att vara den stora försäljningen. Den stora försäljningen kommer fortfarande att vara på vilthanteringsanläggningarna.

Ledamöterna vill veta när. Det finns två saker som regeringen tittar på.

Den ena är frågan om sekretess vad gäller uppgifter om jägare som kommer att finnas i länsstyrelsens register Primör. Den behöver utredas närmare, för om jägare ska anmäla sin verksamhet kommer det att finnas uppgifter om jägarna som allmänheten inte bör få ta del av, exempelvis var vapen förvaras. I sekretesslagen finns det bestämmelser som omfattar jakt-kortsregistret och jägarexamensregistret, men det gäller endast hos vissa myndigheter. Det här är något som vi måste få ordning på.

Den andra är Livsmedelsverkets förslag att jämställa jägare som levererar vildsvinskött med verksamhetsutövare. Då behöver det utredas närmare om bestämmelserna i livsmedelsförordningen kan tolkas på ett sådant sätt eller om det behövs en annan lösning.

Det är precis det som regeringen gör just nu, för vi vill samma sak. Vi vill kunna låta jägare sälja direkt till konsument.

Anf. 138 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det utvecklade svaret! Det finns få vilda djur som ställer till det så mycket i naturen och trafiken och för lantbruket som just vildsvin. Konsekvensen av de omfattande vildsvinsskadorna kan vara att bönderna slutar odla spannmål och planterar skog eller

annat på sina fält. Det innebär att självförsörjningsgraden i Sverige bara blir sämre och sämre. Mat och potatis är rätt viktigt för vår överlevnad. Hur ska vi då klara oss i Sverige i händelse av kris eller krig?

Det finns i dag ungefär 15 000 heltidsarbetande lantbrukare i Sverige. Det är de som går upp tidigt på morgonen, i ur och skur, och sköter om djur och jordbruk. Det kan inte vara så roligt, tänker jag, att komma ut på sin åker och se att grödorna är uppbökade, att åkrarna ser ut som om en jordfräs har varit ute hela natten och roat sig rejält.

För lantbrukarna är situationen rätt så akut. Ovanpå allt detta – att deras grödor på många håll blir förstörda, vilket naturligtvis kostar både energi och pengar – har de också väldigt höga priser på både el och bränsle, vilket innebär en ohållbar situation för bönderna i Sverige, ett land som leds av Socialdemokraterna.

Självförsörjningsgraden har alltså sjunkit till 50 procent. Varannan tugga som vi tuggar i oss är alltså importerad mat. Här finns genom att möjliggöra försäljning av vildsvinskött från jägare direkt till konsument en möjlighet att främja mer jordbruk och få mer klimatsmart inhemskt kött i samma veva.

Vad är det då som tar så lång tid? Vi fick nu veta att man eventuellt behöver förändra lagstiftningen gällande sekretessen och eventuellt även livsmedelsförordningen. Jag tänker: Ska det ta två mandatperioder, minst? För min del tänker jag att man borde kunna göra det lite snabbare.

Förslaget om att låta jägaren sälja direkt till konsument har diskuterats och debatterats i riksdagen länge, och ett tillkännagivande från en majoritet här i riksdagen kom till stånd under förra mandatperioden. Det känns som att frågan är utredd på höjden och på tvären. Trots detta har förslaget inte blivit verklighet, och under tiden växer vildsvinsstammen.

Man kan undra vad regeringen är rädd för. I andra länder säljs vildsvinskött från jägare till konsument, och det fungerar bra. Det handlar inte om att man inte skulle trikintesta köttet – det är nog alla med på att man ska och vill göra. Det handlar om att kunna avyttra köttet direkt från en jägare till en konsument, efter ett trikintest såklart. Då undrar man: Vad är regeringen rädd för ska hända? Vad skulle hända i Sverige som inte har hänt på andra ställen, där man gör detta?

Frågan är utredd. Jägarna är beredda. Konsumenter skriker efter sjyst, klimatsmart, närproducerat kött. Vad är det som gör att regeringen inte kommer till avslut i frågan?

Anf. 139 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för utvecklingen av svaret. Det blev ju ett något mer utförligt svar än det vi fick inledningsvis. Precis som Alexandra Anstrell känner jag en enorm frustration över att det tar så lång tid. Jag är uthållig, fru talman. Jag ägnar mig åt konditionsidrott och uthållighetsidrott, så jag har ett bra pannben och ger inte upp i första taget. Så jag kommer inte att släppa den här frågan heller, men jag är frustrerad över att jag har stått i den här talarstolen sedan 2010 och lyft dessa frågor och detta behov.

Jag kan dock konstatera att det motstånd mot idén som jag mötte då nu är borta. Jag har debatterat frågan med Eskil Erlandsson, som var motståndare. Jag har lyft och debatterat frågan med Sven-Erik Bucht från minis-

terns parti, som initialt var motståndare men med tiden gav efter och ändå öppnade för denna möjlighet. Jennie Nilsson, den nuvarande landsbygdsministerns företrädare, tog klivet att ge Livsmedelsverket uppdraget att utreda förutsättningarna för hur ett sådant system i praktiken skulle kunna utformas. Och nu finns det sedan ett år på regeringens bord, men ännu har inte de beslut och de steg tagits som är nödvändiga för att systemet, som alla uppenbarligen vill se, ska bli verklighet.

Jag tycker att exempelvis sekretessfrågan är viktig. Men det har nu gått ett år sedan utredningen landade på regeringens bord och Livsmedelsverket slutredovisade sitt uppdrag. Då tycker jag naturligtvis att det finns all anledning att förvänta sig av regeringen att den ska reda ut dessa frågor och ta de steg som nu krävs för att, om uttrycket tillåts, fru talman, komma till skott.

Som ministern sa måste den nya lagstiftningen anmälas till EU-kommissionen innan den kan träda i kraft. Jag vet det; jag skrev det i min interpellation. Det jag undrar är varför regeringen har dröjt med detta. Måste alla dessa sekretessfrågor, till exempel, vara helt och fullt utredda innan anmälan till kommissionen kan göras? Skulle det inte vara möjligt att göra anmälan och sedan titta vidare på sekretesslagstiftningen, som trots allt hanteras i en annan lagstiftning än den som ska anmälas till kommissionen? Det vore kanske ett sätt att snabba på processen något.

Det är inte heller dagen efter det att den nya lagstiftningen träder i kraft som jägarna kommer att kunna börja sälja vildsvinskött till sin granne eller kollega på jobbet. Då ska många genomgå en utbildning och så vidare. Det förslag som ligger på regeringens bord innebär inte att vilken jägare som helst ska få lov att sälja vildsvinskött. Det finns tydliga kunskapskrav, just för att säkerställa en säker livsmedelshantering och livsmedelssäkerhet. Trikinprov måste självklart tas; det är ingen som någonsin har önskat något annat.

Men, fru talman, 1990 sköts det 334 vildsvin. I fjol var det över 150 000. Jag tror att alla som eventuellt följer denna sena debatt förstår att avsättningsmöjligheterna då måste förbättras, om man långsiktigt ska kunna upprätthålla en så hög nivå på avskjutningen. Därför är detta förslag så viktigt. Jag hoppas verkligen att detta är sista gången jag behöver stå här i talarstolen och driva på för att förslaget ska bli verklighet.

Anf. 140 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Tack, ministern, för lite mer klarlägganden av vad dessa punkter gäller. Jag måste också konstatera att detta tar tid. Jag ler lite grann, för jag tyckte att det var väldigt fyndigt av Johan Hultberg att säga att det är dags att regeringen kommer till skott.

Vi har pratat om skolmat och om privat försäljning. Det handlar om bra kött, och det krävs väldigt välriktade insatser för att kunna få det till marknaden. Man skulle kunna ha "Hej konsument" som en slogan för att få det på plats.

Att det krävs en sekretesslag är viktigt, och det är viktigt att den kommer på plats i bra ordning så att man inte utsätter människor för dylika saker. Jag tänker på dessa punkter och även på livsmedelsförordningen, där man måste göra dessa personer, jägarna, till verksamhetsaktörer.

Denna diskussion liknar lite grann den om vingårdarna. Det är så svårt och det finns så många punkter på vägen att det nästan inte går att genomföra, för det tar sådan tid att utreda det. Men om man börjar med målet och säger att det här är tänkt att genomföras 2022 får man backa bandet och se vad som behöver hända på vägen. Det är det som saknas i den här diskussionen. Det har funnits ett motstånd tidigare, som har förändrats med tiden. Så är det: Samhället förändras, och frågor förändras.

Med detta sagt tycker jag ändå att om man sätter målet ska det inte behöva ta så lång tid som det gör. Jag ser fram emot att det sker skyndsamt och att denna fråga kommer från regeringens bord och iväg ut så att vi kan börja hantera vildsvinsköttet i det här landet.

Anf. 141 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Precis som många av ledamöterna tar upp här är vildsvinsköttet också en enorm tillgång, i livsmedelsstrategin men även, som en ledamot tog upp, i ett beredskapsläge. Kanske speciellt i det läge som vi nu befinner oss i ska vi se till att vi kan ta hand om allting.

Men jag vill påminna ledamöterna om att även när detta som vi tillsammans vill åstadkomma, att jägare kan sälja vildsvinskött direkt till konsument, har blivit verklighet kommer naturligtvis den stora merparten ändå att hanteras av vilthanteringsanläggningar. Det är det som gör att vi säljer köttet som vi nu försöker skapa efterfrågan på, även om försäljningen kommer att hjälpa till i förvaltningen av stammen.

Det finns ingen annan åsikt här. Detta är någonting som regeringen jobbar med. Det här är vad regeringen tänker göra. Det är också precis vad riksdagsledamöterna vill. Vi har ingen annan åsikt, förutom att det finns saker som vi behöver titta vidare på.

Jag vill också säga att jag är glad för engagemanget i vildsvinsfrågan. Men det har ju hänt en hel massa sedan 2014 i den här frågan. Det har kommit en livsmedelsstrategi. Det har kommit resurser. Det har skapats en efterfrågan på köttet.

Livsmedelsverket fick ju i uppdrag att ta fram lagstiftning för att man skulle kunna sälja direkt från jägare till konsument. Länsstyrelsen i Kronoberg har fått i uppdrag att upprätta ett nationellt register över de jägare som vill säga kött direkt till konsument, och det uppdraget ska redovisas den 28 februari i år.

SVA har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att skapa ett samlat digitalt system för spårbarhet när det gäller vildsvinskött. Det uppdraget ska också redovisas den 28 februari 2022. Syftet är att enkelt kunna följa skjutna vildsvin hela vägen från jägare till konsument.

Det händer alltså saker hela tiden. Vi vill samma sak. Vi måste se vildsvinsköttet som en tillgång och minska de skador som vildsvinen medför, och det gör vi ju om vi får upp en efterfrågan, precis som ledamöterna också säger, så att vi serverar mer vildsvinskött på tallriken och får fler att äta vildsvin. Därför gav vi nu också Livsmedelsverket i uppdrag att inte bara jobba med främjandet i offentlig sektor utan att också, tills vi fått detta på plats, börja med den privata sektorn. Då kan vi kanske nu i sommar när restriktionerna har släppts gå till en foodtruck som serverar det excellenta vildsvinsköttet.

Anf. 142 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Vi vill samma sak, säger ministern upprepade gånger. Jag tror att om Socialdemokraterna och regeringen verkligen hade velat hade man sett till att detta var på plats för länge sedan och inte låtit det dras i långbänk.

Den 16 mars 2021, det vill säga för elva månader sedan, skrev Livsmedelsverket på sin hemsida att de förslag till ny lagstiftning som man nu har lämnat till regeringen handlar om att göra det lättare för jägare att sälja vildsvinskött till konsumenter och att leverera vildsvin till butiker och restauranger.

Jag tror inte att det bara är den storskaliga hanteringen via livsmedels- hanteringsanläggningar som gör skillnad här. Jag tror att det gör en enorm skillnad för varje enskild jägare att faktiskt kunna hjälpa till och skjuta av fler vildsvin om det ges möjlighet att avyttra köttet. Det är viktigt som jägare att man följer god jaktetik. Man vill ju inte skjuta och sedan inte kunna göra något bra med köttet.

Livsmedelsverket föreslog författningsändringar som skulle göra att jägare kunde få leverera små mängder vildsvin och vildsvinskött direkt till konsumenter och till livsmedelsbutiker och restauranger. Utgångspunkt för förslaget var att hålla nere kostnader och administrativa bördor för jägarna så långt det går utan att göra avkall på livsmedelssäkerheten. Där är ju alla överens. Det ska vara en bra livsmedelssäkerhet.

Men det är alltså nästan ett år sedan, och under tiden har det här förslaget analyserats på Regeringskansliet. Man kan ändå hoppas på att det blir en riktigt bra analys i alla fall.

Frågan är när riksdagen får ta del av en proposition från regeringen. Jag undrar också: Kommer propositionen att behandla även problematiken med att det i vissa områden finns enorma mängder cesium i vildsvinen, så att många djur måste kasseras direkt?

Anf. 143 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag instämmer i att det har gjorts en hel del de senaste åren för att skapa bättre förutsättningar för vildsvinsförvaltningen, och det har också gjorts väldigt mycket om man backar tillbaka till 2010, då jag kom in i den här kammaren och började engagera mig i frågeställningarna. Men alltså är ju en av de verkliga akilleshämlarna just avsättningsmöjligheterna, och därför är det jätteviktigt att också titta på hur man kan öka konsumtionen i offentliga kök. Det är en annan fråga som jag drivit i många år.

Jag har föreslagit att man som alternativ till en köttfri måndag kan ha en viltmåndag i de offentliga köken. Jag har också själv lokalt i mitt kommunfullmäktige hemma i Tanum, där jag bor, motionerat om att Tanum borde öka konsumtionen av vildsvinskött för att stimulera etablering av nya vilthanteringsanläggningar, vilket vore viktigt för att skapa förutsättningar för att få ut mer vildsvinskött till större konsumenter, restauranger och distributörer.

Men jag fick inte svar på min fråga om det hade varit en möjlighet att snabba på processen om regeringen kom till skott och gjorde en anmälan till EU-kommissionen samtidigt som man redde ut frågan om sekretess, till exempel.

Avslutningsvis, fru talman, får jag väl i den här debatten ändå ställa frågan till ministern om det också i den här frågan krävs att vi får en ny regering för att förslaget ska komma i hamn, eller om landsbygdsministern innan hon avgår efter valförlusten i september kommer att kunna genomföra detta förslag. Om vi ska kunna upprätthålla en så hög avskjutningsnivå som vi har gjort under det här året brådskar det med att jägarna får bättre avsättningsmöjligheter.

Jag är också övertygad om att om fler får lov att smaka på det fina vildsvinsköttet kommer det också att gynna vilthanteringsanläggningarna och skapa en ökad efterfrågan där. Jag tror alltså att de här frågorna hänger intimt samman. Detta är viktiga frågor för jordbruket men också för Sveriges alla jägare, som gör ett stort och viktigt arbete. De behöver bättre förutsättningar.

Tack för en bra debatt!

Anf. 144 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Naturligtvis kommer även den här socialdemokratiska regeringen att be väljarna om förtroende för fyra nya år, och jag tror säkert att alla i den här kammaren kommer att be om samma förtroende.

Tanum är ett positivt exempel. Det finns många goda exempel i Sverige där man har tagit steg framåt när det gäller det offentliga. Kalmar och andra ställen har haft livsmedelsdag, där det har serverats vildsvin. Många i de offentliga köken har gjort en stor insats för att öka efterfrågan och få barn och äldre att förstå att detta är ett både gott och bra kött.

Som jag beskrev för ledamöterna finns det två frågeställningar kvar att lösa. Jag tror att det finns en stor enighet om den sekretess som måste finnas, så att man inte på något sätt går fel i den frågan. Det tror jag inte att någon av ledamöterna vill, och det vill inte heller regeringen. När vi väl har fått detta på plats kommer det att vara den tågordning som jag beskrev: Vi anmäler till EU och gör det som ska göras, så att vi kan se till att avsättningen blir tydligare och att fler vildsvin kommer upp på tallrikarna.

Det finns ju ett problem, och det är att bara ca 14 procent av de skjutna vildsvinen kommer till vilthanteringsanläggningarna. Det visar att det behöver göras mer. Men regeringen har gjort mycket när det gäller vildsvinspaketet, och riksdagen har också varit pådrivande och duktig när det gäller att förklara vad man vill göra. Vi får helt enkelt fortsätta tillsammans, så att vi ser till att komma i mål med den här frågan. Med detta, fru talman, tackar jag ledamöterna för i kväll!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2021/22:108 Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek

2021/22:116 En fast omsorgskontakt i hemtjänsten

2021/22:117 Ändringar i lagar som genomför internationella bestämmelser om radiologiska skador och skador vid sjötransporter

2021/22:119 Modernare regler för användningen av tvångsmedel

Skrivelser

- 2021/22:105 Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn
2021/22:107 Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete
2021/22:109 Riksrevisionens rapport om ersättning till rättsliga biträden i brottmål

Redogörelser

- 2021/22:Europoll Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021
2021/22:RAN1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens ansvarsnämnd 2021
2021/22:RAR1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens arvodesnämnd 2021
2021/22:SN1 Verksamhetsredogörelse för Statsrådsarvodesnämnden 2021

Motioner

- med anledning av prop. 2021/22:78 Stärkt kvalitet och likvärdighet i pedagogisk omsorg
2021/22:4376 av Daniel Riazat m.fl. (V)
2021/22:4377 av Gudrun Brunegård m.fl. (KD)
2021/22:4378 av Patrick Reslow m.fl. (SD)
2021/22:4379 av Kristina Axén Olin m.fl. (M)

- med anledning av prop. 2021/22:83 Fjärde järnvägspaketet
2021/22:4385 av Patrik Jönsson m.fl. (SD)
2021/22:4389 av Axel Hallberg m.fl. (MP)

- med anledning av prop. 2021/22:95 Ett bättre underlag för åtgärder på bostadsmarknaden
2021/22:4394 av Ola Johansson och Lars Thomsson (båda C)
2021/22:4397 av Roger Hedlund m.fl. (SD)

- med anledning av prop. 2021/22:112 Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor
2021/22:4395 av Mikael Eskilander m.fl. (SD)
2021/22:4396 av Viktor Wärnick m.fl. (M)

- med anledning av prop. 2021/22:113 Extra ändringsbudget för 2022 – Slopapad karenstid för stöd vid korttidsarbete, förstärkt evenemangsstöd och andra åtgärder med anledning av coronaviruset samt kompensation till hushållen för höga elpriser
2021/22:4398 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

- med anledning av skr. 2021/22:82 Riksrevisionens rapport om neddragningarna hos Migrationsverket 2017–2020
2021/22:4383 av Tony Haddou m.fl. (V)
2021/22:4391 av Ludvig Aspling m.fl. (SD)
2021/22:4392 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M)
2021/22:4393 av Hans Eklind m.fl. (KD)

§ 25 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 februari

2021/22:323 Den hårt drabbade gränshandeln

av *Alexander Christiansson* (SD)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:324 Kompetensbristen inom besöksnäringen

av *Alexander Christiansson* (SD)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:325 Besöksnäringens kris

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:326 Dödsolyckor i arbetslivet

av *Cicie Weidby* (V)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:327 En folkräkning

av *David Lång* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:328 Fiberföreningars möjlighet att ta del av bredbandsstödet

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:329 Det svenska jordbrukets konkurrenskraft

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:330 Arbetsmarknadsåtgärder för personer som har avtjänat sitt straff

av *Roger Haddad* (L)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

den 8 februari

2021/22:331 Direktiven till Renmarkskommitténs arbete

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:332 Sjukförsäkringens brister för personer med psykisk ohälsa

av *Julia Kronlid* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:333 Bristande kvalitet i vuxenutbildningen

av *Roger Haddad* (L)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 9 februari

Prot. 2021/22:66
15 februari

2021/22:334 Sverige som gruvnation

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:335 Jämlikhetsperspektivet i pandemihanteringen

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 10 februari

2021/22:336 Beslut om Operan

av *Kristina Axén Olin* (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:337 Konkreta åtgärder mot förföljelse av kristna i Afghanistan

av *Staffan Eklöf* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:338 Begränsningar för näringslivet

av *Margareta Cederfelt* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 11 februari

2021/22:339 Vätgaslager som ersättning för den planerbara kärnkraften

av *Josef Fransson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:340 Stärkta diplomatiska relationer med Taiwan

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

den 13 februari

2021/22:341 Överklagandenämnden för etikprövning

av *Boriana Åberg* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 14 februari

2021/22:342 Flyktingstatus och semesterresor till hemlandet

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:343 Återkrav inom assistansersättningen

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:344 Omprövning av rätten till assistansersättning

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 februari

**2021/22:1001 Information till ungdomar om mönstring till värnplik-
ten**

av *Per-Arne Håkansson* (S)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1002 Företagsstöd vid höjda drivmedelspriser

av *Birger Lahti* (V)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

**2021/22:1003 Åtgärder med anledning av propaganda mot social-
tjänsten**

av *Robert Hannah* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1004 Förändrad strejkrätt och gula fackföreningar

av *Ciczie Weidby* (V)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:1005 EU och yttrandefriheten

av *Björn Söder* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:1006 Sveriges svar på Rysslands brev

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1007 Återcentraliseringen av statliga myndigheter

av *Arman Teimouri* (L)
till statsrådet Ida Karkiainen (S)

2021/22:1008 Ryssland och Vattenfall

av *Helena Storckenfeldt* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1009 Avvecklingen av kopparnätet på Sveriges landsbygder

av *Eric Palmqvist* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1010 En Nato-option

av *Aron Emilsson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1011 Ett samnordiskt agerande gentemot Ryssland

av *Aron Emilsson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1012 Tillbakadragande av de svenska insatserna i Mali

av *Aron Emilsson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1013 Säkra tågavgångar

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1014 En utökad möjlighet till förhör
av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1015 Turkiets koppling till IS
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

den 7 februari

2021/22:1016 Brott mot handlare
av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1017 OS i Peking
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

den 8 februari

2021/22:1018 Konkurrenskraften för det svenska näringslivet
av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1019 Östersjön och ny trälgräns på prov
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1020 Dumpning av förorenade bottensediment i Öresund
av *Betty Malmberg* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1021 Utredningen om tjänstemannaansvar
av *Betty Malmberg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1022 Väg 55 Hjulstabron
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1023 Skenande elpriser
av *Kjell Jansson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1024 Skenande drivmedelspriser
av *Kjell Jansson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1025 Bevarandet av svenskt motorintresse
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:1026 Jordbruksverket och betalningsansvar vid utebliven betalning
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1027 Vapenexport till Ukraina
av *Aron Emilsson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1028 Kyrkans roll i gruvetablering

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1029 Stöd till regionala flygplatser

av *Betty Malmberg* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1030 Lokal acceptans

av *Martina Johansson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1031 Neutral politik för de olika energislagen

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1032 Säkerställande av utvisning

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1033 Korrekt deltagande i de internationella kunskapsmätningarna

av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1034 Digitala nationella prov

av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1035 Utvärdering av tonnageskatten

av *Åsa Coenraads* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1036 Husdjur och destruktiva relationer

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anna-Caren Sätherberg (S)

2021/22:1037 Undantag för jetboards från förarbevis

av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1038 Åtgärder mot fågelinfluensa

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Anna-Caren Sätherberg (S)

2021/22:1039 Återupprättad trygghet i folkbokföringslagen

av *Lina Nordquist* (L)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1040 Otryggheten för lärare

av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1041 Otryggheten hos elever i den svenska skolan

av *Lars Hjälmered* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1042 Förändring av det svenska systemet med domarutnämning

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1043 Boxning, arbete och utbildning – möjligheter i kampen mot gängvåldet

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:1044 Arbetsmiljön på Rise

av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister *Karl-Petter Thorwaldsson* (S)

2021/22:1045 BB-krisen i Lycksele

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1046 Utvisningar på grund av mindre misstag av arbetsgivaren

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:1047 Begreppet mäns våld mot kvinnor

av *Sofia Damm* (KD)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister *Eva Nordmark* (S)

2021/22:1048 Stöd till regionala flygplatser

av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

den 10 februari

2021/22:1049 Stöd till ägarfamiljer

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till finansminister *Mikael Damberg* (S)

2021/22:1050 Åtgärder för att stärka hästnäringen

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

2021/22:1051 Marginal effekter av sjuk- och aktivitetsersättningen

av *Bengt Eliasson* (L)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2021/22:1052 Apotekens returrätt avseende kylvaror

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1053 Barn, ekonomisk utsatthet och möjlighet till idrott

av *Maj Karlsson* (V)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1054 Statsministerns uttalande om Stockholms stads socialtjänst

av *Gulan Avci* (L)
till statsminister *Magdalena Andersson* (S)

2021/22:1055 Ökade kostnader för hästnäringen

av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

2021/22:1056 Oseriösa aktörer på skolmarknaden

av *Anders Österberg* (S)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2021/22:1057 Höga elskatter och företagens villkor

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till finansminister *Mikael Damberg* (S)

2021/22:1058 Dubbelspår sträckan Hässleholm–Kristianstad

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1059 Möjlighet till distansundervisning

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:1060 Åtgärder mot segregation

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1061 Statens skatteskuldsavbetalningsplan för besöksnäringen

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1062 Omställningsstödet för besöksnäringen

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1063 Nordisk samverkan inför nationella beslut

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:1064 Statsstöd och biobränslen

av *Betty Malmberg* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1065 Delade hälsodata

av *Betty Malmberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 11 februari

2021/22:1066 Rymningar från rättspsykiatri i Göteborg

av *Ellen Juntti* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1067 Kontroll av inkomstuppgifter vid beslut om dagsböter

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1068 Kvinnligt företagande som tillväxtfaktor

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1069 Förenklad validering av civila kompetenser inom hemvärnet

av *Jörgen Berglund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1070 Syftet med den militära alliansfriheten

av *Pål Jonson* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1071 Förstärkning av forskningen inom totalförsvaret

av *Alexandra Anstrell* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1072 En bättre nordisk samverkan för infrastruktur

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1073 Säkrad tillgång till uppkoppling över hela landet
av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1074 Regelverket för bidrag till fiberutbyggnadsprojekt
av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

den 13 februari

2021/22:1075 Vindkraften och det kommunala vetot
av *Camilla Brodin* (KD)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1076 Affärsmetoderna på elhandelsmarknaden
av *Camilla Brodin* (KD)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

den 14 februari

2021/22:1077 Obligatorisk förskola för vissa barn
av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1078 Ställföreträdaarsystemet

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 7 februari

2021/22:901 Svartjobb

av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

den 9 februari

2021/22:930 Ofrivillig organdonation i Kina

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:928 Åtgärder mot lantbrukarnas ökade kostnader

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:964 Ökade kostnader i jordbruket

av *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:992 Lantbrukets förutsättningar och situation

av *Cassandra Sundin* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

- 2021/22:929 Myndighetsanställdas överlämnande av uppgift**
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:927 En sammanhållen hållning gentemot Mali**
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)
- 2021/22:934 Kritiserad användning av bredbandspengar**
av *Per Schöldberg* (C)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
- 2021/22:935 Nordiska garantier för gränsfrihet**
av *Ann-Sofie Alm* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)
- 2021/22:931 Påverkan av politiska beslut genom ekonomiskt stöd**
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
- 2021/22:924 Lånemarknaden**
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Max Elger (S)
- 2021/22:925 Skuldregister**
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Max Elger (S)
- 2021/22:932 Handläggningstider för vapenlicenser**
av *Alexandra Anstrell* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:926 Behovet av fler häktes- och anstaltsplatser**
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:933 Situationen i Myanmar**
av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2021/22:938 Proportionerlig kompensation för elkostnader**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
- 2021/22:953 Efterlevnad av anmälningsplikt för asylsökande**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2021/22:937 Kostnadskontroll i infrastrukturprojekt**
av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
- 2021/22:954 Krav på ursprungsländer som vägrar ta tillbaka sina medborgare**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2021/22:956 Felaktig folkbokföring och fusk med samordningsnummer**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)
- 2021/22:960 Elkostnader för små företag**
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:942 Mälsåkers slotts framtid

av *Magnus Stuart* (M)
till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:943 Tågförseningar till och från norra Norrland

av *Eric Palmqvist* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:936 Utvecklingsarbetet på sträckan Oslo–Stockholm

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:957 Biståndet till länder som inte tar emot sina egna medborgare som utvisats från Sverige

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:959 Dna-analys vid anhöriginvandring

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:941 Miljöprövning

av *Eric Palmqvist* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:955 Förlängd preskriptionstid för av- och utvisningsbeslut

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:939 Bekämpning av bidragsfusk

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:945 Skrivelsen om nordiskt samarbete 2021

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:952 Utökad övervakning av utvisade personer

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:940 Effektivare bekämpning av drograttfylleri

av *Linda Modig* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:968 Tillgång till bemannade skolbibliotek

av *Annika Hirvonen* (MP)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:958 EU:s inre marknad och Litauens nationella integritet

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:947 En kraftsamling mot antiziganismen

av *Thomas Hammarberg* (S)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:969 Hungerstrejker mot människorättsbrott i Irans fängelser

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:951 Åtgärder för minskad korruption

av *Margareta Cederfelt* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

- 2021/22:979 Vargstammens beslutade bevarandestatus**
av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)
- 2021/22:976 Energipolitik och säkerhetspolitik**
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
- 2021/22:975 Förhållandet till SR/SVT vid högsta beredskap**
av *Lars Beckman* (M)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
- 2021/22:948 Eventuella kostnadsfördyringar för Försvarsmakten**
av *Pål Jonson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
- 2021/22:965 Sveriges Radios syn på jämställdhet**
av *Michael Rubbestad* (SD)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)
- 2021/22:966 Sveriges Radios syn på jämställdhet**
av *Michael Rubbestad* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
- 2021/22:949 Möjligheter att inventera nyckelbiotoper**
av *Alexandra Anstrell* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)
- 2021/22:970 Psykisk ohälsa hos unga under pandemin**
av *Pontus Andersson* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2021/22:996 Tvångstestning vid utvisning**
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:971 Brottsliga företagsupplägg**
av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)
- 2021/22:982 Utnämning av ny landshövding i Västmanland**
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Ida Karkiainen (S)
- 2021/22:991 Långtidsarbetslösheten**
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)
- 2021/22:985 Skattebefrielse på biodrivmedel**
av *Jessica Rosencrantz* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)
- 2021/22:963 Sveriges insatser i samband med WHO:s kampanj och arbete mot ålderismen**
av *Barbro Westerholm* (L)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)
- 2021/22:980 Fokus på synskadade**
av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)
- 2021/22:977 Pensioner**
av *Niklas Wykman* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:995 Lärares digitala kompetens

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:990 Antalet inre utlänningskontroller

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:950 Korruption hos den palestinska myndigheten

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:962 Kostnadsavdrag vid arbete i hemmet

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:967 Biståndsutbetalningar via det svenska banksystemet

av *Yasmine Posio* (V)
till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:946 Kostnaden för Global Eye

av *Allan Widman* (L)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:978 Personalsituationen inom barn- och ungdomspsykiatri i landets regioner

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:997 Personalbrist inom barn- och ungdomspsykiatri

av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:998 Vårdgarantin inom barn och ungdomspsykiatri

av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:999 Köerna inom barn- och ungdomspsykiatri

av *Cassandra Sundin* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:944 Stödåtgärder för kulturbranschen

av *Catarina Deremar* (C)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:972 Föräldraförsäkringens klassklyftor

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:973 Föräldraförsäkringens sociodemografiska påverkan på pensionen

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:974 Företagare och föräldraförsäkringen

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:961 Ett starkt näringsliv med kompetenta medarbetare

av *Margareta Cederfelt* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:993 Verkställande av utvisningar

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:983 En viltmyndighet
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:987 Djurfria forskningsmetoder
av *Betty Malmberg* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:989 Utredningen om tjänstemannaansvar
av *Betty Malmberg* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:994 Bensin- och dieselskatterna
av *Sten Bergheden* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:986 Konsekvenserna av vårbocksjakt
av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:984 Stulna maskiner som förs ut ur landet
av *Sten Bergheden* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:988 Östersjön och ny trålgrens på prov
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:832 Statens avtal med Gävle kommun
av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 11 februari

2021/22:981 Arbetshjälpmedel
av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 22.50.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 34 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.50,
av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 89 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 22 anf. 129 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3	Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4	Meddelande om frågestund.....	1
§ 5	Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 6	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 7	Anmälan om faktapromemorior	4
§ 8	Ärenden för hänvisning till utskott	5
§ 9	Ärenden för bordläggning.....	5
§ 10	Försvarspolitik	6
	Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU6	6
	Anf. 1 PÅL JONSON (M).....	6
	Anf. 2 ROGER RICHTHOFF (SD).....	8
	Anf. 3 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	10
	Anf. 4 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	12
	Anf. 5 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	14
	Anf. 6 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	15
	Anf. 7 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	15
	Anf. 8 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	15
	Anf. 9 ALLAN WIDMAN (L).....	15
	Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S).....	16
	Anf. 11 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	18
	Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	18
	Anf. 13 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	19
	Anf. 14 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	19
	Anf. 15 PÅL JONSON (M) replik.....	20
	Anf. 16 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	21
	Anf. 17 PÅL JONSON (M) replik.....	21
	Anf. 18 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	22
	Anf. 19 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	22
	Anf. 20 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	23
	Anf. 21 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	23
	Anf. 22 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	23
	Anf. 23 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	24
	Anf. 24 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	24
	Anf. 25 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	25
	Anf. 26 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	25
	Anf. 27 ELISABETH FALKHAVEN (MP).....	26
	Anf. 28 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	27
	Anf. 29 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik	28
	Anf. 30 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	28
	Anf. 31 ELISABETH FALKHAVEN (MP) replik	29
	(Beslut skulle fattas den 17 februari.).....	29
§ 11	Cybersäkerhetsfrågor.....	29
	Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU10.....	29
	Anf. 32 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	29
	Anf. 33 CAROLINE NORDENGRIP (SD)	31

Anf. 34	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	32
Anf. 35	MIKAEL OSCARSSON (KD)	35
Anf. 36	KALLE OLSSON (S)	36
Anf. 37	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	37
Anf. 38	KALLE OLSSON (S) replik	38
Anf. 39	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik	38
Anf. 40	KALLE OLSSON (S) replik	39
Anf. 41	ELISABETH FALKHAVEN (MP)	39
	(Beslut skulle fattas den 17 februari.)	41
§ 12	Svar på interpellation 2021/22:305 om en ny konstillhörighetslag	42
Anf. 42	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	42
Anf. 43	EMMA HULT (MP)	42
Anf. 44	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	44
Anf. 45	EMMA HULT (MP)	44
Anf. 46	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	45
Anf. 47	EMMA HULT (MP)	46
Anf. 48	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	46
	Ajournering	47
	Återupptaget sammanträde	47
§ 13	Svar på interpellation 2021/22:308 om socialtjänstens utredningar av barn och ungdomar	47
Anf. 49	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	47
Anf. 50	MARTINA JOHANSSON (C)	48
Anf. 51	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	49
Anf. 52	MARTINA JOHANSSON (C)	50
Anf. 53	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	50
Anf. 54	MARTINA JOHANSSON (C)	51
Anf. 55	Socialminister LENA HALLENGREN (S)	51
§ 14	Svar på interpellation 2021/22:204 om socialfond för klimatåtgärder	52
Anf. 56	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	52
Anf. 57	LUDVIG ASPLING (SD)	53
Anf. 58	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	54
Anf. 59	LUDVIG ASPLING (SD)	54
Anf. 60	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	55
Anf. 61	LUDVIG ASPLING (SD)	56
Anf. 62	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	56
§ 15	Svar på interpellation 2021/22:231 om förhöjd fordonsskatt för funktionsnedsatta	57
Anf. 63	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	57
Anf. 64	LARS BECKMAN (M)	58
Anf. 65	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	59
Anf. 66	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	60
Anf. 67	LARS BECKMAN (M)	61
Anf. 68	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	62
Anf. 69	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	62
Anf. 70	LARS BECKMAN (M)	63
Anf. 71	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	64
§ 16	Svar på interpellation 2021/22:233 om reseavdraget	64

Anf. 72	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	64
Anf. 73	LARS BECKMAN (M)	65
Anf. 74	BORIANA ÅBERG (M)	66
Anf. 75	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	67
Anf. 76	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	68
Anf. 77	LARS BECKMAN (M)	69
Anf. 78	BORIANA ÅBERG (M)	70
Anf. 79	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	70
Anf. 80	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	71
Anf. 81	LARS BECKMAN (M)	71
Anf. 82	Finansminister MIKAEL DAMBERG (S)	72

§ 17 Svar på interpellation 2021/22:301 om uteblivna

utvisningar		73
Anf. 83	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	73
Anf. 84	TOBIAS ANDERSSON (SD)	73
Anf. 85	PONTUS ANDERSSON (SD)	74
Anf. 86	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	75
Anf. 87	TOBIAS ANDERSSON (SD)	76
Anf. 88	PONTUS ANDERSSON (SD)	77
Anf. 89	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	77
Anf. 90	TOBIAS ANDERSSON (SD)	78
Anf. 91	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	78

§ 18 Svar på interpellation 2021/22:306 om arbetsmarknadsprövning för uppehållstillstånd på grund av arbete

av arbete		79
Anf. 92	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	79
Anf. 93	LUDVIG ASPLING (SD)	79
Anf. 94	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	80
Anf. 95	LUDVIG ASPLING (SD)	80
Anf. 96	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	82
Anf. 97	LUDVIG ASPLING (SD)	82
Anf. 98	Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	83

§ 19 Svar på interpellation 2021/22:298 om utredning av

störningar i väginfrastrukturen		83
Anf. 99	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	83
Anf. 100	THOMAS MORELL (SD)	84
Anf. 101	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	85
Anf. 102	THOMAS MORELL (SD)	86
Anf. 103	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	87
Anf. 104	THOMAS MORELL (SD)	88
Anf. 105	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	88

§ 20 Svar på interpellation 2021/22:299 om framtidens

infrastruktur		89
Anf. 106	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	89
Anf. 107	MARIA STOCKHAUS (M)	90
Anf. 108	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	91
Anf. 109	THOMAS MORELL (SD)	91
Anf. 110	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	92
Anf. 111	MARIA STOCKHAUS (M)	93
Anf. 112	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	94

Anf. 113 THOMAS MORELL (SD).....	95
Anf. 114 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	95
Anf. 115 MARIA STOCKHAUS (M)	96
Anf. 116 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	97
§ 21 Svar på interpellation 2021/22:317 om nästa steg för att utveckla besöksnäringen i Sverige.....	98
Anf. 117 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	98
Anf. 118 PETER HELANDER (C).....	98
Anf. 119 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	99
Anf. 120 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	100
Anf. 121 PETER HELANDER (C).....	101
Anf. 122 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	102
Anf. 123 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	103
Anf. 124 PETER HELANDER (C).....	104
Anf. 125 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	104
§ 22 Svar på interpellation 2021/22:320 om regler och rutiner för att kontrollera utländska förare.....	105
Anf. 126 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	105
Anf. 127 THOMAS MORELL (SD).....	105
Anf. 128 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	106
Anf. 129 THOMAS MORELL (SD).....	108
Anf. 130 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	109
Anf. 131 THOMAS MORELL (SD).....	110
Anf. 132 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	110
§ 23 Svar på interpellationerna 2021/22:267 och 280 om enklare regler för försäljning av vildsvinskött.....	111
Anf. 133 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	111
Anf. 134 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	112
Anf. 135 JOHAN HULTBERG (M)	113
Anf. 136 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	114
Anf. 137 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	115
Anf. 138 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	115
Anf. 139 JOHAN HULTBERG (M)	116
Anf. 140 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	117
Anf. 141 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	118
Anf. 142 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	119
Anf. 143 JOHAN HULTBERG (M)	119
Anf. 144 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	120
§ 24 Bordläggning.....	120
§ 25 Anmälan om interpellationer	122
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar	124
§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor	129
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 22.50.	134